

iz kxf'ky 'ksdjh
; kps
ukfo. ; iwzmi Øe

foLrkj f'k{k.k I pkyuky ;
MMWi t kcjko nskedk Nf'kfo | ki tB]
vdkyk ½egk ½444 104

izk'ku Øekd %i fLrdk@MWi aÑfo@izk@287 @2012
¼l oZBGd izk'kdK/ku½

izk'kd

MWfoT; ds ekgljdj
l pkyd] foLrkj f' k{k.k
MKW i aÑfo] vdkyk

izk'kl i kd

MWizk'kd d q oldGs
MKW i aÑfo] vdkyk

Vdyfku

Jh- vuq no?kjs

eqd

fo | ki lB eqzky;]
MKW i aÑfo] vdkyk

efnr irh%100

iz kxf'ky 'kr djh ; kps ukfo. ; i ulzmi Øe

ekgrh l dyu o ; kxku

MWfo- ds elgj dj

l pkyd] foLrkj f'k{k.k

MWds Vh- ygfj ; k

e[; foLrkj f'k{k.k vf/kdjh

MWl h- ih- tk; HK; s

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] cy<k.kk

MWlodkj vgen

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] tGxko tkekn]ft- cy<k.kk

MW, l - ; q u e M s

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] l y l j k] ft- o/kkz

MW; q v kj- Mxjokj

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] l kdsh] ft- HkMkj k

Jh , u- Qgh- yQs

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] fgojk] ft- xkn; k

Jh , u- , l - xkrk

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] l kuki j] ft- xMfpjsh

Jh , l - ds nskelk

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] djM] ft- olf'ke

MWvkj- , y- ijc

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] fl l k mnxko] ft- vdkyk

MWl h- Qgh- ; kxhjokj

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] ; orekG

MWvkj- ch- fl xulqis

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] l h-vk; -l h-vkj-] ukxi j

MW, - ih- dG l dj

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] ?kr [kM] ft- vejkorh

MWds , - /ki ds

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] nqkij] ft- vejkorh

MWvkj- , l - ok?keljs

dk; Øe l ello; d] Ñf'k foKku dn] fl nokgh] ft- pni j

i žrbouk

Ńf" k fo | ki hBkusfodfl r dsysra=Kku 'krđú; kR; k cka'kkoj i kspfo.; kl kBh fo | ki hBkP; k foLrkj f'k{k.k
l pkyuky; k}kjs fofok foLrkj f'k{k.k mi Øe i Hkkohi .ks jkcoys tkrkr- ; kr i ke[; kus i f'k{k.k} i zdk' kuš
i kR; kf{kds} f'kokj Qjh] Ńf" k i n' kLuh] Ń"kd foKku ep] Ńf" k nR ; kst uk] fdrŁdkj @ i opudkj eGkok bR; knh
dk; Øek}kjs' krh mi ; Ør r=Kku 'krđú; ká ; ž i kspfo.; kpsdk; Zfo | ki hBkP; k l oZdntekQž jkco.; kr ; sS

fo | ki hB o brj l a kks'ku l l Fkk i zek.kp 'krđjh l qnk 'krke/; s; skkú; k vMh&vMp.kh nij dj.; kpsn"Vhus
l a kks'ku djrkr o R; kauh dsysyl a kks'ku dk; ZgsR; kR; ki ; ž p fl fer jkgrs rjh 'krđú; kauh dsys; k l a kks'ku kl
'kkL=h; vk/kkj feGkok o gsl a kks'ku bžj 'krđú; kauh mi ; ksch i Mkos; k n"Vhusfo | ki hBk}kjs l u 2011 i kl u 10
esjst h fonHkkžhy vdjkgh ftYg; krhy Ńf" k foKku dntk}kjs^ iz; kx' khy 'krđjh cBd* ; k dk; Øekpsvk; kst u
d: u 'krđú; kauh dsys; k uo&ufou iz; kxkps vudlko dFku 'kkL=KkR; k mi flFkrhr bžj 'krđú; ká ; ž
i kspfo.; kl l q okr >kyh- rj l u 2012 e/; srRdkyhu dgyxq ; kauh 'krđú; kauh dsysyl a kks'ku ukn.khŃr
Ogkos; kn"Vhusl a Ør Ńf" k l a kks'ku l ferhP; k cBdhe/; s fonHkkžhy l ozi z; kx' khy 'krđú; kR; k dk; kžh nkyusfn-
29 rs31 eš 2012 njE; ku vk; kštr Ńf" k i n' kLuh njE; ku Bø.; kr vkyh rj fn- 30 eš 2012 jksth 90 i škk
tkLr iz; kx' khy 'krđú; kauh ^ iz; kx' khy 'krđjh xV* ; k 'kkL=h; cBd njE; ku R; kauh dsys; k ukfo.; i wkz
mi Øekckrph ekfgrh ; koGh l Hkkx'gkl fnyh o ; k cBdhp; k fufeRrkus 'krđú; kauh dsys; k dk; kžh ukn.khŃr
n[ky ; k dk; Øek}kjs?ks; kr vkyh- iz; kx' khy 'krđú; kauh dsysyl vl keú; dk; Zgs bžj 'krđú; kauh l qnk
mi ; ksch r l p i ž .kknk; h Bjkos ; k mřskkus foLrkj f'k{k.k l pkyuky;] MKW i ansŃ-fo] vdkyk}kjs fonHkkžhy
vdjkgh ftYg; krhy Ńf" k foKku dntkpsdk; Øe l ello; d ; kR; k iz; Rukuso iz; kl kus iz; kx' khy 'krđjh ; kps
ukfo.; i wkzmi Øe ; k f' k" kZdkpsi qrd i zdk' kr gkr vkgs; kpk eyk vR; ar vkum gkr vkgs

^ iz; kx' khy 'krđjh ; kpsukfo.; i qkzmi Øe* ; k i qrdkdfjrk ekfgrh l dyu o i zdk' kukdjhrk fnyš; k
; ksnkukckr foLrkj f'k{k.k l pkyuky; r l p rjkg] Ńf" k foKku dntkps l oZvf/kdkjh o dežkj; kauh fnyš; k
; ksnkukdfjrk eh vfhkumu djrks

iz; kx' khy 'krđú; kauh dsys; k uo&ufou iz; kxkpk mi ; kx bžj 'krđú; kauh l qnk djkok o R; kR; ki kl u
i ž .kk?; koh] v' kh l oZ' krđjh ca'kwio Hkfxuhuk eu% qZd fourh djrks

vdksyk
fnukad %10 vkkLV] 2012

Lok{kjhr
¼ot; ds eklgdj½
l pkyd foLrkj f'k{k.k

vuðef.kdk

v-Ø-	ftYgkfugk; iz lœf'ky 'lœdjh	iku
1	cy<k.kk	01
2	o/kk	22
3	Hk&kjk	34
4	xk&n; k	42
5	xMfpjkyh	52
6	okf'ke	57
7	vdkyk	76
8	; orekG	83
9	Ukkxi j	97
10	vejkorh	99
11	pni j	106
i ï =	iz lœf'ky 'lœdjh; lœhI &Mr eMgrh	109

iz kxf'ky 'kr djh

½ftYgk%cy<k.k½

- 'ks d&; kpsulo % furhu johzrk&V
- Lla qlzi Rrk % eq i ks ex#G uo?kjsrk- fp[kyh
- Ekw u- % 9604745831] 9404693541
- Ok; % 38 o"kl
- f'k{k.k % 12 oh o ek'hu VqI vkmjs kUk i nfodk
- lk; kx % d&ckbu gkjot.Vj ; ækus fi dkph dk<.kh djr vl rkuk ok; k tk.kkjs dV/kj xkGk dj.; kph 0; oLFkk dsh-

ieqko&'kVs

- d&ckbu gkjot.Vjyk Cyksvj o xkMZcl ou I k; kfcu vk/hd rg ; k fi dkph dk<.kh djr vl rkuk ok; k tk.kkjsdV/kj xkGk dj.; kph 0; oLFkk dsh-
- xkMZcl ohY; keGsl k; kfcu \$ rg ½6%½ vkrj i hdckph dk<.kh I Ykhk >kyh

Cyksvj

dV/kj xkGk dj.; kl kbh tkGpsQe

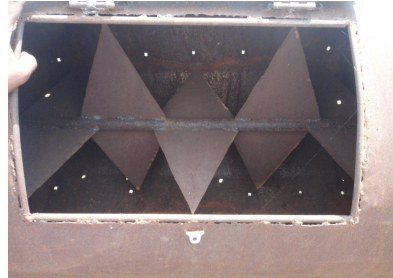
I k; kchue/ky rgjpsi hd cktgk dj.; kl kbh xMZ

- 'ks d&; kpsulo % I kxj ulens jkÅr
- Lkã qkzi Rrk % eq i ks vftl ij] rk- cy/Mk. kk
- Ekksu- % 9421463557
- Ok; % 34 o"l
- f' k{k.k % ch, -
- lk; kx % i hd ygku voLFks vl rkuk jki koj ekrh u i M.; kl kBh vkarje' kkrhps ufou i kl votkj fodl hr dsys

'ksdl; lpsuko	%	txluFkckcjl0 mæj dj
• Llá qZi Rrk	%	eq i ks ekl #G rk- cgyMk.kk
• Ekw u-	%	9604061474
• Ok;	%	45 o"lz
• f'k{k.k	%	12 oh
• lk; ks	%	gGnhyk i kly'h'k dj.; kps; æ fod l hr dsys

ieqkoS'KV; s

- gGn f'ktfoY; kuaj i kly'k d: u dk<Y; kf'kok; vkd"kd fnl r ukgh] rl p fryk cktkjHkko plaxyk feGr ukgh Eg.kuu gGn i kly'k dj .ksxj tpsvl rs
- gGn i kly'kj r; kj dj.; kl kBh yk[kmlh 16 , e- , e- tkmhpk i =k xksy d#.k clyy r; kj dj.; kr vkyk-
- clyyph l kbzt ykch 6Qw
- vkrhy jkmph ykch 7Qw
- gsclyy , dk LVWoj B0.; kph 0; oLFkk dsyh-
- gGn Hkj.; kl kBh clyy yk rkm 1-5 x 1-5Qw/kpsB0ys
- clyyP; ke/kuu , d yk[kmlh nkml 1/2 km 1/2 cl ouu R; kpk fi a kP; k ckjg nklgh ckt yk f0gy cl ouu bysDVD ekS/kjhp; k l kg; kusxskyd kj fQjork ; srs
- clyyP; ke/kuu yk[kmlh nkml; koj 1/2 km 1/2 ?k"zkkl kBh v.kplphnkj f=dksuh vkdkjkps i krs 1/4 kbzt ykch 9 bp 1/2 cl ouu R; kpk i kly'kj l kBh oki j dsk-
- ; k clyyoy 9 rs 10 bp vrjkoj Hkksds NUuhus i kmuu ?krY; keGs i kly'k djr vl ruk gGnhpk [kj 0jhr 0kxkpsjkghysysvo' ksk R; k fnnkrap ckjg i Mrs
- v'kk yk[kmlh clyye/; s i kly'k djko; kl kBh 12 rs 13 fnol okGsyh gGn Vkdou R; ke/; s ?k"zkkl kBh v.kplphnkj f=dksuh vkdkjkps i krs bysDVD ekS/kjhoj 1/5, p-i-h-1/2 oki #u fQjfoY; kl vkrhy gGn tyn i kly'k gkrs
- ; k i /nrhus 100 fdyskgGn 15 feuhVkr i kly'k gkrs
- ; k i kly'kjpk oki j d: u , dk fnol kr l jkl jh 20 rs 25 fD0w/y {kersi ; rpsgGn i kly'k djrs
- gGn i kly'kj r; kj dj.; kl kBhpk E.p%40000@& #

- 'k&d; kpsulo % jktskvJqheki kjh
- Lk qzi Rrk % eq l k; [k& i ks 'kkj] rk- ykstkj] ft- cy <k.kk
- Eks u- % 9423446728
- Qk; % 48 o"l
- f'k{k.k % 10 oh
- lk; lsc % cSyxkMhe/; si k.; kph ekB; k {kerph Vkdh Bowa Li i a kP; k l kg; kus QGckxd kBh Qokj .kh ; æ fod l hr dsys

- 'ks d&; kpsuko % MWih- ch i Vy
- Lkã qZi Rrk % eq i ks erh QKvk rk- ekrrkGk
- Ekks u- % 9822240523@9527682277
- f'k{k.k % ch- , - , e- , l
- lk; lsc % , dk cSykoj pky .kkjsvkrje' kkrhpsvotkj vkf.k feuh VVdjoj pky .kkjs QGckxd kBh Qokj .kh ; æ fodl hr dsys

, dk cSykoj pky .kkjsvkrje' kkrhpsvotkj

feuh VVdjoj pky .kkjs QGckxd kBh Qokj .kh ; æ

VdP; k t{; kbã hupkoki j d: u Ôkjfu; eulP; kdIGlr fi dkl ik.lhns; kdjlrk tujVjphi ; k; hl ks

- 'ks d&; kpsuko % ješke/ko l loth
- Lk q/zi Rrk % eq i ks Mkskxko rk- egdj
- Eks u- % 9423146469
- Ok; % 70 o"kl
- f'k{k.k % 10 oh i kl
- lk; lsc % tehulP; koj l hel/ dklhV ' lrrGsc/kp x#Rokd"ku i) rhusfl pu 0; oLFkk-

- 'krd&; kpsulo % elgu rst jlo txrki
- Lk qZi Rr % eq oGrh i ksgkr .kh rk- fp [kyh
- Eks u- % 9823272541
- Ok; % 33 o"lz
- f'k{k.k % , e- , -
- lk; lsc % 'koxkk ; k fi dkpk fuoM i) rhusmToy l hyD'ku &1 o i k&; k rjhpkmToy l hyD'ku &2 gk ok.k fodl hr dsk-

ie[kos'kV; s

- LFKfud tkrhr i fuoM i) rhusfodl hr dsk-
- 'kxkph ykch&1-5 rs2 QV
- jak fgjok] e/; e ykch vl .kkjk ok.k-
- 'kxke/khy xjkpsi zek.k pkxys
- ; k ok.kkl xtkgdkpk pkxys i frl kn
- i fgY; k o' khzmri knukl l #okr-
- l /; fLFkrhr frl &; k o"kkpsmri uu , dk dk<.kxps& 15 rs20 fdyksi rh >km-

ik&; k rjhpkej jxkl cGhu i M.kjk] vf/kd mri lnu nskjk ok.k fuoM i /nrhusfodl r dsk

- 'ks d&; kpsulo % jktSkjk/Kdhl u tktw
- Lla qZi Rrk % eq i ks va; jk rk- ns jktk
- EKs u- % 9404693442]9922093198
- Q; % 52 o"lz
- f'k{k.k % 12 oh i kl
- lk; lsc % dš kj vkkc fi dkps21 , dj {ks=koj mRi knu ?ksnu fons' kkr fu; kZ- d;syh

iz kxf'ky 'kr djh

¼t Gxko tleka] ft Ygk cy < k.kk½

- ulø % Jh- vfouk'k txluufk mejdj
- i Rrk % eqi ks oMf' kach] rk% tGxkø tk] ft- cy/Mk.kk
- o; % 36 o"lz
- f'k{k.k % fl Oghy bat'h- fMI ykek
- O; ol k; % 'krh o i j d 0; ol k;
- Qks ua % 9767927127
- iz kx % cSypyr Qokj .kh ; æ

0; Drhxr elghrh%

Jh- vfouk'k txluufk mejdj gsr# .k] mRI kgh o mPpf'kf{kr 'kr djh vkgR- I kr cp R; kauk dfr'k {ks=kr fo'ksk vkoM vkgR Jh mejdj gs xY; k 7&8 o'kkā kl w dfr'k foKku dnr] tGxkø tk- ; kR; k l ā dkr vkgR- R; kpsdMs25 , dj 'krh vkgR; ki s dh 5 , dj ckxk; rh o 20 , dkj dkj Mokgw {ks= vkgR dkj Mokgw i fjLFkrhe/; s dki [ ] nj] ex] mMhn] I ks kchu o Tokjh fi dkph ykxom djrkr o ckxk; rh {ks=ke/; sfBcd fl pukoj dki [o jche/; s xgw o gjHkj fi dkph ykxom djrkr- xY; k 2&3 o'kkā kl w dkj Mokgw i fjLFkrhe/; s I ks kchu ykxomhdMsoGysvkgR- 'krhph e' kkr] i j .kh] Qokj .kh fg dkes; ækP; k l gk; kusdjkr o ; kā=dhdj .kke/; s R; kauk fo'ksk j l vkgR 'krh {ks=kojh ok<rk [kp] etj kpk vHkko o fi d l j {k.kkP; k [kpkz ok< g; k ckch y{kkR ?kou R; kauh l u 2009&10 e/; sLor%P; k dYi uru o dsghdR; k exzh' kLke/; scSypyr Qokj .kh ; æ fodl hr dsys

cSypyr Qokj .kh ; æ elghrh

fi d l j {k.kkR ok<rk [kpzo etj kpk vHkko g; k ckch y{kkR ?kou R; kauh l nj Qokj .kh ; æ fodl hr dsys vkgR l oā Eke R; kauh toGi kl psi fj l jkrhy Qokj .kh ; ækpk vH; kl d#u o R; ke/; svl yY; k vMp.kh y{kkR ?kou Qokj .kh ; æ r; kj dj .; kpsBjfoys l nj ; æ cuforkauh R; kauh R; kps toG vl ysyl k/kul keqchpk oki j dsyk- l oā Eke Qokj .kh ; ækph yk [kMh pksV (Qæ) r; kj dsyh T; koj 200 fyVjph Vkdh 0; oLFkri .ksBørk ; bzy o ; k Qæph mph fi dkr; k ok<P; k volFkuq kj deh tLr djrk ; rs l nj Qokj .kh ; ækph tLrhr tLr mph 4 QV , o<h rj dehrdeh 2-5 QV , o<h Børk ; rs R; kuarj Qokj .kh ; ækoj vksk/k nko.kkl kBh i hghl hph 200 fyVjph Vkdh vkmoh Børk ; bzy v' kh j puk R; kauh dsyh- Qokj .kh ; æ pkyfo. ; kdjhrk R; kauh eksVj l k; dyps nku pksdcl foysvkgR- QæP; k exchy ckt [Li sykUI o R; koj uks>y cl foysvl w Li sykUI psvarj 20 QV , o<s vkgR Qokj .kh djhrk nkc fuekzk gks ; kdjhrk dkr i d j i ā o i kbā fQVhæ dsyh- exchy nku o'kkā kl w gs Qokj .kh ; æ rsLor%P; k i z {ks=koj oki j rkr o i fj l jkrhy 'kr d& ; kauk R; kpk Qk; nk >kyk vkgR l nj Qokj .kh ; æ r; kj dj .; kl kBh R; kauk #- 13500& , o<k [kpzvkyk vkgR

cSypyr ; æfo'k; hrlk=d elghrh%

ykach	%	3 feVj
#mh	%	1-85 rs5-5 feVj
nku pksdkrhy varj	%	0-83 rs1-43 feVj
xkmM fDy hvjUI	%	0-83 rs1-18 feVj
ce xkmM fDy hvjUI	%	0-50 rs1-30 feVj

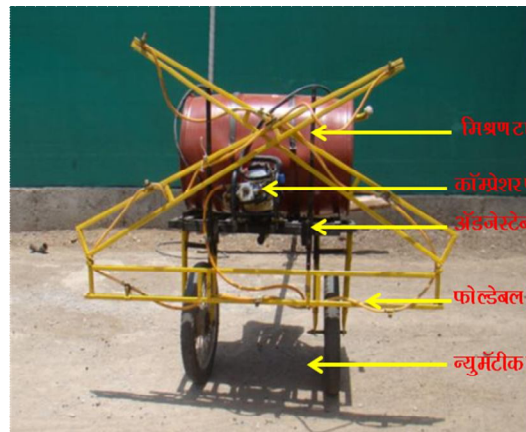
VkD; kph {kerk	%	200 fyVj
otu	%	75 fdyks
dk; {kerk	%	2, dj i fr rkl
Ookj .khl kBh fi ds	%	di k' kh] l ks kchu] rj] ex o mMhn
euq; cG	%	nksu
i' kqG	%	nksu
ba'ku	%	0-25 fy- i fr rkl

i a ko'k; helghrh%

otu	%	9-5 fdxt-
ba'ku l kBo.k {kerk	%	0-6 fy-
vkdkjeku	%	35 x 31 x 33 l eh
nkc	%	1 rs4 exk i kLdy
vkj i h, e	%	1800
bfXu'ku	%	byDVNlud

Ok; ns%

- 1- fi d l j {k.k
- 2- vkSk/kh [kpkkr cpr
- 3- oGph cpr
- 4- deheut; cG
- 5- dehoGr tkLr dk; {kerk

- uko % I qMkthx.kir tk/ko
- iRrk % eqi ks [kMk] rk%tGxko tk] ft- cgy/Mk.kk
- o; % 51 o"KZ
- f'k{k.k % 8 oh
- O; ol k; % 'kr'h o i j d O; ol k;
- Qksu ua % 9623239004

o\$ Drhd elghrh%

Jh- I qMkth tk/ko ; kR; k dlypkr , dmk 6 l nL; vkgr- R; kpsdMs12 , dj ckxk; rh 'kr'h vkgs i k. ; kpk L=kr e[; r%foghjho#u vkgs [kjh i ke/; sTokjh] di k' kh] rj e[ ] mMhn o jCche/; sxgwo dknk ; k fi dkps mRi knu ?krkr- ; kl kcrp R; kpsdMs, d QkMZVDVj vl u rshkkm; kusns ; kpsdke l qnk dj rkr-

ukfol; iqZi z kskpsi kR lgu

- 1- i j .khr gskkkjk ok<rk [kpZ
- 2- vuqkqh m.kk&; kph derjrk
- 3- i 'kqGkph derjrk
- 4- deh tklr varjkoj gskkkj i j .kh
- 5- cSypyr i j .khl ykx.kkj k tklr dkyko/kh
- 6- gakekr/; setj kph egkxkbZ
- 7- mi yC/k vl ysysVDVj o i j .kh ; a-
- 8- df" k foKku dmkpselxh' kZu

I qMkth tk/ko gsi zr dklrdkj vl u R; kpsdMs12 , dj ckxk; rh 'kr'h vkgsrl p 'kr'hP; k e'kkxrhl kBh R; kpsdMs VDVj o votkjs l qnk vkgr- eGkrp R; kph oRrh pfdRI d vl u VDVj pyhr Fkskjoj R; kauh oxoxG; k fi dkph dk<.kh dj.; kpsi z kx dsysvkg-

I qMkth tk/ko ; kpsdMs vl ysysVDVj 'kr'hP; k e'kkxrhdjhrk o jCch gakekrhy xgwo gjHkjk fi dkph i j .khdjhrk e; kZhr gks R; keGs i kol kGk o fgokG; kr VDVjyk fdjdkG dkexhjhp feGk; ph- [kjh gakeke/; sgskk&; k i j .; k e[; r% cSykR; k l gk; kusfrQ.kOnkjsgr vl r dkj .k i j .kh ; a-kr feJ i /nrhus i j .kh dj .ks' kD; uOgrso VDVjP; k l gk; kusdk&; k l ks kchup i j .kh Ogk; ph-

vk/kqudhj .k o 'kgjkadMsgskkjs LFkykzj ; keGs euq; cGkph fnol fnol derjrk Hkkl r vkgsrl p deh euq; cGkeGs jst mkjh egkxyh vkgs i j .kP; k dkGkr deh euq; cGkeGs i j .khr [kM i Muu dkyko/kh ok<r gkrk o m' khjk >kyY; k i j .kheGs mRi Ukr ?kV ; k; ph- i kja kjhd i /nrhus gskk&; k Tokjh o l ks kchu \$ rj ph gskkkj i j .kh VDVjP; k l gk; kusd' kh dj rkr ; bZy vl k iz u R; kau i Myk-

I akkulph i k; Hkj .kh%

Jh- tk/ko ; kpsdMsmi yC/k vl ysys i j .kh ; a- xgwo gjHkjk i j .khdjhrk okf"kd 20&25 rkl dkexhjhl kBh okijys tk; psR; keGs vki YkkdMhy i j .kh ; a- tklrhr tklr HkkmSrRokoj dl spkysso [kjh gakekrhy e[;

fi d'kph i.j.kh ; k i.j.kh ; a-k0nkjs d' kh djrk ; b'zy ; k djhrk R; kauh oGkoGh dfodps ekxh' k'u ?kr'ys i Eke
 osoxG; k fc; k.; kpsvkdjeku o i fr , dj ykx.kkjsfc; k.k\$ (fl M j'v) R; kauh l et'iu ?kr'ys R; kuar'j R; kauh
 Lor%osoxG; k i kR; kf{kdk0nkjs o jpu'k0nkjsTokjh} l k\$ kchu \$ r'ij o dkm; kP; k i j .k'p'siz; kx ; 'kLoh d'syr-

dk; i'zkyh%

Jh- tk/ko ; kauh dfodpsrkf=d ekxh' k'ukus2008 e/; si j .kh ; a=ke/; sdli scuouu l k\$ kchu \$ r'ij
 i j .k'p'k iz; kx ; 'kLoh d'syk ; ke/; s5 rkl l k\$ kchu o 1 rkl r'ij i j .kh dEi kV'z'v V'k'hu 'kD; >kyh- l u 2009
 e/; sTokjHP; k fc; k.; kpsvkdjeku y'gu vl Y; keGsi j .kh ; a=kr'u i fr gDVj fc; k.; kpsi'ek.k t'kLr y'kxk; ps
 R; keGsTokjHP; k i j .khl k'bh fl M c'k'k' l e/; s50 fdyksu= o 4 fdyksfc; k.k\$; kpsfeJ.k d#u i j .kh d'syh R; keGs
 Tokjhp i j .kh dj .k\$'kD; >kys dkm; kP; k i j .khdjhrk i k'ja k'jhd i /nrhusy'kx o M'hp'k [k'p'z, djh 4500&5000
 #i ; s, o<k 0gk; p'k i j ar'q i j .kh ; a=kP; k l gk; k'usgk'p [k'p'z, djh 500 #i ; s, o<k deh >kyk v'kgs ; k i j .kh
 ; a=ke/; sfl M c'k'k' l e/; s3-5 fdyksdkm; kpsfc; k.k\$ 50 fdyks[kr feJhr d#u i j .kh d'syh vl rk i fr , djh
 y'kx.kk'j k fc; k.; k'p'k nj (fl M j'v) feG'rkso l k'crp [k'rk'p'k oki j l q'nk d'sy; k t'kr'ks

v-dz	fi d'kpsuk0	o"kl			
		2008	2009	2010	2011
1	l k\$ kchu \$ r'ij	25 , dj	102 , dj	264 , dj	403 , dj
2	Tokjh	&&	&&	26 , dj	64 , dj
3	dknk	&&	10 , dj	12 , dj	52 , dj
	, d'wk {k\$=QG	25 , dj	112 , dj	302 , dj	519 , dj
	i j .khi kl wu okf'k'z l m'ri Uu	12500@&	56000@&	151000@&	259500@&

- ukø % 'k'kdla ukensjlo Moys
- iRrk % eqi ks /kkukj k] r%tGxkø tk] ft- cgyMk.kk
- o; % 42 o"kl
- f'k{k.k % 10 oh
- 0; ol k; % 'krh o i j d 0; ol k;
- Qksu ua % 9922143595

Jh- 'k'kdla th Moys ; k] k dVpkr , dmk 12 l nL; vl u , d=hr dVp vkg; R; kpsdMs 17 , dj
 ckx; krh 'krh vkg; i k.; kpk L=kr e[; r%foghjho#u vkg; di k'kh] l q Dgy] xgy] dmk b- e[; fi dsnj o"kl
 ?kr-kr-

0; ol k; %

- 1- df"k l ok dnz
- 2- fi B fxj.kh
- 3- nky fey
- 4- gkoLVj
- 5- VDVj HkMsrRokoj nsk
- 6- tSu bZjxs kupsfMyj

Jh- Moys ; kps f'k{k.k 10 oh i ; r i qkz >kY; kurj oMhykd kcr R; kau l qnk 'krh votkjs o R; k] k
 fueh r he/; svkoM fuekzk >kyh- R; kdjhrk R; kau ?kjhp odz kkw m?kMyso R; ke/; se[; r%csypyhr vkst kjkph
 fueh r h dsh- ?kjh vl y[; k fofo/k m | kxkaGs 'krhpsdke e[; r%etjkoj voyou vl k; ps vk/kfudhdj.k o
 'kgjkdMsLFkykrj.k ; keGseu[; cGkph l [; k deh >kysyh vkg; mi yC/k vl ysetj xjt ok<Y; keGstLr
 etjh ekxrkr- etjh deh yxkoh o dk; Zkerk ok<koh ; kdjhrk Jh Moys ; kau , d eu[; pyhr Mcy Moj k
 cufo.; kpsBjfoys

fueh r hpsi k l lgu %

- 1- eu[; cGkph deh mi yC/krk
- 2- i kja kjhd i /nrhusMoj.khpk gskkj k tklr [kpz
- 3- df"k foKku dmkpsekxh' kU

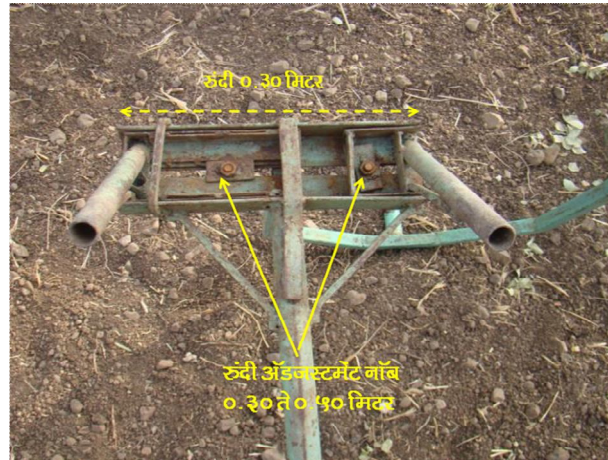
I akkulphck; z kkyh %

Jh- Moys ; kpsdMsmi yC/k vl y[; k odz kkw e/; sR; kau dfodR; k rki=d ekxh' kLkus, d eu[; pyhr
 Mcy Moj k r; kj dj.; kpsBjfoys ; kdjhr R; kau , dkp Qæoj pkj nkrsc l ou Moj.kh d#u i kgyh i jarQæP; k

deh mpehGs Moj .kh dj .ks mp fi dkd kBh 'kD; >kys ukgh- uarj R; kauh nksu ososGs Mojs cuowu R; kps gMly , deakuk tkMu R; koj p gMly r; kj dyso Mo&; kpsnkMs, deakuk tkMly; keGs4&4-5 QW mphpsfi dkae/; s , dk euq; kOnkjsnksu Mojs pkyfo.ks 'kD; >kys ; k Mo&; kP; k ckak.khpk i qkz [kpZ #- 2200@& , o<k vkyl- ; k Mo&; keGs i frfnu , d euq; cGkph cpr gkrou i qkz gakeke/; s 25&30 euq; cGkph cpr gkrou #- 2500&3000 ph cpr gkrs

rk=d elghrh%

- ykch % 2-60 feVj
- mph % 0-85 feVj
- #nh % 0-83 rs1-15 feVj
- nksu Mo&; ke/khy varj % 0-13 rs0-22 feVj
- otu % 45 fdyks

- ukø % rstjko l nlf'lo i kWhy
- i Rrk % eqi ks oMxkø i kV.k] rk% tGxkø tk] ft- cgyMk.kk
- o; % 38 o"KZ
- f'k{k.k % ch-, -
- O; ol k; % 'krh o i j d O; ol k;
- Qksu ua % 08275331092

ukfoll; i qkzvktkj %, d cSy pyhr Moj k

fuelhpsi k&l kgu %

- euq; cGkph deh mi yC/krk
- eqtj hpsok<ho nj
- i pyhr vktkj kph vkarj e' kkrhe/; svMp.k
- df" k foKku d&psi k&l kgu

vktkj kph dk; i zkyh

Jh- rstjko i kWhy gsixrf'ky dklrdkj vl wu R; k& ; kdMs50 , dj 'krh vl wu rsugehp fofok fi d i/nrhpsi z, kx djhr vl rkr- R; k& ; k 'krkr rsl Qn eq Gh o gGn ; k fi dkph ykxom djhr vl rkr- ugeh gGn o eq Gh mRi kn d 'kr d& ; k& mnHko.kk& ; k vMp.k&pk vH; kl d#u R; koj mi k; dj.; kpsi z, kx djhr vl rkr-

R; kp vutk&kusgGn o eq Gh ; kl kj [; k fi dk&/; si pyhr Mo& ; kusvkarj e' kkr djhr vl rk& #n l jh o j& ; kpsl jhe/; svkarje' kkr djhr& fi dkps tkLr upl ku gkr vl rk& vk<Gysrl p Moj k gkdyrk& =kl tk.kor gkrk Eg.k&u R; k&h Lor% ; k dYi ur&u i pyhr Mo& ; ke/; scny d#u , dkp cSykoj o Moj k pkyork& =kl gskj ukgh v'kk i /nrhusy k& k&h p&v r; kj d#u ?kr y h o R; koj , d cSy pyhr Moj k r; kj d#u ?kr y h o vktj kst h gk Moj k vkarje' kkr h l k&h p&Y; k i /nrhusoki jr vkgr- ; k vktkj keGsoGph o i S k&h cpr 'kD; >kyh-

- ukø % nsonkl I qns oku [MIs
- iRrk % eqi ks ygqkø] rk% l akteij] ft- cy/Mk.kk
- o; % 61 o"KZ
- f'k{k.k % 4 Fkh
- O; ol k; % 'ksh O; ol k;
- Qks ua % 9881635671

**ukou; i qZvk{kj %Mcy cM chch, Q
fueh'psi k&l lgu %**

- ; kX; fupjk gksks
- >kMkph I q; k ok<fo.ks
- mRi Uu ok<fo.; kl kBh
- d f" k foKku dmkpsi k&l lgu

'ks d&; kph elghrh

Jh- nsonkl oku [kMs; kP; kdMs55 , dj 'ksh vl u R; ki Sh 50 , dj ckxk; rh vkgs ckxk; rh {ks=QGkoj rsdGh] eq Gh] gGn] vnd ; k fi d kph #m l jh o jck i /nrhusdj rkr- R; kP; kdMsmi yC/k chch, Q P; k l gk; kus 4-5 Qv/kpk cM r; kj gkrksi jarqi kol kG; krhy i kol kP; k vfri zek.kkeGsi k.; kpk; kX; fupjk; k cMP; k l gk; kus gkr ul u fi d k k c j' kh ykx u up l ku gkr s chch, Q P; k l gk; kusr; kj gks k&; k 4-5 Qv/kP; k cMoj rsi k p vkGh eq Gh fdok nku vkGh gGnP; k ykorkr-

vk{kj Mo" k; helghrh

Jh- nsonkl oku [kMs; k u h i k.; kpk; kX; fupjk Ggkok o >kMkph I q; k ok<koh; kd jhrk Mcy chch, Q r; kj dj.; kpsBjfoys; ke/; s, d cM nku Qv/kpk; ki zek.ksnku cM r; kj gkrkr tsked#u; kX; fupjk dj.ks'kD; gkr s; k nku Qv/kP; k cMoj rseq GHP; k pkj vkGh fdok gGnP; k nku vkGh ykou >kMkph I q; k ok<rso i fj .kkeh mRi Uu ok<rs

rk=d elghrh

- ykch % 2-14 feVj
- #mh % 0-48 feVj
- out % 280 fdxk
- nku l jhrhy varj % 0-9 feVj
- cMpsvkdj eku % 62 l eh
- l jhpsvkdj eku % 23 l eh

iz kxf'ky 'kr djh

¼ft Ygk %o/kk½

- 'kr dŭ; kpsulo % Jh bž u l fr'kdŭkj fl x
- QMk Ula % 9890173754
- o; % 60 0k"lz
- Xkø % y{ehukjk; .ki ij] rkyndk%nøGh] ft Ygk%o/kk½
- f'k{k.k % ch, -
- eŭ; 0; ol k; % 'krh
- , duk tehu % 18 , dj ¼ctxk; rh½
- ik ; kpl=L=kr % fofgj **fl pu i/nr** % fBcd o rŭkkj fl pu
- foolgr@vfoolgr % vfoolgr
- dŭvŭpkrif'ky % 1 HkkÅ o 2 cfg.kh

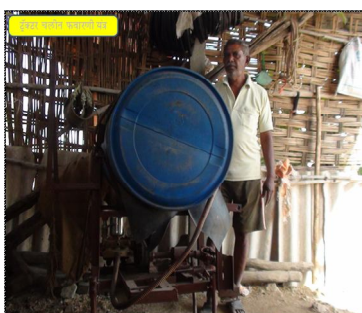

fid i/nrh%

- 1- l æ@ekl ach & 15 , dj & mRi knu l q 0gk; psvkgs
- 2- xgw & 0-3 gDVj
- 3- l kš kchu & 2 , dj
- 4- pkjk fi d & 1 , dj

v½deh [kŭr r; kj dj.; kr vkysl/VVj pytr Qokj.kh; æ

- 1- , d v'o 'kDrh i ä kP; k l gk.; kusQGckx o brj fi dkaŭj Qokj.kh
- 2- , dkfnol kr 2 etjkk; k l gk.; kus15 , dj Qokj.kh
- 3- , duk fdær QDr : - 7000@
- 4- cktkjkr mi yC/k l ŭkkjhr i ä kph fdær vnkts: - 40]000 rs50]000@
- 5- 10 fyVj fl>y e/; s15 , dj Qokj.kh

c½dk; ï zkkyhfl /nlr

- ygku Qkj f0gy MRD0g VIDVj ¼ 10 v' o 'kDrh ½P; k i h-Vh-vks ¼l k/kkj.k xrt½ vLi h dā uhpk 1 v' o 'kDrh pk i ā cl fo.; kr vkysy vkgs0 l ksrp 200 fyVj {kerk vl ysyh i k.; kph Vkdh cl fo.; kr vkysyh vkgs
- Vkdhrhy fdVduk' kd i ā kP; k l gk; ; kus, dk oGd nku vkÅVyV/P; k l gk; ; kusnku vkGhl l kj [; k i æ.kkr Qokj .kh djrks
- ykcoj fdæk mp >kMkoj Qokj .kh djk; ph vl Y; kl tklr {kerk vl yV; k , dp vkÅVyV/P; k l gk; ; kusQokj .kh djrk ; rs

VIDVj VRN/P; k l gk; ; kus i dkauf tou ver nsluk

- deh [kpkR o brj fudkeh oLrwi kl u r; kj dj.; kr vkysyh VIDVj VRN/h
- VIDVj VRN/P; k l gk; ; kus i oZfi dkauf tou ver ns; kr ; rs
- VRN/h r; kj dj.; kl kBh ykxysy [kpZQDr : - 15]000@&
- cktkjr VRN/hphfder vnkts: - 50]000 rs60]000@&

brj mi dæ%

- ftou ver%xkbps' ksk] eæ bR; kfnps; kx;
- i æ.kkr feJ.k d: u efgU; kdkBh fi dkauf nsk
- l kefgd 'krrG%¼44 X 44 ehVj ½
- R; k Hkkxkrhy ygku VIDVj P; k l gk; ; kus' ksrh
- dj.kkjsjk/kos/j o fBcd fl pu bR; knh pk
- 'kshr ; 'kLohi .ksmi ; kx dj.kkjsi fgyp 'kr djh
- fgjoGhP; k [krkpk 'kshr ; 'kLoh oki j-

Hkfo"; krhy fu; kshr mi dæ % l keghd 'krrGÓke/; seRL; i kyuo R; koj dðdw i kyuo dj.ksfu; kshr-

- 'ksdU; kpsulo % Jh- I [nk] ftou iVys
- QkUk Ula % 9823531452
- o; % 57 0k'kz
- Xk % i oukj] rk- l sy] ft- o/kkz
- f'k{k.k % 6 oh i kl
- e[; 0; ol k; % 'krh %eDrk i /nrhu½
- , duk tehu % 11, dj clxk; rh % 6 , dj dljMokgw % 5 , dj
- ik; kpkL=k % fofgj] fl pu i /nr % i V i k.kh
- dVukpkrif'ky % i Ruh] eyxk o l u] 2 ukraq

fi d i/nrl%

- 1½ dki & 5 , dj
- 2½ l ks kchu & 3 , dj
- 3½ nj & vkrajfi d
- 4½ gjHkjk & 3 , dj
- 5½ xgw & 3 , dj
- 6½ edk & 3 , dj

, duknRi é ¼ kstru½%2]00]000@&

u\$ fxZi i/nrhudp dW ikyu%

- mi yC/k dkM; k 400 ux
- xkojkuh o l ksh tkrh mi yC/k
- jkst ph 50 rs60 vMhpsmRi knu
- dkM; kph fo"Bk 'krkr [kr
- fi dkojhy Qokj .kh e/; s?kV
- dkM; koj dkskr; kgh i zdjkpk jkskpk i knhkkz vk<Gru vkysyk ukgh-
- dkskrkgh jksx vk<GY; kl QDr xGkpsi k.kh vksk/k Eg.ku fnystkrs
- dkM; kph fodh tkx: u dsystkrs
- [kk | l kMY; kl brj dkskrkgh [kpZdkM; koj dsyk tkr ukgh
- [kk | ke/; sygku fi Yykauk eD; kpk Hkj Mk o brj ekB0kk dkM; kauk xGkpk Hkj Mk fnyk tkrs

नैसर्गिक पध्दतीने कुक्कूट पालन

mRi lnu%

- 1½ dkMh i kl u : - 20]000 rs25]000 i fr o"lz
- 2½ vMh i kl u : - 15]000 rs20]000 i fr o"lz

- 'ksdU; kpsulo % Jh fot ; ulukthjkAr
- Qksu Ula % 9970306607
- o; % 38 0k'kz
- Xkø % ex: G ¼nLrxhj ½] rk- /kke.kxkø jYoš
- f'k{k.k % 12 oh vkf.k vk; -Vh-vk; -
- eġ; 0; ol k; % 'ksh ng; e 0; ol k; % oYMHax odZ kkw
- , duk tehu % 20 , dj clxk; rh % 8 , dj dkjMolgw % 12 , dj
- dVzpkrif'ky % i Ruh] 2 egyso vkbz

fid i/nrl&

- 1½ dki v & 8 , dj
- 2½ l ks kchu & 5 , dj
- 3½ rj & vkrfid
- 4½ xgw & 9 , dj
- 5½ gjHkj & 6 , dj

ij.kh; æ ¼sypfyr½

- dki v] l ks kchu o Hkøæ br; knh fi dkph ; 'kLoh fjr; k ij.kh djrk ; sks' kD; ¼, dkpk ij.kh ; æ-k}kj ½
- nku vkGhe/khy rl p nku >Kvk e/khy vrj vko' ; drud kj cny dj .ksl kbpsvkg
- fder : - QDr 8500@&
- , dk fno' kh 12 rs15 , dj ij.kh dj .ks' kD;
- fct i Vh e/; s12 fdyksfct Hkj .; kph {kerk
- ij.kh ; æ-kpsotu 38 fdyks
- o/kk] vejkorh] ; orekG rl p e/; i ns kkrp ekx.kh-

पेरणी यंत्र (बैलचलित)

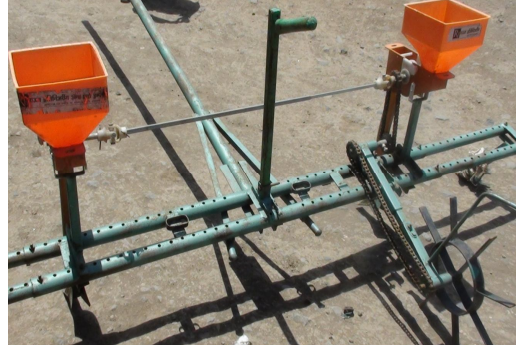
बिज पेट्री

दकी ॥ म्.क. ; १/८ स्यफ्यर १/२

- , d oGd nku vkGhe/; sdki ॥ fi dkph ykxom
- nku vkGhr o nku >kmke/khy varj vko' ; dnuq kj Bo. ; kph I qo/kk
- fder QDr : - 7000@&
- otu 21 fdyks
- , d cŷ tkMh , dkfnol kr 15 , dj e/; sykxom 'kD;
- ekxhy o"kh 130 ux म्.क. ; १-कप फोह

कापूस डोबणी यंत्र (बैलचलित)

brj mi dē%

- 1 1/2 l ks kchu i j .kh ; १/८ स्यफ्यर १/२ ph fufe'rh
- 2 1/2 [kr i j .kh ; १/८ स्यफ्यर १/२ ph fufe'rh
- 3 1/2 r l p VDVj pŷyr i j .kh ; १-कप न्म Lrh dj .ks
- 4 1/2 'krh mi ; ks brj vkSt kjsr ; kj dj .ks

सोयाबीन पेरणी यंत्र (बैलचलित)

खत पेरणी यंत्र
(बैलचलित)

- 'ksdú; lpsulo % Jh iela iW/hy
- QMkUla % 9970814235
- o; % 520k'kz
- XW % dV/dh] rk- o/kkz ft- o/kkz
- f'k{k.k % i kV/hVdfud Mhlykek
- e[; 0; ol k; % 'ks'h
- , duk tetu % 30 , dj cxxk; rth% 5, dj
- dkjMokgw % 25 , dj
- ik ; lpkLrks % fofgj] fl pu i /nr%fBcd fl pu
- foolghr@vfoolghr % foolghr
- dVzlpkrif'ky % iRuh o 1 eyxk

fid i/nrth%

- 1½ dki v & 8 , dj
- 2½ l ks kchu & 15 , dj
- 3½ rgj & vkrjfi d
- 4½ xgw & 1 , dj
- 5½ gjHkjk & 1 , dj

feMksvkvMzi# ykxomhe/; svrjfi d l ks kfcu o gjHkjk%

- y[kuks; Fkhy Qyk&i knu l a kksku l l Fksr u vykgkckn l Qnk o yyhr ; k i# okukph 3 , djkr ykxom
- 5 x 7 QV vrjkoj ykxom-
- i fgY; k o"khz, djh 4 Vu i #psmRi Uu o l /; k , djh 12 Vu-
- i fr fdyks15 rs20 # njkus, djh , d yk[k 60 g tkj fu0oG uQk feGkyk-
- i# ckxr vrjfi d Eg.ku l ks kfcu o gjHkjkps10 o 15 fD0 i R; dh vu0esmRi knu-

feMksvkvMpsQk; n %

- feMksvkvMze/; s>kMkph mph 5 QV k i s'kk tkLr gks ul Y; kus o foLrkj fg Qkj deh gksksR; keGsvud o"khz vkrj i hodkru mRi Uu ?ksrk ; rs
- >kMkph mph deh v l Y; kusi #ph dk<uh l gyHk djrk ; rs
- 1etj nku fno l kr , djHkjkph NKVuh d# 'kdrks

- i# mRi knu vkkLV o tkuskjh efgll; kr cktkjr vk.k.; kP; knf"Vusi; Ur dsk tkrks
- fcxj gxkkr i# cktkjr vk.k.Y; kusnj ugehP; k gaxkepk ngyur 5 : vf/kd feGrks-
- feMksvkM i) rHP; k cksr feuh VDVjuse' kksr djrk ; rs

- ukfol; iwZis ykxomhpk iz, kx i kg.; kl jkT; ea-h Jh- ek- j.kftr dkG§ Ñf"k mi l pkyd Jh HkqMk] ftYgk vf/k{k d —f"k vf/kdjh Jh- HkkÅI kg;c dUgkV§ vknZ k xko ; kst upsdk; kZ; {k Jh- i ki Vjko i okj] rI p jkT; krhy vl §; 'krdlU; kwh Hkq/h fnyk vkgs-
- is fidka kBh ifØ; km | kx mHkk: u is ikl u tsyh] tV§ cQhZr; kj dj.; kpk ekul vkgs
- fonHkkZ v'kk i dkijsiz, kx doG rFkhyp uOgsrj vU; 'krdlU; kd kBhgh i j .kknk; d vkgs-

- 'ksdú; kpsulo % Jh- ulGdB ol rjlo fude
- QMkUla % 9970879471
- o; % 38 0k'kz
- Xkø % ok; QM] rk- o/kk] ft-o/kkz
- f'k{k.k % 12 oh
- e[; 0; ol k; % 'ksh
- , duk tehu % 8 , dj clxk; rh % 5 , dj dkjMolgw % 3 , dj
- foolghr@vfoolghr % foolghr
- d[ukprif'ky % vkb] oMhy] i Ruh] nksu e[ys

fid i/nrl%

- 1½ rph & 2 , dj & 1yk[k 60 gtkj : -
- 2½ dki \$ rj & 3 , dj & 1yk[k 40 gtkj : -

jskhe dkskpsmRi knu %

jskhe dkskpsmRi knu l o[k/kj .ki .kso"kkz"u QDr 8 efgus?krystkrj i .k 'kMlyk l ozcktuuh i krscka/knu o R; koj r[kkj fl pukus i k.kh nnuu ekpzo , i hy efgU; kr vko'; d rki eku o vknzkph fufe[zh d: u i R; sdh 110 fdyksi fr efgu mRi knu ?krys

jskhe dkskpsmRi knu %

- nksu , djke/; sr[rhph ¼0gh & 1½ ykxom
- efgU; kdkBh 110 fdyksdkskpsmRi knu o cktkjHkkokud kj : - 160 i fr fdykusfo0h
- efgU; kyk : - 17]600@& mRi knu
- nj efgU; kyk mRi knukph geh

- 'ksdú; kpsulo % Jh jkenkl eglns iVdj
- QkKula % 9970145306
- o; % 62 0k'kz
- Xko % i oukj] rk- ft- o/kkz
- f'k{k.k % ch- , - ch- , M
- e[; 0; ol k; % 'ksh
- , duk tehu % 10 , dj clxk; rh % 10 , dj
- ik ; lpkL=k % fofgj fl pu i/nr % fBcd fl pu o i kVi k.kh
- fookghr@vfookghr % fookghr
- dlyelpkrif'ky % i Ruh] rhu eys] nksu l qk

fid i/nrkk

1½ dxnh fyaw & 9 , dj] mRi Uu & 150 ckú; k@efguk
 2½ vkl keh fyaw & 1 , dj] mRi Uu & 15 xksk@efguk

vkl keh fyaw phyxom %

- vkl keh fyaw ph 1 , djkoj ykxom
- l q okrh yk i k-qkkze/; i ns k ; fku vk.ky; k ngk dyeki kl w l q okr
- vkl keh fyaw ph vkdkj l k/kkj .k fyaw i k k Qkj ekBk vkgs
- vl keh fyaw ph/; svksk/kh xqk/keZvkgs- o i k/kp; k fodkjkl kBh xqkd kjh
- xgm | kxk } kjsy skpsr; kj d: u v/kkzfdyko 1 fdykshkj .khe/; s: 90@& i fr fdyks; k njkuscktkjkr foØh
- vkl keh fyaw ph gokGk@i kol kGk ; k nksu __rwe/; smi yC/k vl w QDr mUgkG; kr fyaw mi yC/k ul krkr-

brj mi Øe %

vkl keh fyaw ph o dxnh fyaw; k; k foØhi kl w okf'kd 4 rs5 yk [kpk fu0oG uQk

- 'kr dU; kpsulo % Jh fouka fnokdj jko c?k/s
- QkUk Ula % 8975829843
- o; % 52 0'kZ
- Xkø % jkg.kk rkyndk%vkoZ ftYgk%/kZ
- f'k{k.k % 12 oh
- e[; 0; ol k; % 'krh
- , duk tehu % 28 , dj ckxk; rh % 28 , dj
- ik ; lpkL=kr % fofgj] fl pu i /nr%fBcd fl pu o r[kkj fl pu
- fookghr@vfookghr % fookghr
- d[?lprif'ky % i Ruh] nku egys] vkb] oMhy

fid i/nrlk&

- 1½ l kš kfcu \$ xgw & 16 , dj
- 2½ dki v \$ nj & 8 , dj
- 3½ l æk & 4 , dj

yk[kMh Mojk%

- xkokr ykdMkph mi yC/krk deh vl Y; kusrl p ykdM dke dj .kkjsfeL=h ul Y; kusyks[kMh Mojspkaxyk i ; kZ
- tk.kdMkph i Vh i krG vl Y; kusfi d ygku vl rkauk R; koj ekri i Mr ukgh o fi d >kdYkstkr ukgh
- Mojsot ukusgydsvl Y; kusrsfp[kykr Ql r ukgh-
- , dk cšy tkMhoj , dkoGd rhu rspkj Mojspkyrkr o fnoI kdkBh pkj , dj tfeu Mojuh dšyh tkrš
- l kš kfcu o dki v fi dkr vkr je' kxrhI kBh Qk; nš khj-
- nku Mojkph fdaer QDr : - 500-

- 'ks dU; kpsulo % Jh i dt jesjlo i Wly
- QkUk Ula % 9922363402
- o; % 26 0k"KZ
- XkO % gGnxko] rk- fgXka«?«kV] ft-o/kkZ
- f'k{k.k % 12 oh
- e[; 0; ol k; % 'ksh
- , duk tehu % 53, dj clxk; rh % 53 , dj
- ik; lpkL=k % fofgj] fl pu i/nr % fBcd fl pu o r[kkj fl pu
- foolghr@vfoolghr % vfoolghr
- dV[lpkri f'ky % vkb] , d cgh.k

fid i/nr k%

- 1½ dLxnh fycw & dLx>h ykbE & 4 , dj
- 2½ vkoGk & , u , & 7 & 5 , dj
- 3½ ekl ach & U; d Ykj & 8 , dj
- 4½ fpdw & fØdV cKw] dkyhi Rrh & 4 , dj
- 5½ ÅI & 265] 7714] 9803 & 5 , dj
- 6½ dkgGh & fo' kky ¼vclij½ & 2 , dj

fl rkQG ok.k%

- fl rkQGK; k ufou ok.kpsufezh ¼I jLorh & 7½
- 12 × 7 QV varjkoj 2 , djke/; s500 >kMkph ykxom
- QGkpsout i R; dh 500 rs1000 xE
- QGke/; sfc; kpsi ek.k Qkj deh
- QG [kk.; kl pfo"V o : pdj
- vkrjfi d Eg.ku 'koxx ¼i hds e & 1] jksgr½ ; k ok.kkph ykxom
- mRi Uu i fr >kM 25 QGs
- fl rkQGkph 10 gtkj jki kph foØh
- ukxi j] dKvly] e/; i nsk cktkj i Be/; sfl rkQGkph foØh

brj mi Øe%

- 5 , dj i i bze/kau o"kkzyk 2-25 yk [kkpsmRi Uu
- 4 , dj fpdwe/kau o"kkzyk 70 gtkj mRi Uu
- 4 , dj fycwe/kau o"kkzyk 2 yk [kkpsmRi Uu
- 8 , dj ekl ach e/kau o"kkzyk 1-75 yk [kkpsmRi Uu
- 5 , djke/; sl kxoku ykxom
- 4 , djke/; sckacnykxom
- I jLorh xkMz uI jh vMM Qkeph gGnxko ; fksLFkki uk

- 'kr dU; kpsulo % Jh- ukjk; .kfpakq h/lqz
- QkK Ula % 9922171349
- o; % 67 0k'kz
- Xkø % xjel j] rk- l sy] ft- o/kkz
- f'k{k.k % 10 oh
- e[; 0; ol k; % 'krh
- , duk t ehu % 10 , dj clxk; rh % 4 , dj
- ik ; lpkL=kr % fofgj fl pu i/nr % fBcd fl pu
- foolghr@vfoolghr % fookghr
- dlyl pkrif'ky % i Ruh

fid i/nrh%

- 1½ dki v & 6 , dj
- 2½ l ks kchu & 3 , dj
- 3½ rgj & vkrjfi d
- 4½ xgw & 1-5 , dj
- 5½ gj Hkj k & 2 , dj

cWjP; k l gk ; kuspky .kjsf0; | w rkj dā .k%

- 'krkr rkRi j rk fdok dk; eLo: i h mi ; ksx
- ekdKV o jkuVh t uokjki kl w 'krkrhy fi dkpsl j {k.k
- ekuoh vFkok t uokj kph i k.kgkuh gkr ukgh- i jrw ykxz.kkU; k 'kkdeGst ukojs' krhdMs; s' ukgh -
- pkiP; k ?kVukuk vkGk cl krks -
- vR; Yi deh [kpkz dā .k ykoY; k tkrs

rk=d ekgrh%

- rkj dā .; kpsed[; ?kVd cWjh pkrE j bāi MUI ; quV
- cWjh & 12 0gkV
- rkj kph t kmh 10 rs20 xst-
- cWjh pky.; kph {kerk 4 rs5 rkl -
- cWjh pkrE j hax dj .; kdfjrk ykx.kkjk oG 3 rkl

- 'ksdU; kpsulo % Jh- I fpu 'kdj jlo dGg
- QkUk Uka % 9806796390
- o; % 30 0k'kZ
- Xkø % cks/kM] rk- vkoht] ft- o/kkZ
- f'k{k.k % 12 oh
- e[; 0; ol k; % 'ksh
- , duk tehu % 3, dj ¼dkj Mokgw½
- foolghr@vfoolghr % vfoolghr
- d[ukpkrif'ky % vkbZ

fid i/nrlk&

- 1½ I ks kfcu & 1 , dj
- 2½ dki v \$ nj & 2 , dj

Lk; dy Moj

- I k; dyP; k VkdÅ HkkXk i kl w LVMM o fjaP; k I kgk; kusr; kj -
- vR; Yi deh [kpkz r; kj
- , dk fno' kh 1 , dj Moj .kh
- Mojsotukusgydsvl Y; kusrsfp [kykr Ql r ukgh-
- I ozfi dkdjrk vkarje' kkrhl kBh Qk; ns khj -

iz ksf'ky 'kr djh

¼ft Ygk %HkMkj k ½

- uko % Jh fnyhi pñkku dki xrs
- xlo % cknjk rk- l kdksyh ft- HkMkj k
- o; % 29 o' kš
- vutko % 'krh 10 o' kš
- dšyYk iz kš % i kjä kjhd /kku 'krhe/; sckjekgh pljk fi dph ykxom vlf.k i 'kij kyu

i kjä kjhd /kku 'krhe/; sckjekgh pljk fi dph ykxom vlf.k i 'kij kyu

- lkkjä kjhd /kku 'krhe/; sckjekgh pljk ykxom d#u
- nq/k0; ol k; l q dšyk
- l q okrhk 1 t l hzxk; [kjsnh dšyh
- Lkn; ffrhr 18 t l hzxk; h vkgš
- nq/k0; ol k; r l p i zt k i knuknu i fr o' kšR; kauh 2 yk [k # i ; smRi Uu feGrš
- nq dk<.kš pjkz dj .kš 'ksk ki kl wä kš V [kr r; kj djrkr
- l #okrhk >ki Mh xk Bk gkrk] uarj vk/kfud xk Bk r; kj dšyk
- xk; hpk i zt k i knu dk; Zä rsvki Y; kdMsjkcorkr o vkt jksth mPp oä ko; hpst l hzl ädj xk; hph l ä; k 18 vl w i fr xk; l jkl jh mRi knu {kerk i frnu 21 fyVj vkgš
- Lor%; k 'krhe/; spkj kfi dksmRi knu ?kskjs; k i fj l jkrhy rsi fgyp dkLrdkj vkgš
- 'krhe/; stuko jkl k B h yd l] cjl he] i ykxor o l äjhr usi hvj xor b- pljk fi dph njo' kš ykxom djrkr-
- nq dk<. ; kl k B h et j k p v H k o y {kr ?kr o n k r ; k t u k o j k p h l ä ; k o k < Y ; k e G s n q k d k < . ; k p s ; æ [kjsnh dj .kš k HkMkj k ft Yg ; krhy i ghyk 'kr djh vkgš

i ko.; @ikjrk'kds

- l u 2006&07 e/; svk; Ør i 'kij d/kü egjk'V^a; kps}kjk egjk'V^a i 'kij ku fodkl eMG] vdkšyk ; šls vk; kštr nq/k Li /kš t l hzl ädjhr xk; xVkr f}rh; i kfjrk'kd
- 'kkekocki wdki xrs Lerh i fr 'Bk.k l kdksyh rQš; øk {ks-krhy mRd'V dk; kšnay iz kLrh i = nouu xkš o- fn- 21-12-2009
- Jh fnyhi dki xrs; kš; k iz Rukuscknj k xloke/; stoGi kl 37 'kr d&; kauh l ädjhr xk; hph tki kl uk dj.; kl l #okr dšyh vkgš
- ; kš; k ekxh' kškus pljk fi dksmRi knu l qnk l nj 'kr djh ?kr vkgš-
- ; ødkauk df'k foKku dñz HkMkj k p; k l ä dkš vk.kuu vR; k/kfud l k' k ij kyu o LoP' nqk mRi knu djhr vkgš-
- nq/ki nkFKZfueh hpsra=Kku R; kauh voxr dšysvkgš

- uko % Jh 'kskjlo 'kadj fu [MIs
- xlo % l syk/h rk- yk [kuh ft- HkMkj
- o; % 45 o"ks
- vutjlo % 'krh 20 o"ks
- dsyYk iz, ks % i kjä kjhd /kku 'krh [kkyhy {ks= k e/; sdGh fi dph ykxom
  - ❖ /kku tehuhe/; s/kku fi dk0; frfjDr brj fi dph ykxom
  - ❖ QG fi ds & vkaek] fi rkQG] dGh] Q.kl
  - ❖ el kysfi ds & vnd] gGn
  - ❖ uxnh mRi knu nskjjsfi dph l ekos k
  - ❖ Lor% l qkkfjr vstskjpk oki j d: u brj 'krd&; kauk l qnk mi yC/k d: u nrkr

i ko.; @ikjrk'kds

- uojRu ijLdkj 2008&09
- 'krhfub' 'krdjh ijLdkj 2007

-
- uko % Jh doMrukensjlo 'karyokj
  - xlo % ekMxh rk- yk [kuh ft- HkMkj
  - o; % 60 o"ks
  - vutjlo % 'krh 20 o"ks
  - dsyYk iz, ks % /kku 'krhe/; svkaek o fpdph l mh; 'krh
    - ❖ tkLr ikÅ l o /kkukpk Hkx vl q l q/kk 500 > kMs vkaek] 200 > kMs fpdw 350 > kMsfuacwo djomkph ykxompk iz, ks
    - ❖ lkkjä kfjd /kku 'krh [kkyhy {ks= QGfi dš Qyfi dso Hkkt hi kyk fi dkaMsoGfoysvkg
    - ❖ 'krkr ojpscktyk "krkrGsr; kj d: u; kr eRL; mRi knu ?krkr-
    - ❖ lkkjä kjhd /kkukps {ks= osyoxh; Hkkt hi kyk] fu "kxak b- l kj [kh fi dkaMsoGoq mRi Uuk ok<foysvkg
    - ❖ l kx o brj bej rh ykdM ph ykxom dsyYh vkg

- uko % I k I ft ouh plakj
- xko % xk d/ mejh rk- I kdksyh ft- Hk d/ kjk
- o; % 45 o" k
- vu hko % 'krh 10 o" k
- d; yk i z; sx % /kku 'krh o eRL; fct r; kj d# u fodh dj .ks

- eRL; tkrh % dFkyk] jkgj fexy psl d/ k d: u ck d/ dyh r; kj d: u fodh d; yh tkr
- I k; fi d/ tkrhpseRL; ftjsr; kj d: u o l d/ k d: u ckjg fodyh tkrkr
- rG; kph l d; k&5 tyfoLrkj {ks-&0-50 gs
- I jkl jh eRL; fct l xki u & 30-00 y{k
- I jkl jh fct fodh % 5 rs6 y{k i rh o" k
- I jkl jh ekl sfodh % 500 rs600 fdyks
- I jkl jh fuoG mRi Uu : - 1-00rs9-50 y{k

uko % Jh- g d jkt ekrh jke > M/s

- xko % f' ko. khckak rk- I kdksyh ft- Hk d/ kjk
- o; % 35 o" k
- vu hko % 'krh 10 o" k
- d; yk i z; sx % i kj d kjhd /kku 'krh P; k tehuhr gGn o Å l 'krh
  - l nh; 'krh
  - ty 0; oLFkki ukl kBh "kr rGso R; kr eRL; i kyu
  - ml fi dkl kBh fBcd fl pu i /nrhpk oki j
  - 'krhe/; suouohu ra=Kkukpsi z; sx mnk- /kku jko.kh ; æ] M'e fl Mj] fl M Mhy

- uko % MMfurhu rjLdj
- xko % gRrhMkbZ rk- ft- Hk&Mkj k
- o; % 35 o"ka
- vuHko % 'krh 10 o"ka
- dSYk iz kx % i kja kjhd /kku 'krhe/; sl a-k o Hkkthi kyk ykxom

- I mh; I ks kchu o Hkkthi kyk mRi knu
- Tkukojka kl u fi dksl j {k.kkdjhrk 10 , djkyk I ksjj QBI hax
- Hk&Mkj ftYg; krhy i Fke iz kx
- ty 0; oLFki ukl kBh "krGso eRL; i kyu
- , duk QG>kMkph I [; k % vkck &100] I a-k & 300] fuw & 55] MGHc & 50

- uko % v'kd j.Mnos
- xko % rMeki gh] rk- ft- Hk&Mkj k
- o; % 40 o"ka
- vuHko % 'krh 15 o"ka
- dSYk iz kx % i kja kjhd /kku 'krhe/; sHkkthi kyk vkrjfi dpk I ekos k o 'kGhi kyu

- 'kGh iz k&i knu d: u fodh dj rkr
- Hkkthi kyk fi ds & fejp] okxh
- vkrjfi ds & fejphe/; sedk@okk; ke/; seGk I kj [kh fi ds?ksks
- i 'kq kyu & cSy&02] xk; h&09] 'kGh&90

- uko**   %   **Jh-l á ; dlGs**
- **xlo**   %   i kykjrk rk- i ouh ft- Hk&Mkj k
- **o;**   %   40 o"lã
- **vuljko**   %   'krh 15 o"lã
- **dyYk iz, lx**   %   i kjá kjhd /kku 'krhe/; si klyhgkÅl pk Hk&Mkj k ftYg; krhy i Fke iz, lx

- i kjá kjhd /kku 'krhr Qgy' krhpk iz, lx
- i klyhgkml l kb t   &   10000 LosQhV
- Qgy fi d   &   tjcjk
- tkrh   &   Mk; uk] , yu] jkstkyhuk] ekyhckj l ouk
- mRi knu   &   800 Qgyofnol
- mRi Uu   &   #i ; s4 yk[k @o' lã

- **uko**   %   **I lãfeukfot ; dki xrs**
- **xlo**   %   I njokQk rk- l kdksyh ft-Hk&Mkj k
- **o;**   %   35 o"lã
- **vuljko**   %   'krh 5 o"lã
- **iz, lx**   %   nãkki kl w i uhj r; kj d: u gklyse/; sfodh (DIRECT SALE PRODUCER TO CONSUMER)
- i kjá kjhd /kku 'krhl kcr nã/k0; ol k;
- 10 xkbZvl u njjkt l jkl jh 150 yh- nãkkph fodh djrkr
- nãkki kl w i uhj r; kj d: u l kdksyh ; Fkhy gklyse/; sfodh djrkr
- nã/k0; ol k; k i kl w mRi Uu njegk : -30]000
- /kku o ml kph ; "kLoh ykxom djrkr

- uko % Jh dk' h'jke egkxrykt o'kj
- Xko % ekyht xk rk- I Md@ vt ūh
- o; % 59 o" kž
- vutko % gGnhph ' ksrh 4 o" kž
- iz kx % ekuopyhr gGn i klyh' kj

ekuopyhr gGn i klyh' kj

	i qhž	vkrk
1-	fl æv/ dkkhVoj@xkski kVkoj ?kkl u i klyh' kha djkos ykxk; ps	d'f" k foKku dñž I kdksyh P; k ekxh' kžuk [kkyh ekuopyhr gGn i klyh' kj ; æ r; kj dsys
2-	3 etj feGu fnoI kyk QDr 35 fdyksi klyh' kha 'kD; Ogk; ps	1 L=h etj fnoI kyk 1 fDo/y gGn i klyh' kha d: 'kdrs
3-	gkrkyk btk Ogk; ph] yodj Fkdok ; k; pk	btk gkr ukgh] deh Fkdok ; rks
4-	i klyh' kha I kBh oG tklr ykxrs	i klyh' kha I kBh oG Qkj deh ykxrs
5-	xqkoRrk & gGn , dk cktwsp ?kkl Y; k tkrso , dI kj [kh i klyh' kha gkr ukgh	xqkoRrk & I ožktwspkxyh i klyh' kha gknu gGnhyk pkxyh pdkdh ; rs
6-	ekykyk deh Hkko feGrks	pdkdheGsekykyk pkxyk Hkko feGrks
7-	3 etj kph 60 : - i æk.ks180 : - jksth i Mk; ph i fr fDo- [kpž& 540 : - mRi knu 6 fDo-& [kpž540 x 6 = 3240 :	1 etj kph 60 : - etjh i Mrs i fr fDo- [kpž& 60 : - mRi knu 6 fDo-& [kpž60 x 6 = 360 :
8-		; æ r; kj dj. ; kl kBh , dwk [kpž Me & : 400 Qæ & : 1000 cjhax] 'kkQV & : 400 etjh & : 1800 , dwk [kpž & : 3600 QDr
9-	0-75 , djke/; s7000 : - ps/kku mRi knu Ogk; ps	0-75 , djke/; s50000 : - psgGn mRi knu gkrs

- uko % Jh idk'kdBjket hñæš
- xlo % xjkč?k&lk rk- nəl j ft- Hk&lkjk
- o; % 48 o"kž
- vuŋko % 'kšh 0; ol k; & 20 o"kž
- iz, kx % 1- /kku' kšhe/; spII I kBh ykx .kk&; k cVKV; kpsmRi knu
2- i B; kl kBh ykx .kk&; k dkgG; kpsmRi knu
3- I æk mRi knu
4- Qokj .kh djhrk Vkdhp k iz, kx

	i qž	vkrk
1-	/kku mRi knu] Hkkthi kyk mRi knu] cVKV k mRi knu	fpII I kBh cVKV k mRi knu
2-	vkrjfi d & u0grs	vkrjfi d & I æke/; scVKV k ?ks; kr ; rks
3-	cVKV k mRi knu & 120 fDoa	fBcd fl pu i /nrhpk oki j d: u cVKV k mRi knu & 150 fDoa VDVjpyhr cVKV k lyWj o dk<.khl kBh cVKV k fMxj [kjnh dsys
4-	eky cktkjke/; sfodkok ykxk; pk	cVKV k fpII I kBh] dkgGsi B; kl kBh i kjyš gYnhjke dā U; kauk i kBfo.; kr ; rkspkym"kkž 25 Vd eky dā uhyk i kBfoyk
5-	okf"kd mRi Uu deh	okf"kd mRi Uukke/; s, djh 40000 : - usok<
6-	Ekky fodhdjhrk us; kl kBh okgrwd [kpZ; k; pk	dā uhdMuu eky Lo [kpZusokgrwd dj.; kr ; rks
7-	i jhl jkrhy brj 'kš djh QDr /kku mRi knu ?; k; ps	vudju d: u i jhl jkrhy brj 10 'kš djh tGyso R; kaugh I kcr ; mu cVKV k mRi knu ?kskl q dsys fl /nhfouk; d vkkš kl fl æ da] i qksl kcr djkj dsk
8-	fc; k.ksmRi knu ?kš u0grs	egkfc t dMuu fc; k.ksmRi knu dk; ždæ 35 , djke/; sjkco.; kr ; rks
9-	I æk mRi knu ?kš u0grs	NRCC ukx ij ekQž 4 , djke/; sl æk mRi knu dk; ždæ jkco.; kr ; rks

iz kxf'ky 'kr djh

¼ft Ygk %xkñ; k ½

'kr dU; kpsuko %Jh- nokua fgjki gjs

- 1- , ddk {k= % 04 gDVj
- v- dlj Molgw % 01
- c- vlytr % 03 gDVj
- 2- vlytr kpsL=k % foghj@ryko
- 3- ykxom dyy; kfi dkphfLFkrh

fi dkpsuko@0; ol k;	tkr	{k=@ ; k	mRi Uu	
			Doh	: i ; kr
/kku	i h-dsOgh- [keæ	3 gs	40	52000@&
eRI 'krh	jkgj dryk] exy	30eh x 30eh x30eh	1500	42000@&

'kr rGs, e-vkj-bZth, l ; ktusvæxZ

- 'kr rG; ke/; seLR; i kyu
- jkgj dryk] exy
- mRi Uu% 42000@&

mUgkGh rhGkph vkGhusykoM A.KT-101

mUgkGh /kkukph SRI i /nrhusykoM MTU-1010

'kr dU; kpsuko %Jh x.kkfyYgkjs

- 1- , ddk {ks % 1-7 gDVj
- v- dljMolgw % 0 gDVj
- c- vkytr % 1-7 gDVj
- 2- vkytrkpsL=kr % foghj@ryko
- 3- ylxoM dsyYkhi ds

fi d kpsuko@; ol k;	tkr	{ks@l ; k	mRi Uu	
			Doh@gs	: i ; kr
/kku	, e Vh ; q1010	0-40	12	12000@&
cjcVh	xkerh	0-20	8	60000@&
okach	gfjrkfl Fkfd	0-20	12	60000@&
Ykk[k	jachuh	150	4 Doh-	100000@&
/kku	, e Vh ; q1010	0-40	12	35000@&

o"Kkj Hkkt hi kyk ylxoM

poGkredkfeJfi d

mlgiGh/Mu ylxoM , e-Vh ; q1010

‘kr dU; kpsulo %JhX; kuSoj i xjokj

- 1- , ddk {ks % 5 gDVj
 v- dljMolgw % 1 gDVj
 c- vkytr % 4 gDVj
 2- vkytrkpsL=kr % foghj@ryko
 3- ykxOM dyyhfi ds

fi d kpsulo@; ol k;	tkr	{ks@ i ; k	mRi lu		
			Doh@or	, ddk fyVj	: i ; kr
l djhr xk;	t l hZ	05	5400@240	44520	979440@&
/kku	l hmoKgh 2001	1 gs	39		42900@&
	i hclBgh [k@x	2 gs	42		50400@&
rj	i hclBgh rkjk	1 gs	15		72000@&
gjHkjk	t kMh 9218	1 gs	12		36000@&

i Mhd {ks-koj mrkjkyk vMloh l jhojHk i /nrhusl yx rj ykxOM

'k dU; kpsuko %Jhdujyky fi l kls

- 1- , ddk {ks % 1-7 gDVj
- v- dlkjMolgw % 0 gDVj
- c- vkyhr % 1-7 gDVj
- 2- vkyhrkpsL=kr % foghj@ryko
- 3- ylxoM dsyhfi ds

fi d kpsuko@; ol k;	tkr	{ks@ l ; k	mRi Uu	
			Doh@gs	: i ; kr
/kku	, e Vh ; q1010	0-40	12	12000@&
puk	ykd y	0-20	01	1500@&
Ykk [kkGh	ykd y	0-20	50	1500@&
cjcVh	xkerh	0-20		
okxh	gfjrk fl FkCcd	0-80		25000@&
rj cgnkf"kd		0-20	4 Doh- fgj0; k 'kxk o 2 Doh- rj	10000@&
fu' kxakkk	j tuh	0-20	200 Qy@fnol	24000@&
fl eyk fejph 'kM uV gkml	bnk	0-10	6 Doh-	

Qgnkf"kd rj

fuf' kxakkk Qy@fnol j tuh

'kM uV gkml fi d % f'keykfejph Qk.k& bnk

okxhfi dlpafu; fer mRi lnu mRi Uu%31-25fDo-

‘kr dU; kpsuko %Jherh- I furk/kujke Hkt hi kys

- 1- , ddk {ks % 7 gDVj
- v- dkjMolgw % 0 gDVj
- c- vkyhr % 7 gDVj
- 2- vkyhrkpsL=kr % foghj@ryko
- 3- ykxoll dsyhfi ds

fi dkpsuko@; ol k;	tkr	{ks=@ ; k	mRi Uu	: i ; kr
dGh	th&9	1-5	300	480000@&
ii ; k	rk; oku	1-5	--	--
yodh	ojn	1	10	80000@&
/kku	i h-ds0gh- [keax	2 gs	43	111800@&
vl&kvksvkrjfi d	fuye jRuk l jHkh	1	30	100000@&

vl& ke/; svksvkrjfi d

f'kQkj l huq kj 3 o"kkã ; ïr vl& ke/; svkrjfi d ?krk ; rs10 o"kkãur j l qnk vksyfi dkpsvkrjfi d l Qy

केही पिकाच्या दोन ओळीत गांडुळखत निर्मिती

भाजीपाला सैद्धीय पध्दतीने उत्पादन

आच्छादनाचा (मल्वीग) उपयोग

भाजीपाला सैद्धीय पध्दतीने उत्पादन

'ks dU; kpsuko %Jh jkt 'kkeyky fyYgkjs

ryulRed oS'k'V; s

: ikrjhr iä	xVj iä	uWl W iä ¼i kBhojpk½
Q!okj .khl oG deh ykxrls	Qokj .khl oG tkLr ykxrls	Qokj .khl oG tkLr ykxrls
fBcd fl pukP; k uGhyk tkMq Q!okj .kh djrk ; rs	&&&&	&&&&
Je ykxr ukgh	Je ykxrkr	Je ykxrkr
i fr fnu tkLr {ks=koj Q!okj .kh djrk ; rs¼3 rs5 g½	i fr fnu deh {ks=koj Q!okj .kh djrk ; rs ¼1-0 rs1-25 gs½	i fr fnu deh {ks=koj Q!okj .kh djrk ; rs ¼0-80 gs½
deh [kpkLr tkLr {ks=koj Q!okj .kh djrk ; rs	&&&&	&&&&

'kr dU; kpsuko %Jh I fr'kmt o.ks

- 1- , dqq {ks % 3-6 gDVj
- v- dljMolgw % 0 gDVj
- c- vkytr % 3-6 gDVj
- 2- vkytrkpsL=kr % foghj@ryko
- 3- ylxoM dsysfhi ds

fi dLps ulo@; ol k;	tkr	{ks- g-	mRi knu fDo-	mRi Uu : i ; kr	[kpz: i ; s	fu0G uQk
/kku	, e Vh ; q010	02 g-	41	40180@&	12500@&	27680@&
gjHkj k	tkdh 9218	01 gs	10	30000@&	9000@&	21000@&
xgw	, ds, Mcyw381	01 gs	20	24000@&	8000@&	6000@&
mVhn		0-20 gs	03	12000@&	5000@&	7000@&
eK		0-20 gs	03	13500@&	7000@&	6500@&

dDvikiyu ehl y

i {kh I ; k irhcW	fnoI	irhi {kh [kpz	[kn; [kp	0; oLFki .k [kpz	eR; qj	fodh nj	mRi Uu Doh-	mRi Uu : i ; kr	fu0G uQk
5000	42	18@& :	367500 irhi {kh 73-5 : -	5000@& 1@& irh i {kh	6 VDds	58 : -	94 Doh- 2 dhyksi rh i {kh 42 fnoI kr	545200@&	82600@&

I jk jhcW irho"K	I jk jhfuoG uQk	I jk jhoK"kd vKfkd mRi Uu
6 irhcW 5000 i {kh	82700@&	496200@&

eR; ikyu

o"K	Tkr	Lk; k	Vkdhvkdjeku	[kn; dDv fo"Bk	0; oLFki u	i jw LVW
2009	Fkkbælxj ckwidyh Qtaxjytx	3000	5575 ox&hVj 3575 + 2000	dDv fo"Bk	5000	200 Doh- 50 VDdsuj]50 VDdseknh

i jw LVd	Tkr	Lk; k	o;	o"K	mRi Uu	Qut I jk jh	fodh nj	mRi Uu : -	fu0G uQk
2010	Fkkbælxj	100 ux uj]eknh	14 efgus	2011&12	20 Doh-	1 dhyksi rh ux	55 irh dh-	110000@&	75000@&

'krG; koj dDvikiyu

ijl krhy dDvikiyu & vMhmRi knu

- fxjhjkt eknh&09
- fxjhjkt uj& 01
- vMh mRi Uu& 1352
- mRi Uu& : -6750@&

'krdl; kpsuko %Jh rjdnkl gkyhje i xjok

- 1- , ddk {k- % 5 gDVj
- v- dkjMolgw % 1 gDVj
- c- vkyhr % 4 gDVj
- 2- vkyhrkpsL=k % foghj@ryko
- 3- ykxoll dsyhfi ds

fi dksuko@; ol k;	tkr	{k-@ l ; k	mRi lu		
			yh@r	, ddk fy	:
I djhr xk;	gksyLVhu	07	6360@240 fn	44520	979440@&
	t l hz	05	5400@240 fn	27000	594000@&
Egd	ukx i yj	02	2760@210 fn	5520	121440@&
/kku	i h dsDgh [keæ	2 gs	43 Doh@gs		55900@&
AI	dks 62175	2 gs	&	&	&
gjHkj	t kth 9218	1 gs	11 Doh@gs		33000@&

nM/10; ol k;

tulojlkfoek

tulojksyl hdj.k

LoPN ndkmRi knukl kBl l Q fclVpk mi ; k

'kr dU; kpsulo %Jh- I gskedhje rjdj

- 1- , ddk {ks % 7-2 gDVj
- v- dkjMokgw % 7-2 gDVj
- c- vkyhr % 7-2 gDVj
- 2- vlyhrkpsL=kr % foghj@di uyhdk
- 3- ylxoM dsyhfi ds

fi dkpsulo	tkr	{ks	mRi Uu		ylxoM [kpZ	fu0G uQk
			Doh@vu	: i ; kr		
AI	dk9805 dk86032 dk419 dk7714	1-6gs 1-6gs 1-2gs 0-8gs	40Vu@, dj 38Vu@, dj 36Vu@, dj 40Vu@, dj	240000@& 228000@& 162000@& 120000@&	80000@& 80000@& 60000@& 40000@&	160000@& 148000@& 102000@& 80000@&
HkpZk %vkrjfi d AI kr½	Vh-, -th&24	01gs	----	----		
/kku	, p, eVh ¼[kjhi ½ t; Jhje½jCch½	1-2 gs 1-2 gs	54fDo 75fDo	64800@& 105000@&	30000@& 55000@&	34800@& 50000@&

xG r; kj dj.; lph i fdz k

- dPpk AI & 5 rs5-5 fDo-
- jI i rh d<bZ& 150 fyVj
- xG mrkj k & 40 rs45 fdyks
- mRi Uu & : -1400 i fr d<bZ
- mRi knu & 30 d<bZi fr fnu
- jI dk<. ; kI kBh e'khu o cSyk0nkjs
- i fr fnu 30 d<bZ x 1400 = 42000@&
- , ddk [kpZ& : - 12600@&

‘kr dU; kpsuko %Jh > .kd c?kys

- 1- , ddk {ks % 02 gDVj
- v- dkjMokgw % 0 gDVj
- c- vkyhr % 02 gDVj
- 2- vkyhrkpsL=kr % foghj@dqj uyhdk
- 3- ykxoll dsyhfi ds

fi dks uko@; ol k;	tkr	{ks@l ; k	mRi lu	
			Doh@gs	: i ;kr
ul jh	oujki j QGjki s	0-40	200000 jki s	200000@&
mq	dk86032]dk9805	01 gs	&	&
gGn	kk; xko	0-60	90 Doh- dPph gGn	225000@&
Hkllh	vdlj	0-15	33 Doh-	50000@&

iz kxf'ky 'kr djh

½ftYgk %xMfpjkyh½

'kr dU; kpsuko %Jh /kujkt t S

jkf'lo.khrk ft- xMfpjkyh

xMfpjkyh i kl w toGp 30 , dj 'krh vkgx xMfpjkyh ftYg; kr i Fkep ; ko"khZ12 , dj {ks=koj R; kauh fBcd fl pu d: u dGh o gGn ykxOM dsh- jkl k; fud [krkP; k ok<R; k fderh c?ku R; kauh dGh o gGn ykxOMhdjhrk xkMNG [kr df" k foKku dnte/kw fodr ?kr-yk- xkMNG [kr pkG.kh djr vl rkukp ykx.kkj k oG c?ku R; kauh euq; pyhr xkMNG [kr pkG.kh r; kj dj.; kph dYi uk l pyh-

df" k foKku dntP; k 'kkL=Kka kh ppkZd: u T; kauh , d ekMly fodl hr dsysvkf.k R; kpk oki j df" k foKku dnte/; s l q vkgx g; k ; a=ke/; svtuw dkgh l qkkj.kk tS g; kauh df" k foKku dntP; k 'kkL=Kka kh ppkZd: u dj.kkj vkgx- Lor%Qchdv/jpsnqku pkyfor vl Y; keGSR; kauh rka=d ckch yodj l etw ?kr-Y; k o , d ufou ; a 'kr dU; kph xjt o 'kkL=Kka kh l Yyk ?kouw fodl hr dsys g; k ; a=k}kjsrkl h 50 fdyks xkMNG [kr xkGY; k tkrksR; keGsetgh [kpkR cpr gkrs

l nj ; a df" k foKku dntP; k 'kkL=Kkl g i v/v ½ekydhgDd½ dfjrk l knj dsysyvkgs

गाँडूळ खत चाळणी

गाँडूळ खत चाळणी सोबत चाळलेला गाँडूळ खत

'krdl; kpsulo %Jh ckcjlo I kjos

jk-iy[ky] rk-ft- xMfpjkyh

vki yh 10 , dj 'krh dI rkr R; ke/; s/kku] Hkkthi kyk] fejph] rj b- fi ds?krkr jCche/; sfi ds tI s Tokjh] edk] xgwb- fi ds?krkr- oSuxaB; k dkBkoj 'krh vl ugh ckjekgh unhrhy i.k.kh okgr tkr s i.k 'krkr fl pu djrk ; r ul Y; keGsnq[k ckcjkokauh Vkr grs 1400 feVj i ; r flM>y bftu dke djr uOgrsrj fo?kr tM.kh djhrk >xMkos ykx grsdkj.k vkt pkyk >Mih taxy grs

, dgh 'kr djh jCch fi ds?ks ; kl bPNd uOgrk dkj .k taxy i.k.kh o Mdpjpk =kl v'kgh i fjLFkrhe/; s ckcjkokauh tIn I kMyk ukgh- fo|q tM.kh dsh , d , oth nku duD'ku ?krys [kjh fi dke/; s /kku 'krh vl Y; keGstukojpk =kl gr ul si jarwxMfpjkyh ftYg; kr /kku dk.kh >KY; kurj I oztukojsek dGh jgr vl Y; keGsjCchph I oZfi dsgh tukojs [kmu Vkr- okjokj d; u d: ugh Hkpsyh tukojs d; u r kMu 'krkrhy fi dkpsud I ku djr R; keGscckjkokaupsjCch fi d ok; k tkr grs

R; keGsnq js duD' kups i.k.kh ckcjkokauh I ksrP; k 'krdl; kau n; k; yk I jokr dsh R; keGsl krhy 'krdl; kpsfi d ykx oMhdMsdy ok<yk- R; k I okZh feGuu , d i.k.kh okVi xV r; kj dsh vkf.k toGi kl 30 , dj {ks= ykx oMh[kkyh vk.kys g; k o"khZ 30 , dj {ks=koj Vjqt yko.kh d: u pkxy mRi lu g; k xVkyk feGkys g; ko: u ckcjkokph nku duD'ku ?krkukph ngnf"V I ksrP; k 'krdl; kau enr d: u i.k.kh okVi ke/khy uok vkn' kZfuekZk dsh- g; k xVkp svkn' kZ?kou vkrk xkokrhy 'kr djh xV r; kj d: u 'krh ofgrk[kkyh vk.kr vkgr-

?kjP; kNrkoj xkojku dkrMhiky

'krh I ksrP; k ?kjP; k Nrkoj xkojku dkrMhiky d: u ckcjkokauh g; ko"khZ : - 30000@& fuoG uOq defoyk g; ko: u R; k; krhy gjgdujh oRrh fnl u ; s s ?kjP; k Nrkojhy dkrMhiky d; u ge[kkl mRi lu ckcjko feGor vkgr- rl p nku tI hZxk; I kkkkGuu nqkfodh djrkr o njjst 200 : - nqkfodhr uOq dekor-

घराब्या छतावर गावरान कोंबडी पालन

शेतकऱ्याचे नांव
श्री चंद्रशेखर मुरतेली
मु. पो. पारडी, ता. जि. गडचिरोली
संपर्क क्र. : ९४२९८५६५०८

नदीच्या पात्रातील विहीर

- बारमाही नदीच्या पात्रात ज्या बाजुला पाणी नसेल त्या भागासाठी उपयुक्त
- २-३ फुट व्यास व ६ फुट लांब सिमेंट पाईपचा वापर
- सिमेंट पाईपच्या आत मध्ये ६'' व्यासाचा सछिद्र ५-६ फुट लांबीचा केसिंग पाईपचा वापर
- विहीर तयार करण्याचा खर्च रू. ४०००/-
- विहीर तयार करण्याचा कालावधी १ दिवस
- विहीरीतून काढलेले पाणी शेत तलावात साठवून सायफन पध्दतीने शेतीसाठी वापर
- गावातील व गावाजवळील शेतकऱ्यांनी या तंत्रज्ञानाचा वापर करून नदी पात्रात छोट्या विहिरी तयार केल्या आहेत

टसर कोष उत्पादन व निर्जंतूक अंडीपूज निर्मिती

● व्यवसायाची सुरुवात सन २००६

● प्रथम वर्ष :

एकूण खर्च : रु. १५,०००/- (१७०० अंडीपूजापासून व्यवसायाची सुरुवात)

उत्पन्न : रु. १५,०००/-

● द्वितीय वर्ष :

एकूण खर्च : रु. २०,०००/- (८००० अंडीपूज)

निव्वळ नफा : रु. २०,०००/-

● तृतीय वर्ष :

एकूण खर्च : रु. १८,०००/- (७००० अंडीपूज)

निव्वळ नफा : रु. १७,०००/-

● नाविन्यपूर्ण प्रयोग :

साधारणतः अंडीपूज निर्मिती गृहात कोषातून उत्पन्न झालेले नर व मादी पतंगाचे ५०० ते १००० वॉट बल्बच्या प्रकाशाने नैसर्गिकरित्या मिलन होते पण काही कारणास्तव त्यातील काही नर व मादी मिलनासाठी एकत्र येत नाहीत त्यामुळे मिलन न झालेल्या मादी पतंगाकडून अंडी निर्मिती होत नाही.

या परिस्थिती अशा पतंगांना ओळखून कृत्रिमरित्या एकमेकांवर सोडून लाग लावतात. त्यामुळे अंडीपूज निर्मितीमध्ये होणारे नुकसान टळून जास्तीचे अंडीपूज मिळतात व उत्पन्नात वाढ होते.

या नाविन्यपूर्ण प्रयोगामधून जास्तीचे अंडीपूज निर्मिती करून अधिक नफा मिळविला.

शेतकऱ्याचे नांव

श्री संजय गंडाटे

मु. पो. पारडी, ता. जि. गडचिरोली

संपर्क क्र. : ९६८९७६३८२९

गोड्या पाण्यातील मोती संवर्धनाकरीता शिंपल्यांचा पुरवठा

- गडचिरोली जिल्ह्यामध्ये ६०० कि.मी. विस्तीर्ण बारमाही वाहणाऱ्या नदीच्या (वैनगंगा, गोदावरी, प्राणहिता इ.) पात्रामध्ये विपुल प्रमाणात शिंपले उपलब्ध
  - डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापिठ, अकोला द्वारा कृषि विज्ञान केंद्र सोनापूर-गडचिरोली येथे आयोजित राज्यस्तरीय कृषि प्रदर्शनी-२०११ मध्ये गोड्या पाण्यातील मोती संवर्धन दालनास भेट
  - विदर्भ विकास कार्यक्रमांतर्गत कृषि विज्ञान केंद्र, सोनापूर-गडचिरोली द्वारा आयोजित गोड्या पाण्यातल मोती संवर्धन शेती शाळा दि. २२ ते २६ मार्च २०१२ मध्ये शास्त्रोक्त पध्दतीने मोती संवर्धनाचे ज्ञान मिळविले.
-
- गडचिरोली जिल्ह्यात गोड्या पाण्यातील मोती संवर्धनास सुरुवात
  - सतना (मध्यप्रदेश) येथे मोती संवर्धन करणाऱ्या शेतकऱ्यांना शिंपल्यांची विक्री
  - देशातील अन्य भागामधून जिवंत शिंपल्यांची मागणी
  - शिंपले विक्रीच्या नाविन्यपूर्ण व्यवसायास सुरुवात

iz kxf'ky 'kr djh

¼ft Ygk %of' ke ½

'kr dU; kpsulo %vej vxdky
eqi ksrkfj l kM ft-ol' ke

यंत्रसामुग्री

१. पीकेव्ही मिनी दाल मिल
२. शेलर
३. चक्की
४. पल्वरायजर (हार्ड मटेरियलसाठी)
५. पल्वरायजर (हळद आणि मिसीसाठी)
६. पल्वरायजर (हळद आणि मिसीसाठी)
७. पल्वरायजर (हळद आणि मिसीसाठी)
८. सुपारी फोडण्याचे यंत्र
९. शेवई यंत्र
१०. पापड बनविण्याचे यंत्र

; a l kexh

'kr'dU; kpsuko %'kejkno nskedk eqi ls rlaGokMh] rkfjI kMft-ok'ke

प्रस्तावना:

श्री. शामराव विनायकराव देशमुख हे तांदुळवाडी येथील शेतकरी आहेत. तांदुळवाडी हे गाव रिसोड तालुक्यात रिसोड पासून 12 किलो मिटर अंतराव पैनगंगा नदीच्या काठावर वसलेले आहे. या गावातील जमीन ही मध्यम ते भारी चांगला निचरा होणारी आणि मुख्यताहा नदीच्या गाळापासून बनलेली आहे. सुपीक जमिन आणि पाण्याची ब-यापैकी उपलब्धता ही या गावाला मिळालेली एक निसर्गाची देणगी आहे.

श्री. शामरावजी देशमुख यांचेकडे एकूण 40 एकर जमिन असून ती दोन ठिकाणी विभागलेली आहे. श्री.देशमुख यांचे शिक्षण 10 वी पर्यंत झालेले असून शिक्षणा नंतर त्यांनी तेलक-याचा पेशा स्विकारलेला आहे. त्यांनी सुरुवातीपासूनच आपली स्वतःची शेती तसेच शेजा-याची शेती आणि नातेवाईकांची शेती शास्त्रीय पध्दतीने करण्याबद्दल प्रयत्न केले. त्यामुळे कृषि विज्ञान केंद्र करडा द्वारे 2001-02 साली त्यांची निवड शेतकरी तंत्रप्रसार मंडळाच्या मुख्यस्वयंसेवक पदी केली.

प्रश्न :

श्री. देशमुख हे मुख्यत्वा खरीप मध्ये सोयाबिन आणि रबी हंगामामध्ये गहु आणि हरभरा हे पिक घेत असत या पिकासोबतच त्यांनी उस, तुती इत्यादी पीके आणि वनशेती सुध्दा तयार केली आहे. दरवर्षी रबी हंगामात पिकाला पाणी देतांना विदयुत पुरवठा फार कमी वेळे मिळत असे त्यामुळे सर्व पिकाचे उत्पादन अतिशय कमी होत होते पाणी असून सुध्दा विदयुत पुरवठ्याच्या अभावी सिंचन कसे करावे असा प्रश्न त्यांना पडला.

कृषि विज्ञान केंद्राचा सहभाग:

वरील प्रश्न चर्चा करण्यासाठी श्री. शामरावजी देशमुख हे कृषि विज्ञान केंद्रात आले. त्यांनी त्यावेळेचे कार्यक्रम समन्वयक आणि कृषि अभियंता श्री.पी.पी. शेळके यांचे सोबत या विषयावर चर्चा केली चर्चेच्या अंती असा निष्कर्ष निघाला की, श्री. शामरावजी यांचा प्रश्न हा सर्वत्र तेलक-याचा प्रश्न असून त्यासाठी अपारंपारीक पध्दतीचा वापर केल्यास भविष्यात या प्रश्नावर तोडगा मिळू शकतो, त्यावेळी श्री. शामरावजी देशमुख यांचेकडे शेतजालन, गाडुळखत निर्मिती, तुती लागवड, सुबामूळ लागवड, वनशेती आणि एकूण 32 जनावरे या मध्ये म्हशी गायी आणि बैलांचा समावेश होता. श्री. शामरावजी यांचेकडे एक घोडा सुध्दा होता.

नियोजन:

श्री. गामरावजी देशमुख यांचेकडे असलेल्या साधन संपत्तीचा व्यवस्थित अभ्यास केल्यानंतर असे लक्षात आले की, बायोगॅस तंत्रज्ञानाच्या मदतीने सिंचनासाठीच्या मोटारी चालविता येण्यासाठी जनरेटरची आवश्यकता आहे. ही संकल्पना श्री.देशमुख यांचे सोबत पुन्हा एकदा विचारात घेण्यात आली. श्री. गामरावजी हे तत्वता या संकल्पनाशी सहमत झाले. परंतु त्यांनी श्री. पी.पी. ढोळे यांना विनंती केली की, मला एखादे बायोगॅसवर उर्जा निर्मितीचे यशस्वी प्रात्यक्षिक दाखवा श्री.देशमुख यांना मालशिरस जि. सोलापुर येथील एक यशस्वी प्रात्यक्षिक पाहणेसाठी सांगण्यात आले त्यानुसार श्री.देशमुख यांनी त्या प्रात्यक्षिकाला भेट सुध्दा दिली.

Step 3: Use for irrigation

गेवटी श्री. गामरावजी देशमुख यांची एकूण उर्जेची गरज किती आहे याचा अभ्यास केल्या नंतर 10 ते 15 अश्वशक्ती लागेल असे समजले त्यासाठी त्यांना एकूण 20 घनमिटर क्षमतेचा बायोगॅस प्लॅट तयार करता येईल का असे विचारण्यात आले तेव्हा त्यांनी असे सांगितले की, अगदी कमी क्षमतेचा बायोगॅस प्लॅट तयार करून त्याचा वापर कसा करावा या बाबीवर नि नात होवु आणि त्यानंतरच एवढ्या मोठ्या क्षमतेचा प्लॅट तयार करू हे कार्य साधारण पुढील पाच व ामध्ये करण्याचे ठरविण्यात आले. सुरवातीला फक्त 2 घनमिटर क्षमतेचा बायोगॅस तयार करून त्याचा घरगुती वापर करण्याचे नक्की करण्यात आले.

Cooking Stove before Biogas

Step 1: Construction and use of Biogas for cooking

Step 2: Use of Biogas for Energy Generation and use for irrigation

प्रत्यक्ष कृती:

वरील सर्व बाबींचा समन्वय साधून दिनबंधु प्रकाराचा बायोगॅस प्लॅट बांधण्यासाठी सुरवात करण्यात आली. हा प्लॅट घरी बांधावा की, अर्ध्या किलोमिटर अंतरावर असलेल्या जनावराच्या गोठयाजवळ बांधावा या वि ायी सखोल चर्चा करण्यात आली. प्लॅट घरी बांधल्यास दररोज अर्धा किलो मिटर ाणाची वाहतुक करावी लागली असती आणि जनावराच्या गोठयाजवळ बांधला तर गॅसची वाहतुक कशी करावी हा मोठा प्रश्नच होता. अनेक तज्ञांशी श्री.देशमुख आणि श्री.पी.पी. ढोळे यांनी या वि ायावर सल्ला मसलत केली. काही तज्ञांनी बायोगॅसच्या वापरासाठी बलुनचा वापर करण्याचे सुचविले. काहीनी ब्लोअरचा वापर करण्याचे सुचविले. परंतु मार्च 2008 अखेरीस बायोगॅस प्लॅट हा जनावराच्या गोठयाजवळच करून गॅसच्या वाहतुकीचा प्रश्न नंतर सोडविण्याचे ठरले.

बायोगॅसचे बांधकाम करत असतांना पंचायत समिती रिसोड द्वारे सुध्दा योजनेच्या माध्यमातून सहकार्य घेण्यात आले. बायोगॅस प्लॅटच्या बांधकामाला एकूण 8000/- रु. खर्च आला. त्यापैकी 3000/- रु. पंचायत समितीकडून देण्यात आले. बायोगॅसच्या बांधकामानंतर बायोगॅस प्लॅटमध्ये 1:1 या प्रमाणात ाण आणि पाण्याचे मिश्रण करून भरण्यात आले. श्री. गामरावजी देशमुख यांच्या घराच्या सदस्यांना ाणाची स्तरी कशी बनवावी याचे प्रात्यक्षिक दाखविण्यात आले आणि त्यांना बायोगॅस प्लॅट चालविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. एप्रील 2008 नंतर एक महिन्यांनी म्हणजे मे महिन्याच्या सुरवातीला बायोगॅस निर्मिती सुरू झाली. सुरुवातीला जनावराच्या गोठयाजवळ एक ागडी बसवून बायोगॅस संयंत्राद्वारे निघणा-या गॅस पासून स्वयंपाक करण्याचे प्रयत्न करण्यात आले आणि अनेक दिवस तेथेच स्वयंपाक केला.

जनावराच्या कोठयाजवळ बायोगॅस निर्मिती यशस्वी झाल्यानंतर श्री.देशमुख हे पुन्हा एकदा कृ ि विज्ञान केंद्रात आले आणि तयार झालेला बायोगॅस घरी कसा नेता येईल या वि ायावर पुन्हा एकदा चर्चा केली जवळ जवळ 400 फुट अंतरावर असलेल्या घराच्या चुलीजवळ स्वयंपाक बायोगॅस ागडी बसून कसा करता येईल यासाठी पुन्हा एकदा विचार मंथन झाल्यावर विद्यापीठातील तज्ञांशी सुध्दा सल्ला मसलत करण्यात आली. त्याचप्रमाणे पुणे येथील आरती संस्थेत सुध्दा संपर्क साधण्यात आला आरती संस्थेचा दुरध्वनी कॅमाक इंटरनेटच्या माध्यमातून आरतीच्या वेबसाईटवरून ाोधण्यात आला. त्यांनी सुध्दा 400 मिटर हे अंतर बरेच जास्त असून एवढ्या अंतरावर बायोगॅस वाहून नेणे कठीण असून पाईप लाईन मध्ये पाणी साठण्याची ाक्यता वर्तविली. गेवटी श्री.देशमुख यांचे कडे असलेल्या टिबक सिंचनाच्या 16 मिली मिटर आकाराच्या नलीकेचा वापर प्रायोगिक तत्वावर करण्याचे ठरले त्यानुसार या कामासाठी एकूण तीन हजार रु. खर्च येईल असे गृहीत धरून नियोजन करण्यात आले. जर प्रयोग यशस्वी झाला नाही तर टिबकची नलीका टिबकसाठी वापरता येईल आणि आपला पैसा वाया जाणार नाही या अपेक्षेने या प्रयोगाला सुरुवात करण्यात आली. नलीकेत पाणी साचल्यास पुर्ण नळी गुंडाळून त्यातील पाणी काढून टाकता येईल असा सुध्दा विश्वास व्यक्त करण्यात आला.

ठिबक नलिकेचा वापर :

एक दिवस श्री.देशमुख रिसोडला आले आणि जैन कंपनीच्या ठिबकच्या वितरकाकडे चौकशी करून एक बंडल नलीका खरेदी केली. परत तांदुळवाडी येथे जावून त्या नलीकेचे एक टोक बायोगॅस सयंत्राच्या घुमटावर असलेल्या पाईपमध्ये लावण्यात आले आणि पाईपचे बंडल उघडून हळुहळु अर्धा किलो मिटर अंतरावर असलेल्या घराकडे अंतरण्यात आले. जनावराच्या गोठ्यापासुन घरापर्यंत कमी वरदळीच्या बाजुने नलीका अंतरण्यात आली. घरापर्यंत नलीका पोहचल्यावर स्वयंपाक गृहात बायोगॅस गेगडी लावून गेगडी पेटते का या आशेने गेगडीचे बटन फिरविले. बायोगॅसचा वास आल्यानंतर अतिशयक आनंदाने काडीपेटीद्वारे तो पेटविण्यात आला. आणि आश्चर्य म्हणजे तो ताबडतोब पेटला आणि श्री. गामरावजी देशमुख यांनी सुटकेचा निश्वास टाकला. अतिशयक आनंदाने त्यांनी पी.पी. गेगडीचे यांना दुरुध्वनी करून आपला प्रयोग यशस्वी झाल्याचे सांगितले. श्री. गेगडीचे यांनी त्यांचे अभिनंदन करून पुढील चार पाच दिवस दररोज स्वयंपाक होतो का याची खात्री करून घेण्यासाठी सुचविले. चार पाच दिवसानंतर श्री. गेगडीचे यांनी प्रत्यक्ष भेट देवून बायोगॅस सयंत्रापासुन घरापर्यंतची बायोगॅस वाहतुकीची व्यवस्था तपासुन घेतली आणि या अभिनव प्रयत्ना बद्दल श्री. गामरावजी यांना पुन्हा एकदा शुभेच्छा दिल्या त्याचप्रमाणे त्यांनी केलेल्या कामाचे महत्व कसे आहे. हे त्यांना सांगितले. या प्रकारे अनेक शेतकरी अर्ध्या किलोमिटर अंतरापर्यंत बायोगॅस सयंत्र निर्माण करून बायोगॅसचा वापर करू शकतील. त्यामुळे या प्रयत्नास अनेक माध्यमातुन प्रसिध्दी देण्यासाठी प्रयत्न करण्यात आले.

प्रसिध्दी:

सुरुवातीला दै.सकाळ चे प्रतिनिधी श्री.विनोद इंगोले यांनी तांदुळवाडी येथे प्रत्यक्ष भेट देवून श्री. गामरावजी देशमुख यांचे कार्य सकाळ वर्तमान पत्राच्या माध्यमातुन प्रसिध्द केले त्यानंतर वर्तमान पत्रातील मजकुराच्या माध्यमातुन स्टार माझा या वाहीनीचे वाशीम येथील प्रतिनिधी यांनी तांदुळवाडी येथे भेट देवून संपुर्ण कामाचा वृत्तात त्यांच्या वाहीनीवर दोन तीन वेळा प्रसारीत केला. या सर्व प्रयत्नामुळे अनेक शेतकरी श्री. गामरावजी देशमुख यांचेशी संपर्क करू लागले.

इतर शेतक-याद्वारे अवलंबन:

श्री. गामरावजी देशमुख यांचे प्रयत्न आणि प्रसिध्दी बघुन गावातील आणखी दोन शेतक-यांनी याच प्रकारे बायोगॅस सयंत्रणाची निर्मिती केली आहे आणि ठिबक सिंचनाच्या माध्यमातुन बायोगॅसचा वापर करणे सुरु केले. त्याच प्रमाणे गोहोगाव हाडे येथील श्री.रामदास जिजेबा हाडे यांनी सुध्दा याच तंत्रज्ञाना अवलंब करण्यासाठी बायोगॅसचे डॉ. पंदेकृवि मॉडेल चे बांधकाम पुर्ण केले आहे. आणी ठिबक नलीकेच्या माध्यमातुन घरापर्यंत टरविले आहे.

पुरस्कार:

श्री. गामरावजी देशमुख यांचे कार्य आणि प्रसिध्दी पाहून सोलापुर जिल्हयातील लोकमंगल या संस्थेने बायोगॅस तंत्रज्ञानाचा वापर आणि सेंद्रीय शेती या कामासाठी श्री.देशमुख यांना राज्यस्तीरीय पुरस्कार देवून 31.10.2009 रोजी गौरविण्यात आले.

पुढील उपक्रम:

सुरुवातीला ठरल्याप्रमाणे श्री. गामरावजी देशमुख यांनी आज पर्यंत लहान आकाराच्या बायोगॅस सयंत्रणाच्या वापरामध्ये प्राविण्य प्राप्त केले असुन मोठया बायोगॅस प्लॅंटद्वारे उर्जा निर्मितीचे स्वप्न साकार

करण्यासाठी या संदर्भाती विविध योजनांचा अभ्यास सुरु केला असुन निधी उपलब्धते अंती पुढील काम हाती घेण्यात येईल असे ठरविण्यात आले आहे.

'krdú; kpsulo %Jh-rst l iMfyd l kui eqi ksiktjk rk-ekysko ft-ok'ke

cmWj dkmhiky

Jh-rst l iMfyd l kui eqi ksiktjk rk-ekysko ft-ok'khe gsxko ekysko rkyP; ki kl u 13 fdyks feVj varjkoj vkgs exxP; k nku o"kkz i kl u i kVh 0; ol k; l q vkgs l q okryk xkojkuh dkm; kP; k tkrhph fuoM dsh; k dkm; kau fodh oGd ekdV oGoj mi yC/k >kysul Y; keGscW yj 0; l k; kdMsoG.; kpsBjys ek>sdMs i Dds 'kM uOgrsR; keGseh cWsdMsfopkj.kk dsh vl rk cWsdstZns; kl ukdkjys; keGseh dPP; k 'kM e/; s gk 0; ol k; l q dj.; kps Bjfoys l q okr 300 i {kkl kl u l q okr dsh- ; k 0; ol k; ke/; s cktkjHkko"fo"K; h vMp.kh ; oqykxY; k- , d i {kkl kBh l k/kj.krk 100&105 : - [kpZ; rks d/kh d/kh cW yj dkm; kpk Hkko 35&40 : -lk; r [kryh ; rks, d o"kkz urj gk 0; ol k; dV; kuarj ; k 0; ol k; krhy dkgh ckch y{kr ?krY; k o cW dW yj MjP; k rkj [ki ek.kscW Vkd.; kpsBjfoys ; keGscjkl k Qk; nk >kyk- dkgh fnol kus Lor%psfQM cufo.; kpsBjfoys R; kl kBh d'f" k foKku dndjMk ; Fksekh' kú ?krYsR; keG300 i {kP; k cWoj 2 rs3 gtkj : -Ok; nk feGqykxyk- R; keGseh i {kph l a; k o cW ph l a; k ok<fo.; kpsBjfoys R; kud kj eh ekshy , d o"kkz i kl u 700 rs800 i {kps i R; d fol fnol kpsvarjkus2 cW pkyforks R; kr l jkl jh ok'kd rks/k o uQk ; k rRokoj 35 rs45 gtkj : -feGrkr-

Hkfo"; krhy fu; kst u

- eh c&; kp oGk i kVh fo"K; kojhy 0; k[; kus o y[k okprksR; ke/; sekl kph ekx.kh ok<r vkgs o ck; yj 0; ol k; kyk l akh vkgs vl sughe i Voq l kxhrystkr i .k ; kK; fu; kst u o cktkjHkko feGr ul Y; keGsgk 0; ol k; ykWjh fodk i xkj vkgsv'kh l oZ i kVh 0; ol k; hdkph Hkkouk gkr vkgs ; krq exzdk<.; kl kBh eh 'krdjh cpr xV r; kj dj.; kps Bjfoys R; kpk m|sk vl k Lor%ps i kMD'ku o fodh l qnk cpr xVrP; k l nL; kekQr dj; ph dkj .k Bkd fodh o cktkjkrhy fpYyj fodh ; kP; k Hkkokr l jkl jh nqi Vph rQkor vkgs mn-Qkebjhy Bkd fodh tj 55 rs60 : - vl sy rj dki u fod.kk&; kpk Hkko 120 : -lk; r vl rks dksR; kgh i fjlFkrhr dki u fod.kkP; k Hkkokr tklr Qjd i Mr ukgh- 'krd&; kau d/kh d/kh 40 : -i{kk deh njkus i {kh fodkos ykxrkr- nd jh egRokph xk'V Eg.kts i kVhpk Hkko dkskR; kgh l lFkæQr dl sBjrkr ; kph dYi uk 'krd&; kau ; s ul Y; keG's'krd&; kau rks/k l gu djkok ykxrks
- Hkfo"; kr i kVh 0; ol k; ok<fo.; kP; k n"Vhus fodk 'krd&; kau prakys fnol ; s; kl kBh brj 0; ol k; hd l akVukP; k l kj [kh i kVhQkeZkkj dkph ; qu; .k vl koh vl seykoVrs
- Hkfo"; kr i kVh 0; ol k; hd o 'krdjh ; kau prakyh fin'kk o uQk feGy ; k djhrk d'f" k foKku dndj djMk o brj dkskR; kgh l lFkusekh' kú djkosvl svkEgkyk okVrs

'krdú; kpsi kVhQkZ

'krdl; kpsuko %Jh- jkesoj xtkuu okisdj

eqi k0; Ml rkfj l M ft-ol'ke

gsxko fj l km i kl u 15 fdyksfeVj vrjkoj vkgs gk 0; ol k; eh ekxhy l gk efg.; ki kl u l q dsyk vkgs 'kG; kl kBh i Dds 'km cka/kys canLr 'kGhi kyu l q dj.; kps vxknj vkeP; kdMs i kp 'kG; k 0; ol k; i kja kjhd i /nrhus l q gkrk R; kps l aki u i kja kjhd i /nrhus gkrs ; ke/; sey k canLr 'kGhi kyu o i kja kjhd i /nrhe/; s vl k Qjd tk.koyk ekdKV i /nrhus i kGys; k 'kG; kR; k fi Yy kps otu canLr 'kGhi kyu kP; k fi yki s k deh feGrs l /; k ek>dMs 20 cd&; k o , d ckdM Lfkfud cktkj i Br u fodr ?krys vl u canLr 'kGhi kyu i /nrhus l q okr dsh vkgs vkt ek>dMs ygku ekB; k 'kG; k/k: u 55 rs60 'kG; k vkgr-

'kG; kps[kk] o 0; olFki u

- [kk] & 'kG; k k ykx.kkjs [kk] pljk 'krke/ksmi yC/k djrks; kl kBh eh Y; q .k] edk] nknj gh pljk fi ds?krks eh ek>s'krkP; k cka/kkoj l GckHqG] vki vk] 'kajh] ckj ; k >kMkph ykxom dsh- 'kG; k k pljk tkxojp nr vl rks
- 0; olFki u & nj efg.; kyk 'km /kpu ?krksr l p jst 'kMph l kQl Qkb] xlgkuhrhy l kQl QkbZl qnk djrks
- df" k foKku dmj djMk ; kpu eyk ekxh'ku feGr vl u Hkfo"; ke/; sek>k 0; ol k; 150 'kG; ki ; r i kgpfo.; kpk vkgs
- cktkj i BB; k l mHkkr l ksko; kps >ky; kl vkegh nj efg.; kyk ckdMkpsotu d: u R; kuq kj R; kph fdær dk<u cktkj i Bæ/; svkti ; r 14 ckdM fodys R; ki kl u vkegky 45 gtkj feGkysl ol[kpZ/k#u

'kGhi kyu Qk/k

'krdl; kpsulo %Jh- jkešoj ruijs eqikeli rkfjl kft-ok'ke

gsxko fjl km i kl q 20 fdyksfeVj vl q Jh-rui ujsbrj 'rd&; ki zek.ksl ks kfcuph i kja kjhd i /nrhus ykxom dsh- i jarqI ks kfcupk , djh mrkj k 7 fDob/ypkp feGkyk R; keGs i jhl jkrhy i z kxf'ky 'krdjhl] df" k foKku dmrhy vf/kdkjh ; kps l ksr ppkz d: u nq/k 0; ol k; kdMs oGys nq/k0; ol k; kckcrph ekfgrh nrkauk 'krhyk l nh; [kr mi yC/k gks; kl kBh r l p o"khk mri Ukps l k/ku feG.; kl kBh eh nq/k 0; ol k; kdMs oGyys; k l kBh i fgY; kank 'krd&; kP; k xkB; kauk Hk/h fnY; k R; kuarj df" k foKku dmdjMk ; kapsekxh' Zukud kj xY; ko"khznq 0; ol k; kyk l q okr dsh- tkyuk] [kkexko ; fku cktkjkrq 5 efgk o rhu tkQjkcknh Eg' kph [kjnh dsh- ?kkMs koP; k cktkjkrq 3 gkykLVhQhthu xk; hph [kjnh dsh- VII; KVII; kusi q sEg' khps l q; k ok<for ush- Eg' kh 0; oLFki ukl kBh 100 Qv/ yk o 50 Qv/ : mhpk xkBk cakkyk xkB; kP; k , dk cktgyk ; kX; maphh xGg.k dsh- tukojksee vk.kh xkBk /kr ysysi k.kh xkGk dj.; kl kBh xkB; kr ukyh dsh vkgs

EgShps0; oLFki u] [k] mri Uu

- **oLFki u %** nq/k 0; ol k; Qk; nf'kj gks; kl kBh xk; h] Eg' khps vkjkX; vk.kh xkB; kph LoPNrk egRokph vl rs; k djhrknj jst l kQI Qkbzdjr vl rks
- **[k]** % xk; h Eg' kauk o"khk fgjok pkjk feG.; kl kBh xtjkt] yl q ?kkLk] xorkph ykxom dsh vkgs r l p ?kjP; k 'krhrhy l ks kfcu d/kj] xGgpk Hkq k] eD; kph dkjMh of .k vl rs tukojkauk i j d k fgjok vk.kh dkjMk pkjk d/h d: u nrksR; keGs tukojspjk 0; oLFkr [kkrkr- pkjk ok; k tkr ukgh- rKkP; k f'kQkj' kh ud j [kfut feJ.k o [kjk[k fnyh tkrs tukojkP; k xj t ud kj i k.kh fnytkrs
- **mri Uu %** l dkG] l /; kdkGsfeGq ek>dMs40 fy- nq l adyu gkrs fjl km ; fksjkuMsnqk Msvjhoj nqkkph fodh dsh tkrs nqkkP; k fl Xursud kj Hkko feGrks l jkl jh 30 : - i fr fyVj vl k nj feGrks nqk fodhru fnoI kyk 600 : - fuoG uQk gkrs tukojkP; k 'ksk o ok; k xsyY; k pk&; ki kl q eh xkMG [kr fufe'hyk l q okr dsh vkgs ; keGs?kjP; k 'krhyk ; R; k dkGkr l nh; [kr feG.kkj vkgs ; keGs jkl k; uhd [krkP; k oki jkr cpr gkzy- nq 0; ol k; ki kl q eyk vkfkd i kBcG feGkysvkgs

xlbZegSKP; k xkB; krhy Qk/ks

**'kr'di; kpsulo % Jh-dSykl jko fouk; djko nsked[k
eq i ks ol?kGm] rk ekysk] ft- ok'ke**

v-dz	'kr'd&; kpsi qizulo	xlo	, dqk d?kqkrhy 0; Drh	, dqk 'krh	lkj jkxr clk	UWfo.; i qizclk
1	Jh-dSykl jko fouk; djko nsked[k	Ok?kGm	05	13	lkj jkxr fi ds	, dkfRed eRL; 'krh

eRL; mn; kx 'kr'd&; kph i k' oBkph

- 1- **I eL; k%** i ja jkxr 'krhrq , djkrq [kpZotk tkrk l k/kkj.ki .ks8900& : - ok'kdz mjr gkrs fuoG uQk deh o mRi knu [kpZtkLr
- 2- **ulfo.; i qiz dYi uk %** Jh-dSykl jko fouk; djko nsked[k ; kauh OGckxsk l jf{kr vksyhrkl kBh df'k foHkxkdMq jk'Vh; Qyk&i knu vfhk; kuk varxR 24x 24 x 5 ehVj vdkjekekulpsylkLVhd; qR 'krRGs'krke/; s2008&2009 l kyh ?krys l njgw 'krRG; ke/; scjkgh eghus i k.kh mi yC/k vl Y; keGsR; k 'krRG; kr eRL; l d/kU dj.; kps Bjfoys

df'kfoKku dazpsria-hd ; kxnu

Jh-dSykl jko fouk; djko nsked[k ; kauh jk'Vh; eRL; fodkl l fLk gBkckn i gLdr l /ku eRL; 'krh l dYi us varxR df'k foKku dake/; sfn?kZdkyko/khpsi f' k?k.kke/; sl ghkx ?kryk- eRL; 0; ol k; kcnay l a qkZrk=d ckh l etu ?knu l k/kkj.ki .ks2009&2010 yk l q dsysk eRL; mn; kx dj.; kl l q okr dsh-

df'kfoKku dazdJkuseRL; mn; kxkrhy 'kr'd&; ki ; r [kyhyek/; ekru ra-Klu : tfoys

- 1- i f'k?k.k
- 2- dksKY; i qiz' krh' kGk
- 3- i ?ks= Hkx/h o 'k?kf.kd l gyh

, dkfRed eRL; 'krh l dYi upk iz kx

mi yC/k vl yS; k 'krRG; ke/; s Hkkrh; i ad[k dki Z ek' kda kcrp i k.; koj rjax.kkjs cndkps ?kjVs mHkk: .k , dkfRed eRL; 'krh l dYi upk iz kx l q dsk- eRL; mRi knu l kcrp cndkps vMs o cndkP; k fo'BeGs ek' kkauk ykx.kkjsdf=e [kkn; [kpkZ/; scpr >kyh- ek' kda; k uS fxZd vlu fuehr-heGsngk eghU; ke/; sek' kph ok< 700 rs800 xM >kyh- 'krRG; kru 400 fdxW eRL; mRi knu feGkys cndkps vMs o ek' kda; k fodhrq 27]000& : feGkys [kpZ otk tkrk , dkfRed eRL; 'krh l dYi us18]000& fuoG uQk feGkyk-

'krhnu

Jh-dSykl jko fouk; djko nsked[k ; kauh 'krhrykkoj 'krhnhukps vk; kst u dsys gkrs , dkfRed eRL; 'krh l dYi upk iz kx brj 'kr'd&; kus vachdkj kok ; k mn'kkus; k dk; Zdekps vk; kst u dsys gkrs ; k dk; Zdekysk dgyxq %ekQl 1/2 MKWV: .k fuukosr l p MKWf kol so df'k foHkxkrhy eku; oj mi fLFkr gkrs

Md l puk

lykLVhd 'krRG; kph fVd.; kph {kerk gh 3 o'kka; rrp fnl u vkyh ; k urj v'kk 'krRG; kyk ckjhd Nhnz i M.; kl l q okr >kyh vl u ; keGs i k.kh mi yC/krp k dkyko/kh deh >kyk l njgw 'krRG; kP; k i q% Tkhoukdjhrk 2]40]000& [kpZvi ?khr vkgs

'krdU; kpsuko % I kSxakckbznskedk eqi ksfyak dkroky] rkfjI kMft-ok'he

I foLrj ekgrh%

I kSxakckbznskedk ; kps toG 2-00 gDVj dkjMokgq'kr vkgS T; ke/; srsl kS kfcu] rgj] eq] mMhn b-
[kjhi ihds?kr-kr- R; kps dVpkr rhu I nL; vkgS- R; kps dVp i qkz .ks'krh 0; ol k; koj voyap vkgS 'krhP; k
mRi Uukoj R; kR; k nSufnu xj tk i qkz gkoq'kdr ukghr Eg.km ; k efgysys dVpkyk vkfKkd vk/kkj Ogkok ; k djhrk
'krhi g d 0; ol k; krhy MkG izdh; k gk y?kq | ksx vki Y; k xkoke/; sl q dsyk-

djMk df'kfoKku dapsMkG izdh; k ; ky?kq | kxle/ksl gk;

- ❖ djMk df'kfoKku dapsMkG/; s; k efgysyk I gk fnol kP; k dkyko/khpsi f'k{k.k ns; kr vkys
- ❖ 2011&12 e/; s'krhi g d 0; ol k; Eg.km ; k efgysysMkG izdh; k gk y?kq | ksx vki Y; k xkoke/; sl q dsyk-
- ❖ vkhdYpj bdtfuvjhxpsfo'k; fo'kskK ; kps ekxh'kuk[kkyh ; k efgysus ¼tuh½ i hdsgh feuh nky fey
ef'ku [kjnh dsh-dk; dE I gk; d xgfoKku foHkx ; kuh rhyk irokjh vk.kh i dshx djhrk oGkoGh
ekxh'ku dsh
- ❖ ; k y?kq | kxkl ksh ; k efgysus: - , d yk[k HkMoy xrfoyS R; ke/; s ef'ku] tixk ckakdke] fo | r [kpZb-
pk I ekosk vkgS
- ❖ ; k efgysyk ^vkRek **P; k fu/khrq : -10000@& vkfKkd enr dj.; kr vkyh-
- ❖ R; kp i ek.ksdf'kfoKku dapsMkG djMkus 10 fDoV y dPpk eky ¼rg½ i gfoyk o r; kj >kysyH MkG vki Y; k
ek/; ekra cktkjr ^uk uOk uk rsk'k* ; k rRokoj fod.; kr ; s vkgS
- ❖ I | fLFkrhr R; kauk ykM' kMhaxP; k vMp.khuk I keljstkosykr vkgS

'krd&; kpsulo % Jhfd'kj cUl hyky th [Mlyoky

- **iRrk** %eq i ksf'kj i j tŭ rk-ekyxko ft-ok' khe
- **nj/ouhd&ld** %9423661351
- **o;** %40 o"lZ
- **, d&kdW& I &; k** %10 l a Dr dW& nku Hk&A]vkb] nku Hk&otb] i Ruh]2eyh] 1 eyxk] 2 i rus
- **, d&ktfeu** %18 , dj
- **vly/rkps{s-** %4 , dj {ks= ckjekgh vkyhrk [kkyhy o 14 g&keh vkyhrk [kkyh-
- **vly/rkpsL=kr** %2 foghj Lor%ph o 1 cksvj
- **tulojs** % , d&kd 14 i &h 6xk; h] 1Egſ] 2cſy] 4 dkyoM] 1okl :

[kjh i krhy , d&kd {ks=kpsfu; kt u %

i hd	%	l ks kfcu	{ks= %	10 , dj
, d&kd ykxomhpk [kpZ	%	70000		
, d&kd mRi Uu	%	150000	¼ l ks kfcu½	
fu&obG uQk	%	80000		
i hd	%	rj	{ks= %	2 , dj
[kpZ	%	5000		
mRi knu	%	18000		
fu&obG uQk	%	13000		
i hd	%	mMhn	{ks= %	1 , dj
i hd	%	ek	{ks= %	1 , dj
i hd	%	Tokjh	{ks= %	2 , dj
ykxomhpk [kpZ ¼ mMhn]ek]Tokjh½	%	15000		
, d&kd mRi Uu ¼ mMhn]ek]Tokjh½	%	36000		
, d&kd uQk ¼ mMhn]ek]Tokjh½	%	21000		

jch rhy , d&kd {ks=kpsfu; kt u

v-i hd	%	xgq
{ks=	%	10 , dj
, d&kd [kpZ	%	40000 g tkj
, d&kd mRi Uu	%	100000
fu&obG uQk	%	60000
c-i hd	%	gjHkj
{ks=	%	2 , dj
ykxomhpk [kpZ	%	3000
, djh mRi Uu	%	18000
fu&obG uQk	%	15000

i hd	{ks= ¼, dj} %	ykxomhpk [kpZ	mRi Uu	fu&obG uQk
[kjh i				
l ks kfcu	10	70000	150000	80000
rj	2	5000	18000	13000
mMhn]	1	15000	36000	21000
ek	1			
Tokjh	2			
jch				
xgq	10	40000	100000	60000
gjHkj	2	3000	18000	15000
, d&kd	12	133000	322000	189000

UMfo.; i qłzm| ku fo | koxłż, ošo/; i qłzcgłhd i /nrłpkvoyæ%

i hd	%	gGn	{ks= % 1, dj
ok.k	%	l sye	
ykxoM	%	26 tu 2011	
ekxž' kł	%	df'k foKku dnž	djMk ft-ok' khe
gGn ykxoMhpK [kpZ	%	27000	
mRi knu	%	22fDoł/y ¼i dñ; k dšsyh ½15fDoł/y cšks	
l jkl jh cktkjHkko	%	4000 i fr fDoł/y	
ctkj i B	%	ol er uxj] l kxyh	
, dčk mRi Uu	%	88000	
fułoG uQk	%	61000	

i hd	%	l Qn eq Gh	{ks= % 4 vkj
ok.k	%	ykły	
ykxoM	%	7 tyS2011	
ekxž' kł	%	df'k foKku dnž	djMk ft-ok' khe
eq Gh ykxoMhpK [kpZ	%	9000	
mRi knu	%	3 fDoł/y	
Lkkl jh cktkjHkko	%	15000 i frfDoł/y vksyh cšks	
ctkj i B	%	ykły	
, dčk cktkj i B uđ kj mRi Uu	%	45000	
fułoG uQk	%	35000	

jčch2011

i hd	%	dknk fc t kł i knu
{ks=	%	32 vkj
ok.k	%	vłkh QkmM ykbZjM
ykxoM	%	1 ukšgčj 2011
ekxž' kł	%	df'k foKku dnž

djMk ft-ok' ke		
ykoMhpK [kpZ	%	25000
mRi knu	%	5-50 fDoW/y
I jkl jh cktkjHkko	%	33000 i fr fDoW/y
ctkj i B	%	yksdy
, dqk cktkj i B ud kj mRi Uu	%	181500
fuobG uQk	%	156500

j0ch2011&12

i hd	%	0; ol k; hd dknk ykoM
{ks=	%	1, dj
ok.k	%	vWkh QkmM ykbWjM
ykoM	%	28 fMI ej 2011
ekxh' kU	%	df"K foKku dnj djMk ft-ok' ke
ykoMhpK [kpZ	%	10000
mRi knu	%	150 fDoW/y
I jkl jh cktkjHkko	%	1000 i fr fDoW/y
ctkj i B	%	yksdy
, dqk cktkj i B ud kj mRi Uu	%	150000
fuobG uQk	%	140000

i hd	{ks= ¼, dj½	ykoMhpK [kpZ	mRi Uu	fuobG uQk
gGn	1, dj	27000	81000	61000
I Qn ed Gh	4 vkj	9000	45000	35000
0; ol k; hd dknk ykoM	1, dj	10000	150000	140000
dknk ykoM ¼fI M VqcYc fctkRi knu½	2, dj	27000	600000	573000
i hd dknk fctkRi knu	32 vkj	25000	185500	156500
, dqk	5, dj	98000	1061500	965500

ofo/; i qZi hd i/nrP; k; 'kLohrshy i e[koS'kV; s

- ukfo.; i qZcckhpK voye dj.; kph 'kr d&; kph ekufI drk
- ukfo.; i qZcckhpK voye dj.; kdjhrk 'kr d&; kph fpdkVh I krR; o egur
- df"K foKku dnjvrxr oGkoGh vk; kftr i f'k{k.k.ke/; j d"kd foKku ep dk; Zdeke/; so brj foLrj dk; Zdeke/; s'kr d&; kpk i kFkehdsusl gHkx
- deh [kpkR o I qkjh r=Kkukpk dkVdkj voye
- df"K foKku dnjP; k 'kr d&; kpsogkoGh dnjru o i {ks=koj HkVhrq ekxh' kU

- 'ks d&; kpsulo % Jh-'kejlo fouk; djlo nskéf[k
- i Rrk % eqrkM GokMh i ks xkSk.kh rk-fjl kM ft-ok' khe
- ngj/ouh d&kd % 9823351491
- ed[; Lo; l od % ukckMZijLdr ræ;i l kjd eMG] rkmGokMh
- o; % 48 o"kl
- , d&k dVp l æ; k % 05 i dh 2 eys¼ 20 o"kl 17 o"kl½ 1 eyxh¼ 19 o"kl, fookghr ½
- , d&k tfeu % 10 , dj
- vksyhrkps{= % 3 , dj vksyhrk[kkyh 2 , dj o"klHkj vksyhr rj 5 , dj g&keh vksyhr
- vksyhrkpsL=ks % 1 foghj o 1 cksvj dVp; kps
- tukojs % , d&k 14 i dh6xk; h] 1EgS] 2cSy]4dkyoM]1okl :
- ck; kxW % 2 ?kufeVj {kerps
- oui hds l kxoku % 1 , dj

ikjaljhd i hd i/nrtrhy vfkhd rGk

[kjh i krhy , d&k {ks=kpsfu; kst u	%			
i hd	%	l ks kfcu] rgj	{ks= %	10 , dj
, d&k ykxomhpk [kpZ	%	50000		
, d&k mRi Uu	%	160000¼ l ks kfcu 115000	rgj	45000 ½
fuobG uQk	%	110000		
i hd mMhn	%	{ks= 2 , dj		
i hd ex	%	{ks= 2 , dj		
ykxomhpk [kpZ¼mMhn]ex½	%	10000		
, d&k mRi Uu ¼mMhn]ex½	%	40000		
, d&k uQk ¼mMhn]ex½	%	30000		

i hd	%	xgq
{ks=	%	02 , dj
, d&k [kpZ	%	8000 g tkj
, d&k mRi Uu	%	20000
fuobG uQk	%	12000

i hd	%	gjHkj
{ks=	%	5 , dj
ykxomhpk [kpZ	%	7000
, djh mRi Uu	%	45000
fuobG uQk	%	38000

i hd	{ks= ¼, dj ½	ykxomhpk [kpZ	mRi Uu	fuobG uQk
[kjh				
l ks kfcu] rgj	10	50000	160000	110000
mMhn]	2	10000	40000	30000
ex	2			
jch				
xgq	2	8000	20000	12000
gjHkj	5	7000	45000	38000
, d&k		75000	265000	190000

i hd % 'koxk {ks= %2-5 , dj ¼ 850 >kMs½
 ok.k % i hds e & 01
 ykxom % tu 2011 i fke Qy/kj k% /kM Vks 2011 ¼ 500 rs600 >kMs½
 i fke 'koxk % fMI sj 2011
 fc; k.; kpk [kpZ % 2500@& i fr fdyks
 fc; k.; kpssek/; e o ekxh' kU % df" k foKku dnj] djMk ft-ok' khe
 'koxk ykxomhpk [kpZ % 20000¼fc; k.kj [kMMsdj .kj vksk/kh] [krset gh b- ½
 LFkkoj [kpZ % 50000 ¼ fBcd fl pu \$dq u ½
 , dqk [kpZ % 20 fDoVay
 l jkl jh cktkj Hkko % 25 i fr fdyks
 cktkj i B % fj l kM egdj Mkskxko xktk.kh
 , dqk mRi Uu % 50000 ¼ i fke i hdkp½

'koxk i hdp; ykxomh [kyhy {ks= rhy vlrj i hdkp r i f'ky %

[kjh i 2011 % i hd l ks kfcu
 i hd ykxomhpk [kpZ % 11000
 , dqk mRi knu % 19 fDoVay
 , dqk mRi Uu % 43700 ¼: 2300 i fr fDoVay i æk.ks½
 fuoG uQk % 32700
 jCch 2011 % i hd gjHkjk
 i hd ykxomhpk [kpZ % 5000
 , dqk mRi knu % 10 fDoVay
 , dqk mRi Uu % 32000 ¼ : 3200 i fr fDoVay i æk.ks½
 fuoG uQk % 59700
 mUgkGh 2011&12 i hd % xaxkQG ¼ dk' khQG @ dkG½
 fc; k.ks % 2 fdyks, dqk osh 3200
 fc; k.; kpsL=kr % fi a Gxko jk tk rk- [kexko ft-cy <k.kk
 ekxh' kU % df" k foKku dnj] djMk
 , dqk ykxomhpk [kpZ % 10000
 , dqk vi f{kr mRi knu % 15000 fdyks¼ 15 Vu ½
 , dqk vi f{kr mRi Uu % 75000 ¼ : -5@& i fr fdyks½
 vi f{kr fuoG uQk % 60000@&

i hd	{ks= ¼, dj ½	ykxomhpk [kpZ	mRi Uu	fuoG uQk
[kjh i 2011				
l ks kfcu ¼ vkrj i hd½	2-5	11000	43700	32700
'koxk	2-5	20000	50000	30000
jCch 2011				
gjHkjk	2-5	5000	32000	27000
mUgkGh 2011&12				
xaxkQG	2-5	10000	75000	60000
¼ dk' khQG @ dkG½				
, dqk		46000	200700	149700

ofo/; i qZi hd i nrlP; k; 'klorshy i æ[kos'kV; s

- ukfo.; i qZi ckc hpk voyæ dj.; kph 'kr d&; kph ekuf l drk
- ukfo.; i qZi ckc hpk voyæ dj.; kdj hrk 'kr d&; kph fpdkVh l krR; o egur
- df" k foKku dnj vrxh oGkoGh vk; kftr if'k{k.kke/; j] d"kd foKku ep dk; Zæke/; s o brj foLrkj dk; Zæke/; s'kr d&; kpk i kfkehdsusl ghkx
- deh [kpk r o l qkjh r r=Kkukpk dkVd kj voyæ
- df" k foKku dnjP; k 'kr d&; kpsogkoGh dnj r u o i z[ks=koj HkV/hr u ekxh' kU

'ksd&; kpsuko %xtkuujko nske[k efgojk jgshy] ft-ok' the

js'ke mn; ks 'ksd&; kph i k' obkph

- 1- I eL; k% i ja jkx 'ksrhu , djkrhu [kpZotk tkrk I k/kkj .ki .ks: -2500 okf'kd mjr gkrs fuobG uQk deho mRi knu [kpZtkLr
- 2- ukfo.; iqZ dYi uk % js'ke mn; ksckcr df'k foKku daz o ftYgk js'ke dk; ky; kus I eakhr 'ksd&; ki ; r ukfo.; iqZ dYi uk : tohyh
- 3- df'k foKku dapsrle-hd ; ks nku % Jh-xtkuujko nske[k ; kuh I k/kkj .ki .ks 1984&1985 yk I q dsysk js'ke mn; ks I k/kkok dk ; k cnay fopkj dj.; kl I q okr dsh i jarq df'k foKku dazus Oknhi /nr o rph yxom i /nrhr cny : tou R; kuk js'ke mn; kscknby i qZ jhr dsys Jh-foyhl i j'k'ke 'kGds; kuh 2011 e/; sdf'k foKku daz; k ekxh' kZuk [kkyh js'ke mn; ksckl I q okr dsh o 2012 e/; s, dqk 15 yskpk js'ke mn; ksckpk xV r; kj >kyk-

df'k foKku daz djMkus js'ke mn; ks khy 'ksd&; ki ; r [khyek/; ekru r aKku : tfoys

- 1- i f' k{k.k
- 2- dks ky; i qZ' ksh' kGk
- 3- i zks= Hks/h o df'k 'kskf.kd I gyh

'kr d&; kpsulo %joh ekj 'Wokj ft-ok'ke

ik'olkeh

- omhy 0; ol k; kusf' k{kd gkrso l kekt'd dk; kph l q okrhi kl w vkoM gkrh-
- l ok fuoRrh urj l qnk omhykauh fofo/k l kekt'd dk; kr xqrou ?krsvkgs
- eh Lor% ch-bz ¼fl Oghy½ gh i noh ?krY; kurj 1992 i kl w vk[kkrh jk"Vkrhy eLdV ; fks xyyBB i xkjph ukdjh dsh-
- 2001 yk vkarjij .ksus ukdjh l kMu okf'ke ; fks omhykpk l kekt'd dk; kpk okj l k tki kl .; kpk o vktle cEgp; kpk fu.kz ?kou vkeykr vk.kyk-

df'ki z; kxf'kyrs jkfoysmi dz

- okf'ke ftYg; kr yl w fi dkr 70 i qkk vf/kd 'kr d&; kpk xV r; kj d: u v | kor ræKkukpk o iz kxf'kyrpk vxhdkj d: u fi d cny ?kMou vk.k.; kl kBhpsdk; Z
- ekGxko ; k okf'ke i kl w 10 fd-eh oj vl yY; k [kM; kr fofo/k 'kkl dh; [kkR; kP; k l ello; kusLo; a wZ nRRkd xte jkfo.; kpsdk; Z
- Lo[kpkustoG toG 400 df'k 'kxf.kd l gyhpsvk; kstu-
- QGkpk jtkk vkck ; k i hdkr fofo/k i jkru rsv | kor fuehr ok.kkpsLor% ; k cksr l o/kz d: u vkck t'fofo/krpj dshysdk; Z

yl wkfi dkrhy egRokpsvkgu

- yl qk fi dkr rki=d f'kQkj 'khi zek.ks > kMkph l q; k l oza-Kku oki : ugh jk[KY; k tkow'kdr ukgh gk 'kr d&; kpk vuhtko ; k djhrk l /; k mi yC/k yl qk yxoM ; ækP; k e; kzk y{kkr ?krk uohure yl qk yxoM Vksdu ; æ fodl hr dj.; kr vkys

uohure yl qk yxoM@Vksdu ; ælpho'k'Vs

- uohure yl qk yxoM@Vksdu ; æ gs[kkl ykdMh l kpk r; kj dshk xyk-
- 10 l eh X 10 l eh v'kk l eku vrjkoj ; k ; æk0nkjs yxoM dj.k's'kd; vkgs
- yl .kP; k 100 i kdG; k i rh pkj l feVj ; k ; æk0nkjs Vksdu dY; k tkow 'kdrk-

vkck tkhpsl o/kz

- 50 o'kz t'q; k vk&; kP; k > kMkoj 51 tkhP; k rCcky 1350 dyek Lor% ; k cksr ckaKY; k-
- g; k dyek cka'krkauk jkT; krhy o jkT; kckgjhy vud df'k fo | ki hBso iz kx'khy 'kr d&; kP; k 'krko: u dyek vk.kY; k xY; k-
- ; k vkck > kMkyk fofo/k tkhph QGsykxr vkgr o : - 60& i fr fdyksi zek.ksr; kph fodh l q vkgs
- Lor% ; k cksr toG i kl 51 tkhph 0; ki kjh rRokoj yxoM dshk vkgs

jfo ekj 'Wokj ; k; kckshy 50 o'kz t'q; k vk&; kP; k 51 tkhP; k 1350 dyek cka'krkauk vkck

'kr d&; kpsulo %fo'kky o l kxj jloGs ft-ok'ke

ik'oBkeh

- vkeGh okf'ke ; fkyh jghok'kh vkgkr-
- oMhy fuGd&vlik 60 o'kkps vl u R; kauh rj] mMhn] e&] dkk'kh] gGn ; k l kj [; ki hdkph i a jkxr i /nrhus ykxom djhr-
- toG toG 24 , dj 'krh vkgS
- vkeGh nksgh cka'kokauh ; 'korjko p0gk.k eDr fo | ki hBkrp i noh lk; ar f'k{k.k ?kryso f'k{k.kkckjckj 1996 i kl u 'krh dj.; kl l q okr dsh-

'krhe/; sl elj vkyssegRokpsvkgku

- 'krhe/; setj kph l eL; k gh ckc brj 'kr d&; kP; k vu&koki æk.ksvkEgkyk l qnk HkM l kor gkrh

vkkguloj rMxk%kjt r q cuoyyhfofo/kdf'kvk&kjz

- 1- l k; dy pyhr Qokj .kh ; æ
- 2- cM edj
- 3- tehu mdj .kh ; æ o fjt j
- 4- gGn dk< .kh ; æ
- 5- gM vk&Z

l k; dy pyhr Qokj .kh ; æ

- Lk; dyP; k ekxhy ckt& ekB; k vkdkjkps 48 nkrS vl yys Oghy cl fo.; kr vkys
- R; kpsvkj i h, e fu/k&j hr d: u Oghy fQjfoY; kuarj 7 oGk i a hax dSyst k&zy v'kh jpk dj.; kr vkyl-
- R; keGsdeh Jekr , dkpoGh R; kp nkckr 4 uks>yPl k l gk; kusfdMuk'kd ckjg Li sdj.; kph fdz; k gkrS
- fdMuk'kd l kBo.k&hph vkdh l k; dyP; k ekxhy ckt& vl y&; k dYhvjoj t&M.; kr vkyl-

l k; dy pyhr Qokj .kh ; æ kpsQk; ns

- Lk/kkj .kr%, dk fno l kr ¼3ek.kl k&nkjz 20 rs25 , dj {k=koj Qokj .kh gk&w'kdrS
- Lk/kkj .kr%60 VDdsekuoh Jekph cpr o 50 rs60 VDdsvkFk&d cpr gkrS

cM edj

- V&Vjyk t&Mrk ; b&zy vl sxknh okQk ¼cM½ r; kj dj.; kpsvotkj
- ?kjP; k dYVho&vjyk l gt mi yC/k gsk&k&; k ykdMh i V&V; kpk okij d: u gs votkj cufo.; kr vkys
- ekfxy Ogh vkdkjpk Hk&x nksu Q&V rj e/kyk Hk&x vMhp Q&V/kpk vkgs
- ?kjP; k ykdMh QG; kpk okij d&; keGs gs votkj r; kj dj.; kl : 350@& QDr [kpZvkyk-

Tfeu mdj .kh ; æ o fjt j

- gsvotkj nksu cMe/khy dBh.k tfeuhph mdj .kh djrs
- mdj .kh >ky; kuarj Mo&; kph i kGh n&u tfeu Hk& Hk& hr >ky; koj Hk& ns; kl kBh fj t j r; kj dj.; kr vkys
- gh votkjsr; kj dj.; kl kBh l k/kj .ki .ks: -700@& [kpZvkyk-

gM vk&Z

- 'kr djh jk=hcjk=h 'krkr dke djrk&uk i dk'kkl kBh gkrkus okij.; kpk vk&Z okij rkr R; keGs, dkp gkrkusdke djkosykrS
- ; koj rMxk Eg.k&u M&D; koj cl fork ; skkj vk&Z cufo.; kr vkyl R; keGs nksgh gkrkusdke djrk ; rso i dk'kgh feGrS

- 'kr dU; kpsulo % Jh xtkuu dskojko <OGs
- Xko % eqi ks f'kji g t[ ] rk-ekysxk[ ] ft-ok'khe
- Eksua % 9623767531] 9421834221
- f'k{k.k % Mh- , p- , e- , l ¼DHMS½
- dVkrhy l aL; % i q "k& 3] fL=; k& 2
- dV i nArh@idkj % foHkDr
- O; ol k; % 'krho d f" k votkjscuo.ks
- , dukok'Wd mRi Uu % 4 yk[k : lk; s
- fuoG uQk % 1-50 yk[k

**xjtsiq i votkjsfodkl
gGn mdGfo.; kpschWvj %**

- 1- rRo % i s kj d d j P; k rRok i ek.ksdk; Zdjrs
  - 2- bdku % i hd dk<.khuarj f'kYyd vo'ksk @ Vldkowi nkFkZbdku Eg.kuu okij djrk ; rs
  - 3- {kerk % rk' kh 12 rs13 fDoa gGn i fØ; k
- Wvj**

yVWVj pytr dk<.kh ; a

cSypyr XlnhokQkHkj ; a

foØehgGn mRi kuu

o"KZ2010 & 11 e/; s, djh vkyh gGn 225 fDoa i fr , dj , o<smRi kuu feGkysvl uu R; k}kjsi fØ; k
d: u 52 fDoa i fr , dj , o<hgGn i klr >kyh-

dehfc; k; ke/; sl k kchupsvf/kd mRi kuu

iz ksf'ky 'ksdjh

¼ft Ygk %v dkyk½

'ksdl; kpsuko % Jh , duFkek: rhvlokjs
 xlo % fgax.kk rk- o ft- v dkyk
 ekckby Ø- % 9623737728
 o; % 26 o"ka
 , duk tfeu % 11 , dj
 fi ds % • chVh dki w
 efYdk¼2 , dj½] jk' kh&2¼2 , dj½] vftr&155¼4 , dj½
 {ks= %8 , dj
 • ewk
 dki jxko ¼1 , dj½] , ds e&4¼1 , dj½
 {ks= %2 , dj
 ukou; % njo"khZftII e mf' kjk mi yC/k gkrj R; keG20 fnoI kuh di k' kP; k nku vkGhe/; sftII e
 Vklwu Moj .kh djrksvkf.k R; kaurj , dk fnoI kuh i k.kh nrks

os'kV; s

- {kkj i M tfeuh[kkyh 11 , dj {ks=
- unhgwu 1-5 fdeh i kbZ ykbZusi k.kh vk.kysvkgS
- dSghdcdMwu I YYkk o i f' k{k.k ?kww ftII epk 'krkr oki j dSyk
- chVh dki w fi dkr 1 Vu i fr , dj ftII epk oki j dSyk
- i wZ , djh 10-5 fDo@ , dj chVh di k' khpsi hd ?kr vl j vkrk 14-5 fDo@ , dj ¼38 VDDstKLrhp½ mRi knu feGkysvkgS
- vkrk i wZ {ks=kr rdkkj fl pu oki : u ftII epk oki j djrks
- Nif'k foKku dnd] v dkykusvkeP; k 'krkr 'krhfnu ?kr yk rsgk fgax.kk xkokrhy 'ksdl; kauk ekxn' kU dSys
- rl p oYyHkuxj] jsy] /kkj sy] xkdkhxe g; k {kkj i M tfeuhP; k Hkkxkrhy 'ksdl; kauk ekxh' kU dSysvkgS

2- 'kr dU; kpsulo	% jh jkt sk fo dy jko pl i Ms
xlo	% ekV k/ k rk- e q r z t k i j ft- vd skyk
ek k by Ø-	% 8806702536
o;	% 26 o" k z
, duk t feu	% 13 , dj
fi ds	% gGn ¼ tkr & l sye ½] {ks= %5 , dj

ulfol; % jkt; Hkjkrhy [kk] egk&l okp; k rkj [kk or z ekui = vkf.k vf/kd kU; kacMuu feGouu gGn i koMj ph Lor%250x ½] 500x ½] vkf.k 1 fdykØ; k fi 'kohe/kuu foØh dj rks

o s' k' V; s

- ❖ i R; d efgU; kr nkunk d gh d s Lk Yy k fnyk
- ❖ gGn mRi knu] cskfoØh] i fØ; k] i koMj cuouu foØh b- dkesdj rks
- ❖ vkB o"kkpk vuttko vkgs
- ❖ : -3500 i fr fDØVy njkus, duk : -75]000 psgGnhps175 fDØVy csksfodys
- ❖ i dhzi fr , djh l jkl jh 95 fDØVy dm mRi knu ?kr gkrsvkrk 128 fDØ/y ¼34-73 VDdstkLrhp½ ?kr y s vkgs
- ❖ gGn ykxomhl kBh : -3]50]000 [kpZdsysvkgs
- ❖ , duk 525 fDØVy rkt s dm ¼107 fDØ- okGys s dm ½ feGky d R; ki kl uu 50 fDØ- gGn i koMj : - 7]00]000 r; kj d syh] vkt i ; r 12 fDØ/y i koMj : -140 i fr fdyksnjkus: - 1]68]000 ph fodyh
- ❖ pkyw"khz: -4500 njkus57 fDØ/y okGysys: - 2]56]000 r l p : - 50]000 pscsksfodys
- ❖ ckW yj] i kWy'h' kj] i Y0gjk; tj [kjnh d: u pkyw"khz: -60]000 ph ; a-sHkMsrRokoj fnyh

jkt sk pl i Ms gGn da f'kt fo.; kps i R; k {kd nk [Korkak

rkyak Nf'kvf/kd kjh; kph Hk

gGn ckW yj nk [Korkak

3- 'krdl; kpsulo	%	Jhxki ky eulj jko dMw
xlo	%	da>jk rk- efr>tki j ft- vdkyk
eklbj Ø-	%	9765581891
o;	%	35 o"kb
, dwtfeu	%	18 , dj
fi ds	%	'kMuš/gkÅI e/khy fi ds dkjyh ¼tkr&peu½] dkdMh ¼tkr&ft II h½] fejph ¼tkr&, u, e 542½ {ks= %0-20 gDVj
oŝ'kV; s	%	<ul style="list-style-type: none"> • 'kMuš/ gkÅI e/khy fi dtpk 2 o"kvuttko • Ñf" k foHkkxkdMw 'kMuš/ gkÅI I kH I u 2010 e/; svkfKkd enr ?kryh • Ñf" k foKku dntj vdkyk rQždkšKY; fodkl if'k{k.kkI rK 'krdjh Eg.wu fuoM

I u 2010 e/; s <kšGh fejphi kl wu : - 1]00]000 i kol kG; kr] dkjysi kl wu : - 1]40]000 fgokG; kr vfk.k fejphi kl wu : - 80]000 i kol kG; kr vl s, dwk 17 efgU; kr : - 3]20]000 fu0kG uQk feGfoyk I u 2011 e/; sdkdMhi kl wu : - 35]000o [kkMok fejphi kl wu : - 20]000 fu0kG uQk feGfoyk-

ukol; %

- fejph fi dtpk [kkMok ?kryk vkgs
- <kšGh] dkjysvfk.k R; kurj fejph v' kh 3 fi ds 17 efgU; kr ?kryh
- 'kMuš/ rlywu; sEg.wu R; kP; k [kkyh vfk.k oj ØM d: u rkj oki jyh vkgs R; kpk tklrhpk [kpZ: - 15000 vfk.k pkæY; k i frps'kMuš/ oki jY; kpk tklrhpk [kpZ: - 15000 vkyk vl wu oknGkr I q' k'kMgkÅI I jf{kr jkghysvkgsvfk.k R; kpsvk; žeku ok<yvkg

fu t žqhdj .kpsi R; k{kcl nk[Morlak

jk sr; kj dj.; kphi) r nk[Morlak

'kMuš/gkÅI ckr 'krdjh if'k{k.k

4- 'krdú; kpsulo	% Jhmeskeuksjjko BkdG
xlo	% nghxko xkoMsrk- ft- vdkyk
eksbj Ø-	% 8888982601
o;	% 38 o"kk
, duk tfeu	% 22 , dj
fi ds	% 'kMuS/gkÅI e/khy fi ds dkjyh] dkdMh o Qydkch {ks= %0-20 gDVj

oS'kV; s%

- 'kMuS/ gkÅI e/khy fi d kpk 2 o"kkk vuttko
- Nf"k foHkkxkdMmu 'kMuS/ gkÅI I kH I u 2010 e/; s: - 1]50]000 I cfi Mh feGkyh
- Nf"k foKku dnj vdkyk rQzdksKY; fodkl i f'k{k.kkI rK 'kr djh Eg.tu fuoM

ukou; %

- , duk 15 efgU; kr dkdMh R; kurj Qydkch vkf.k R; kurj dkjyhsfi d 'kMgkÅI e/; s; 'kLoh dsys vkgs
- fl eyk fejph ; k fi dk, oth dkjyh fi d ?krY; keGsbrijka s'kk tkLr Hkko feGkys
- 'kMgkÅI e/; sdkjY; koj jksjkbzdeh vkyh] I gk efgU; kr vksk/kkR; k dG I gk Qokj .; k ?krY; k
- dkjyh fi dkph ok >KY; koj dkfkhchj o chVpsvkrj fi d ?krY] R; kruu [kpZfu?kuu xsyk
- fycKP; k jI kr , dohl fnoI vMh Borkr] gsnto.k 15 fyVj i k.; kr 25 feyh fel Guu 8 fnoI kP; k varjkusQokj rkr R; keGsqydghe/; sok >kyh

'kMuS/ gkÅI e/khy mRi nu vkf.k mRi uuK

fi ds	o"kk	mRi nu ¼D½	[kpZ ¼ -½	nj ¼ @D½	fuMg uQk ¼ -½
dkdMh tkr&Vksd; k	Qc& tu 2010	90	18]000	1000& 1500	90]000
Qydkch tkr&peu	vkkLV & fMI ej 2010	125	30]000	1200& 1500	90]000
dkjyh tkr&'kkkk	tkuokjh & es2011	70	35]000	1500& 2500	1]00]000
, duk		285	83]000		2]80]000

dkjyh fi dkl vMgkckr ekgrhns'kuk

'kMuS/ gkÅI mHkj.kckr ekgrhns'kuk

xinhok]; kpsu t'qhdj.k.cd: u nk[Morkuk

5- 'krđú; kpsulo % Jheglno Hlxoku t xrki

xko % pkgxko rk- ck' kh/kdGh ft- vdkyk

ekckby Ø- % 9423486699

o; % 30 o'kz

, duk tfeu % 03 , dj

fi ds % xjs& Eg' kh %04

ukou; % mlkgG; ke/; svhupsi =sdk<u rgkV; k o ykdMkpk oki j Eg' kP; k 'kMI kBh dsk] R; koj vkf.k tfeuhj fnol knu nksnk i k.kh f' ka Mrks rgkV; k ?kjP; k vl u QDr e t'jhpK [kpZ ok<yk vkg] R; keGs' kMe/; srki eku fu; æhr jkghys

oŝ'kV; s%

- Egš i kyuph u0; kust q okr dsh vkgS
- I oZEg' kph [kjnh 'krh o ngk mRi knukru dsh
- ck' kh/kdGh; Fksnj jkst 40 fyVj ngk 40 : - ; k njkusfoØh djrks
- i fr eghuk : - 21000 ngkki kl u feGforks
- i fr eghuk : - 1600' lsk[kr foØhi kl u feGforks
- i fr eghuk : - 22600 fu0G uQk feGforks
- Ńf'k foKku dnj vdkyk ; Fks0; oLFki u vkf.k dā kLV r; kj dj. ; kph i f' k{k.k.s?kr-yh

6- 'krđú; kpsulo % Jhjtšk t xUMFkyoGs

xko % Egš kx rk- o ft- vdkyk

ekckby Ø- % 9881581117

o; % 26 o'kz

, duk tfeu % 03 , dj

fi ds % xjs& Eg' kh %07

ukou; % 'krđú; kadm u deh foæhr HkkdM Eg' kh [kjnh djrk] R; kps Mh0gehX d: u dW' khve feDpj nrkj xHkZ k; kl ekyh'k d: u R; krhy f'kLV dk<rk] xjt Hkkl Y; kl Eg' kh ektkoj ; s; kl kBh foVleul ~ vkf.k brj bat.Ø'kul ~ nrkj R; kaurj Ńf=e jru djrk] ; ki zdkjs 9 efgus Eg' kh I kkkGuu R; kph xkHk.k vl rkuk foØh djrk] R; keGs , dk Eg' thi kl u 15 rs20 gtkj : lk; s tklrhps feGrkr- v' kki zdkjsnjeghu; kl 1rs2 Eg' kh fodrks

oŝ'kV; s%

- xsh 3 o'kzŃf=e jrupk0; ol k; vkgS
- Egš kx o brj xkolarhy 'krđú; kxk I s k nrks
- HkkdM Eg' kh [kjnh d: u xkHk.k Eg' kph foØh djrks
- i fr eghuk : - 6000 Ńf=e jruki kl u feGforks
- i fr eghuk : - 13000 , d rsnku Eg' kh foØhi kl u fu0G uQk feGforks
- i fr eghuk : - 9000 ngkki kl u feGforks
- i fr eghuk : - 2800 ' lsk[kr foØhi kl u feGforks
- i fr eghuk : - 30800 fu0G uQk feGforks
- Lor%dmhy Eg' kph I d; k dk; e I kj [kh Borks

Eg'kph dkg tho 0; oLFki u ; koj Egš kx ; Fisi f'k{k.k

7- efgyk 'krdl; kpsulo	%I lS e/lghjktaztq?kjs
xlo	%dq e rk- efrztkij ft- vdkyk
elckby Ø-	%9421753071
o;	%40 o"lž
, duk tfeu	%10 , dj
m ks	%dM/kkU; i fØ; k %rj o gjHkj

ukou; %

rj mlgke/; s , d fnol okGorkr- R; keGs R; krhy vknzps iek.k deh gkrs vkf.k ojhy VjQy l gtkl gth fu?krs ehye/kwu nd jsikl hax 8 rkl k; k , oth 24 rkl kauh djrkr- R; keGsR; ke/; sry plaxys eq u nkG plaxyh fu?krs v'kk izdkjs4 , oth 3 ikl haxe/; p plaxY; k izrhph nkG fu?ku oht vkf.k etjph cpr >kyh vkgs

oŝ'kV; s%

- , duk 5 o"kkok vuuko vkgs
- Nf"k foKku dn] vdkyk rOždkS KY; fodkl i f'k{k.kkl rK efgyk 'kr djh Eg.ku fuoM
- [knh fodkl egkeMGkdMuu : - 1 yk[k dt?krys
- : - 75]000 ph i hclgh nkyehy [kjh dsh
- l u 2007 e/; s55 fDo/y nj i fØ; k d: u : - 11000 feGfoys
- pkyo"khz: - 500 fD; k njkus500 fDo/y nkG r; kj dsh o : - 2]50]000 , o<sfeGfoys

, duk 500 fDo/y dM/kU; i fØ; d lBh vkysk [lpZ

- fo|rfcy & : - 25]000
- etjh & : - 15]000
- ry & : - 45]000
- ikrh & : - 5]000
- ; a-sfuxk & : - 20]000
- , duk [kpZ & : - 1]10]000
- fuoG uQk & : - 1]40]000
- jkst xkj fufeZh & 4 ¼25 fnol ½
- efrztkij rkyD; krhy jaxij i kgh ; k xkokr , dk efgysusgsi kgu m|ks l q dsk

dq e xloh dM/kU; i fØ; o j i f'k{k

‘kr dU; kpsulo
xlo
ekkbj Ø-
ukfol; i wkmi Øe

% Jherh dY; k.krbZl kskus

% fl n [kM ekj'oj] rk- ckr' k/kdGh] ft- vdkyk

% 9960916677

- % • lykLVhd vPNknu oki : u di k' khpsvf/kd mRi Uu
- di k' kh {ks= % 01 , dj
- ok.k % jk' kh &2
- ij.kh % 16 tuu 2011
- vrj % 5 Qv x 1-25 Qv
- [kr 0; oLFkki u

1- 19%19%19 ¼30 fdyks [kr nD: i fBcd fl p.kk}kjs04 oG foHkkxu fny½

2- 00%52%34 ¼20 fdyks [kr \$ ekku' kve l yQv 20 fdyksfBcd fl p.kk}kjs
02 oG foHkkxu fny½

3- , e- vks i h- ¼20 fdyks [kr fBcd fl p.kk}kjs02 oG foHkkxu fny½

- vkrje' kkr
- lykLVhd vPNknu dY; keGsdByhgh vkrje' kkr dsh ukgh
- fdVduk' kd Qokj .kh
- 04 oG ¼Confidor, Admi re, Oberon, Lancer ½
- lykLVhd vPNknukpk Qk; nk
- lykLVhd vPNknu dY; keGs7 rs8 fnoI kr mxo.kkjsdi k' kh i hd 03 fnoI kr mxfoys
- 55 fnoI kurj Qykoj ; skkjsdi k' kh i hd 30 rs32 fnoI kr Qykoj vkys
- ykxom [kpZ
- lykLVhd vPNknu [kpZ % : - 12000
- ykxom o Qokj .kh [kpZ % : - 20000
- di k' kh op.kh [kpZ % : - 4 i fr fdyks x 29 fDoa = : - 11600
- , dwk ykxom [kpZ% : - 43600
- , dwk mRi Uu % 29 fDoa/y

* क्षणचित्रे *

प्रदेशवार शहिकी कंपनीचा दुधी भोपळवाचा विज्ञानवाट कार्याक्रम

प्रदेशवारील शेतकरी विभागाचे उपग्रह

“शेती व्यावसायाला दिली बिजोत्पादनाची साथ
तरच शेतकऱ्यांचे होतील बळकट हात”

i z kxf'ky 'krdjh

¼ftYgk%; orekG ½

- 'krdü; lpsulo % Jh vkuajlo fudjiko xkfoalj
- Xkko % eq i ks rk- mej [kM] ft- ; orekG
- Ekksua % 9423653998
- f'k{k.k % fc-, -
- dVckrhy l nL; % i : "k 3] fL=; k 3] eys4] , dWk & 10
- dVc i n/krh@i dLkj % , d=
- 0; ol k; % 'krh@n/k0; ol k;
- , dWk {ks= % 26 gDVj
- , dWk ykxomh[kkyhy {ks= % 26 gDVj
- Ckxk; rh@ vkyhrk[kkyhy {ks= % 22 gDVj
- ftjk; rh % 4 gDVj

i hd vLkj[Mk

v-dz	fi dlpulo gake	{ks-gDVj	mRi uu fDo-	feGkysk Hko	, dWk : -	, dWk > kysk [lpz	fu0G uQk
01	dki t	4-0	80	3750	300000	100000	200000
02	Ål	2-0	100 Vu	1800	180000	75000	105000
03	gGn	1-0	50			40000	
04	dGh	1-0	300 Vu			100000	
05	l ks kchu	8-0	192	2700	518400	80000	438400
06	fpclq	4-0			150000	25000	125000
07	vkck	2-00	320		150000	30000	120000
08	; 'kor@t; or@cjl e	2-0	tukojk kBhpkjk				
09	rj] l ks kfcu	2-0	80	3300	264000	20000	244000

- l ks kchu & l ks kfcuph l jh oj& koj 16 fdyksfc; kusoki : u vkck.k i /nrhus ykxom dsh o 20 fDo/y mRi uu feGkys
- gjHkj & fi dGh&2 ok.kkps 25fd-xW i fr, dj fc; k.ksoki : u l jh oj& koj vkck.k i /nrhus ykxom dsh- > kMkrhy ; kx; vrj jk[kyso 15 fDoVy i fr, dj mRi uu feGkys
- dki t & dki d fi dke/; s¼ % ½ i koy i /nrhus tLrhr tLr > kMkph l & ; k jk[ku uohu ykxom lk/nr oki jyh , djh > kMkph l & ; k 7407 Bdyh o 20 fDo/y mRi uu dk<ys
- HkoZ& Vh, th- 24] Vhi ht&41 i klyhFku eYphx bdhl W i /nrhus ykxom d: u i fr, djh Vh, th- 24 ok.kkps 28 fDoa vkf.k Vhi ht&41 ok.kkps 30 fDo/y mRi knu dk<ys
- frG \$ HkoZ&¼¼¼ i hd i) rhe/; sfrGkps, dVh&101 ok.kkps, djh 4 fDo/y mRi uu dk<yso HkoZ&¼¼¼ mRi knu 8 fDo/y feGkys
- Ål & 5 , dj e/; s¼ % ½ i Vvk i /nrhus Ål fi dke/; sVjcit] [kjcit gsvlrjfi d ?kou r l p Bhcd fl puk0nkjs i k.kh0; oLFkki u d: u Vjcit fi dkps, djh 1-5 Vu vkf.k [kjcit ps2-0 Vu i fr, djh mRi knu ?kr<ys
- ykxomhpsvk/kfud r=Kkukpk voyæ d: u Ål vkf.k gjHKÜ; kph i Vvk i /nrhus ykxom dsh-
- xte fct&Ri knu & l ks kchu fi dkpsxtefct&Ri knu dk; Zde jkcohy

ijLdkj o l Ueku %

- dfr'kHkku i jLdkj & 2008
- ek- dyxw MKW i atkcjko ns keq[k dfr'k fo | kfi B] vdkyk ; kpsgLrsLkRdkj
- 2009& ASSPEE Foundation Rainfed i jLdkj
- 2010& te'kn th VVKk QkÅMs ku Qsyks khi
- 2011& m | kujRu i jLdkj

- 'ks dU; lpsuko % Jhckckjko mRkjk t/klo
- Xkko % eq ngkxko] rk-mej [kM] ft- ; orekG
- Ekksua % 8007181897
- f'k{k.k % 10 fo
- dU;kr , dwk l mL; % i q "k&01] fL=; k&01] ey&3] , dwk &5
- dU; i nArh@i dckj % foHkDr
- , dwk {ks= % 2-30 gDVj
- vksyhrk [kkyhy {ks= % 2 gDVj
- ftjk; rh {ks= % 0-30 gDVj
- 0; ol k; % 'krh vkf.k xkMNG [kr mRi knu

'krhdjrkxMNG [kr r; kj dj.; kl kBlor%phukoll; iukzi) r voyehh

- Vks& 10x 4 Qv x 2-75 Qv Vkd; ke/; s'ksk] dkmhdpjk ; kl kr cd u pk oki j ¼750 xM i fr Vkd½
- xMNG [kr 35 rs40 fnol kr r; kj-
- xMNGk; k l d; ; r fo'ks'k ok & 28 rs30 fd-xM

गांडूळ खत खोदणी करताना

i hd vjk[Mk

v-dz	fi dksuko gaxke	{ks= gDVj	mRi Uu fDoa	feGkysyk Hkko ¼: ½	, dwk : -	, dwk >kysyk [kpZ¼: ½	fu0bG uQk ¼: ½
01	Lkks kchu + edk	1-60	41] 6-50	2110	86510	14000	72510
02	rj ¼6 x 2¼\$ ex] mMhn] vkrj i hd	0-10	4-5] 70] 1-0	4200] 3000] 3000]	18900 2100 8000	8000	21000
03	gjHkj 1½tkdh&9218 2¼i hd&2	0-60 0-30	16-0 6-5	5000-	112500	3800	108700
04	yl u xkojku	0-03	2				
05	xgw	1-35	39	3000	117000	11000	106000
06	mUgkGh Hkbbk 1½fv, th 24 2¼ot.Vuzegkcyh	0-20 0-30					
07	dkdMh] <el k	0-30	20 fd- @fnol	10@fdyys	30000	2000	28000
08	Okhx ¼vkrj fi d½	0-30	50 fd- @fnol	6@fdyys	30000	8000	22000
09	edk	1-0	tukojkd kBh pkjk				

हल्लेकसो ओकपसवर्जि द

- बढील व / नरहसहल्लेक
- हल्लेकप; कफ्रु वकगुर्ज 40 l सेपल ज्
- ल्कजे/सोक; क्पह य्कखोम
- हल्लेकपस, द्ज् 08 fDo - o ओकपस, द्ज् 50 fDoa l ा व्कल ाह; i / नरहसो 3 Vu , द्ज् xMG [क्रकपकि ज्
- [कप, द्ज् : - 24000@&
- फुठोG uQk 28000 \$ 22000 = 50000@&

- 'ksdú; kpsulo % Jh-deyfd'kij f/kj.k
- Xkko % jk- i kGknh] rk- nkj0gk] ft- ; orekG
- 'ks'h % 40 , dj i qzI mh;
- i z kx % fo"keDr vUukl kBh 'ks'h dsysysiz kx

- 1- 18 o"kkz kl q. l mh; 'ks'h djrksfo"keDr /kku;] MkgH] QGj Hkkt'hi kyk] dki l kpsmRi knu ?k'ks
- 2- 'ks'h fufujkGsi z kx l q vl rkr- eh l ozi dkijsfi ds?k'ks dki] Tokjh] rj] l ks kfcu] mMhn] eq] dknk] Hkkt'hi kyk] gjHkj] xg] dGh] fua] pku; kpsfi ds l ozi k; fud [kr] jkl k; fud vksk/k ?k'jpsfc; k.ksoki jrk] cS] xk;] 'ksk[kr] dá kLV [kr 'kskdkMk jcmh] ver i k.kh] xke=kpk oki j djrksdfer dfe [kpk' fo"keDr vlu r; kj djrksnkj0gk rky; kP; k fBdk.kh 'knh; ekykpsndku eyxk pkyorks; ko"kkz' ksr dsysysiz kx [kkyh nr vkgk

dki %

- dki ulm44 %** 2 rkl o 3 rkl l ks kfcu] rj ?krys
- mRi Uu %** dki , djh nku fDoV/ \$ rj 2 fDoVy\$ l ks kfcu 5 fDoVy vkysvkg
- dki ylxoM %** 1 tujksth dshR; kR; k cjk] rj] l ks kfcu ylxoM i kÁl vky; koj 13 tujk ylxoM dsh i/nr [kkyhy iæk.k 2 rkl dki] 3 rkl l ks kfcu l oZvarj fM QV] 4 rkl dki] 2 rkl rj

dki fi dkyk i k.kh gsnkM i/nrhufnys l kM kr QV/koj 1 l jh dk<u l jP; k vkfry cktus1 QV/ oj dki ykoyk ; kyk jkl k; fud [kr jkl k; fud vksk/k fnysukgh fc; k.k.sukmM 44 pso l ks kchu fc; k.ksrj fc; k.k.s?kjpp oki jys dfe [kpk' mRi knu plakysvkg , djh vnkts24000 : - mRi Uu vkys [kpZ l oZfeGu 9000: - vkyk rj , djh fuoG uQk gk 15000 : - feGyk-

l ks kchu %

l ks kfcu] rj] Tokjh] l ks kchu 3 vkGh] 1 vkG rj urj 3 vkGh] l ks kfcu 1 rj urj l ks kchu 3 vkGh v"kk dæk.k i kÁl vky; koj i j.kh dsh- l oZvarj 1AA QV i j.kh i kÁl vky; koj dkg Mokgqfc; k.k.Tokjhpssegky{eh 296 fodr vk.kysl ks kchu] rj ?k'jpsfc; k.ksgkrs

mRi Uu % l ks kchu 4 i krs] rj 2 i krsfDoa Tokjh 4 fDoa dMck] dVkj] eq \$ mMhn mRi Uu 20000: - fol gtkj [kpZ i qz8000 ¼ vkB gtkj : lk; suQk½ 12000 : - ckjk gtkj½

rjh e/; smMhn] o Tokjhe/; s, djh 4 fdyk iæk.kseq glrk 40 fdyks mMhn 25 fd- eq >kyk] fo | kfi Bkrhy l ki vkf.k vkok ; k fc; k ; kph ylxoM dsh glr'h-

gjHkj %

- 2 , dj tkxr 3 QV varjkoj fot; tkrhp gjHkj is u l jh ojek dsh R; kl Li hdyj vkf.k nkMkus i k.kh fnys gjHk; ke/; s^{1@2} , dj /kus i jys 10 xBs l ki o 10 xBs vkok ylxoM dsh eFkh 1 egh. ; kuarj Hkkt'ph fodh dsh Moj.k funu dsh/kusokGoys25 dhyks >kysvkok 25 fdyk] l ki 10 fdyks vkok o l ki hyk oG >ky; keGsfid cjk] vkysukgh gjHkj , djh 6 fDoa >kyk nku , djkr 12 fDoa >kyk- jk-[kr jk-vksk/kpk oki j dsh ukgh mhj fua =.kk djhrk f>ad QM QV] ejej] QV.k.k; kl ykÁu 'ks'kr Vkdysglrs i {; kyk MGck oktou fu; æ.k dsh mRi Uu gjHkj 21000 gtkj : -

- **brj fid** mRi Uu 3000: - , dqk 24000 gtkj : - [kpZ12000:
- 12000 : - ckjk gtkj fuoG uQk fc; k.k.s?kjpsglrsR; kph i .k [kpk' fdær /kkyh vkg gjHkj 3500 : - Hkoki æk.ksfodys vkg

- dki d , ds7 o , ds8 fo | kfi Bku r; kj dsysysfc; k.ksoki jkostu egh. ; kP; k l q okrhyk 2 QV varjkusMou; kyk nk; k ckt'ku l jh ojek r; kj dsh l jP; k ckt'yk 6 bp varjkoj dki l kpsfc; k.k.sykoys 8 vkGh urj 1 vkG rj ykoyh l ozi j.kh /kG i j.kh dsh i kÁl vky; koj mxoysfi d dki , djh 3 fDoa o rj 2 fDoa >kyh 180000: - mRi Uu >kys [kpZ6000 : - ¼l gk gtkj½ fuoG uQk 12000: - vl s10 , dj e/sglrs jkl k; fud [kr] vksk/su oki jrk dsysysiz kx vkgr- dkg Mokg'kr 3-5 , dj fodqk vkyhrkph foghj ekVj i ä 3 , dj 'ks'h?ks'rhR; kr vkEgkyk 4 yk[k : - ?k: u Vkd.k.k'kD; >kysvkg

- 'ksdU; lpsulo % Jh ek/lo xki kGjlo l kui
- Xlko %& eqi ksrk-ft- ; orekG
- Ekksua %& 9922661708
- f'k{k.k %& 10 ok oxl
- dU/crhy l nL; %& i q "k& 4] fL=; k& 3] ey& 1] , dWk &8
- dU/c i nAkrh@i zdkj %& , d=
- 0; ol k; %& 'ksh
- , dWk {ks= %& 4 gDVj
- ftjk; rh %& 4 gDVj

1½ 'ksh vkt kjse/; scny

- frQue/; scny dsk [kr o fc; k.kso; oLFkr i Mrs
- tke gkr ukgh- vkt; k teuhr i jrk ; rs
- l ks hud kj nkrse/; scny dsk-
- fc cto.; kdjhrk i kl r; kj nku i zdkjph dsk-
- oki l kl kBh oxGh vkt.k vkt; k teuhl kBh oxGh-

2½ Qokj.kh ; a- VVVjoj cuoyh

- 1@2 rkl kr 1 , dj i wkZQokj.kh gkrs
- , dk jkkr 30 QV varj QokjY; k tkrs
- Rk.k uk' kdkpk oki j fc; k.ksmxo.k >KY; koj djrk ; rs
- >kMkph rV/ gkr ukgh] mp >kM vl ysrrjh Qokjrk ; rs
- Ektj kph] oGph cpr-
- foghjrh i k.khR; kp e' khusmpy 400 fyVj Mte e/; sVkdrrk ; rs
- vktk/k r; kj dj.; kl l k s
- , djh i zek.k vktk/kkpsi k.kh 0; koLFkr jk[krk ; rs
- Qokj.kh l kBhpsvarj 60 QV lk; r djrk ; rs

- 'ks dU; lpsulo % Jh- y{e.kjkekmi oMM
- Xko % eqi ks <k.kdh] rk- mej [kM ft- ; orekG
- Eksua % 9421844846
- f'k{k.k % 2 jk oxl
- dVkrhy l aL; % i q "k& 1] fL=; k& 1] ey& 2] , dwk &4
- dVr i nArh@i dLj % foHkDr
- 0; ol k; % dfr"k votkjscuo.ks
- , dwk ok'Wd nRi Uu % 5 yk[k : lk; s
- fuoG uQk % 1 yk[k

- 'ls dU; lpsulo % Jh l dldj jktsoj cykdj
- Xko % eq i ks cykjk rk- ?kkVath] ft- ; orekG
- Ehsua % 9423613923
- f'k{k.k % 10 ok oxl
- dlykryh l nL; % i q "k&3] fL=; k &2] ey& 1] , duk &6
- dlye inArh@idkj % , d=
- 0; ol k; % 'krh
- , duk {ls- % 18-0 gDVj
- , duk ylxoMh[Kyhy {ls- % 18-0 gDVj
- Ckck; rh@ vlyhrk[Kyhy {ls- % 18-0 gDVj

ihd vjkk[Mk

v-dz	fi dlpulo gakte	{ls- ½gDVj½	mRi Uu ¼Doa½	feGkysykhko ¼ @Dož	, duk : -	, duk >kyyk [lpZ¼ -½	fu0G uQk ¼ -½
01	gGn	6-0	1150	2000	2300000	2000000	300000
02	vnzd	0-8	--	--	--	--	--
03	fr [kkMh xor (Citronella grass)	6-0	----	----	335000	150000	185000
04	ekd ch	3-2			160000	60000	100000
05	l ks kchu	2-0	35	2100	73500	25000	48500
06	jCch gjHkjk	2-0	20	3500	70000	15000	55000
	, duk :				2938500	2250000	688500

gGn f'ktfo.; kdfjrk; cMlyjpkokij

gGn ok.kpkryukRed vH; kl &

Lor%; k 'krkoj gGn fi dkpsN".kk] l sye] ok; xko vkf.k QyysLo: i k vl s, dwk pkj ok.kkph ykxom
 d: u R; kph ryukRed mRi knu {terk vH; kl yH- l nj pkj ok.kkhe/; sQyysLo: i k ; k ok.kkpsgDVjh l okf/kd
 mRi knu %fDoa@gs% feGkysvkg i kBki kB ok; xko ok.kkusns[khy deh dkyko/khr] deh vkyhrkP; k i k.; koj
 vf/kd mRi knu fnys

R; keGsl sye ; k ok.ki s[k dj dehu ?kVdkpsi zek.k vf/kd vl Yksh QyysLo: i k vkf.k ok; xko ok.kkph ; k
 gakekr ykxom dj.; kpsBjfoysvkg

fr [kWh ykxom &

fr [kWh xorkpsl jh oj& ; koj ykxom d: u [kpZotk djrk , dwk : - 1 yk[k i R; k, d kh g tkjpsmRi knu ?kryys

- 'ks dU; kpsulo % Jhv jfoa m/nojko cMk
- XMo % eq jkrpkauk i ks eg > Mh] rk- ft- ; orekG
- Ehsua % 9422869906
- f'k'k'k % 9 ok
- d'k'k'k I nL; % i q "k&3] fL=; k&5] eg&5 , duk&13
- d'k'k'k i nArh@i dkg % l a Dr
- 0; ol k; % 'krh@n&/k0; ol k;
- , duk {ks % 9-60 gDVj
- , duk ylxoMh [kyhy {ks % 8 gDVj
- Okk; r@vlyrk [kyhy {ks % 4-80
- ftjk; rh\$ {ks % 3-20

i hd vjk [Mk

v-d-	fi d'kpsulo gake	{ks- %gDVj ½	mRi lu %Doa ½	feGlyskHko % @Do ½	, duk : -	, duk > kysk [kpZ % -½	fuobG uQk % -½
01	Lk; kchu	1-60	38	2400	91200	10000	81200
02	dkil	1-60	62	4282	265484	80000	185484
03	gGn	0-40	150	6000	900000	75000	825000
04	vnd	0-20	&&	&&		12000	
05	gk- Tokjh	1-20	16	1400	22400	15000	7400
06	r'rh %j f' ke ½	0-80	260 fdyks	193@fdyks	50180	10036	40144
07	pkjki hd ; 'kor] t; or	1-60	tukojk kBh				

'WluV gkAI e/ky vkrj i hd 0; oLFki u

- ❖ , d , dj 'WluV gkAI djhrk mHkj .kh [kpZ, duk 6-5 yk[k
- ❖ deh [kphd l kgr; 7 tl srkjsokij l Hkorkyhgobk nkc dfe dj .; ki kBh mrkj nA u i Mnsckakys
- ❖ , d , dj 'WluV gkAI e/; stYKS2011 rsekpZ2012 dkyko/khr [kyhy i ek.ksfi dkps 0; oLFki u d: u , duk ngk eghU; kr : 4]59000@ psmRi knu ?krys

ikd	dkylo/h	, duk [kp % ½	, duk mRi Uuk % ½	, duk uQk % ½	fuooG uQk % ½
dkf'kch j	1 efguk& tuu vf/kd [kMok tyse/; s	7000	9 fDo/y : 26007 rs2700@fDo-	24000	17000
eFkh	4 i hd& 25 fnol kpsvkkLV rsukgaj	30000	46 fDo/y : 2300 rs2400@fDo-	110000	80000

dkdMhe/; svkrj i hd ylxoM ½-5 QV X 1-5 QV X 4 QV t'lxk i'Wki) r½

dkdMh& 2-5 X 1-5 QV	4 efgus fMI aj rsekpZ	50000	149 fDoVy : 2000@fDo	298000	245000
eGk vkrj i hd dkdMh; k xknh ok]; k; kcxys ¼4 X 4 QV½	35 rs40 fnol fMI aj efguk	1500	248 xMMs : 2000@fDo-	8000	6500
dkf'kch vkrj i hd , dkp vkGhrhy 2 dkdMh osyhe/; s ¼1-5 QV½	25 fnol fMI aj efguk	3500	6 fDoVy : 2800@fDo-	17000	13500
eFkh vkrj i hd nku dkdMh vkGhr; k e/; s¼2-5 QV½	25 fnol fMI aj efguk	2000	1-70 fDo- : 2500@fDo-	4250	2250
, duk :		94000		461250	364250

गुजरात में पशुधन विकास कार्यक्रम

वर्ष	गुजरात में पशुधन विकास कार्यक्रम वर्ष 2011 1/2	गुजरात में पशुधन विकास कार्यक्रम वर्ष 2011 1/2	वर्ष 2011 1/2	गुजरात में पशुधन विकास कार्यक्रम वर्ष 2011 1/2	वर्ष 2011 1/2
1-	6-50 यक	0-94 यक	7-44 यक	4-61 यक	2-83 यक

कार्यक्रम के बिंदु:

- कार्यक्रम के अंतर्गत 50 करोड़ रुपये का बजट है; 100 करोड़ रुपये का निधि है
- तृतीयक विकास के अंतर्गत 20 करोड़ रुपये का निधि है
- विकास के अंतर्गत 2-5 बंधन और 1 करोड़ रुपये का निधि है
- लक्ष्य 2-5 बंधन और 1 करोड़ रुपये का निधि है; 1 करोड़ रुपये का निधि है
- रक्त परीक्षण के अंतर्गत विकास के अंतर्गत
- दूध की मात्रा में वृद्धि के अंतर्गत विकास के अंतर्गत
- 50 करोड़ रुपये का निधि है; 100 करोड़ रुपये का निधि है
- 50 करोड़ रुपये का निधि है; 100 करोड़ रुपये का निधि है
- 50 करोड़ रुपये का निधि है; 100 करोड़ रुपये का निधि है
- 50 करोड़ रुपये का निधि है; 100 करोड़ रुपये का निधि है

- 'ks dU; lpsulo % Jh- verjlo nkljko nskef k
- Xko % eq i ks vlcckMk rk- egkxko] ft- ; orekG
- Eksua % 9527820875
- f'k{k.k % 10 ok oxl
- dlyckrhy l nL; % i q "k&3] fL=; k&2] ey&1] , dmk &6
- dlye inArh@i zlkj % l a Dr
- 0; ol k; % 'ks-h
- , dmk {ls- % 4-80 gDVj
- , dmk ylxoMh[kyhy {ls- % 4-80 gDVj
- Qkck; rh@ vlyhrk[kyhy {ls- % 4-80

v-dz	fi dlpulo gakte	{ls- gDVj	mRi lu fDoa	feGkyk Hko ¼ ½	, dmk ¼ ½	, dmk >kyk [lpZ¼ ½	fuObG uQk ¼ ½
01	[kjhi [kkMok AI	2-00	260 Vu	1800	468000	70000	398000
02	dki w fc-Vh-	0-40	41	3800	139400	16000	123400
03	l ks kchu	0-80	24	2200	52800	24000	28800
04	jCch gjHkj fi dGgh&4	0-80	28	7500	210000	16000	194000
05	ufou AI HkoZek ¼vrjfi d½	2-0	--&&	&&		30000	
06	dGh	0-80	&&	&&		32000	

dki w ylxoM

	o'k	vlGhrhy varj	>Mkrhy varj	gDVjh>Mkph l f; k	mRi lu ¼D@Vy@, dj½
1	2010&11	3%1%6%3	1 Qw		22&28
2	2011&12	8%1%4%4%1%8	1 Qw	30864	35&41

- , djh fdeku 22 rs25 fDoamRi knu QjnM 8 rs10 fD@Vy
- >Mkph l f; k egRokph ekurkr& ¼12345 l f; k@, dj½
- 100 ckM i fr >KM i fr 3 xM otukpsvl s, dmk 35 fD@Vy di k' khpsmRi knu
- Lkq z zdk' k o ekdGh gok ; k ?kVd kpk fopkj
- xY; k fru o'kkz , djh 22 rs28 fD@Vy i ; kZ; h mRi knu
- [krso dhMuk' kdkpk ; kX; 0; oLFkki u
- [kpZ, dmk 30 gt kj fuObG uQk&1-25 yk[k
- ukckMzo df'k ; kst ukp; k ek/; ekru 'ksrdjh cpr xV] 400 'ksrdU; kph l k[kGh tkMlyh
- N-fo-dnk dMuu dhM o jksx o brj i hd 0; oLFkki kud adkh l krR; kusekxh' kZu ykHkys
- lkk.kh o [krsns ; kl l ki h i) r
- Rk.k 0; oLFkki ukl l ks hLdj

- 'ks dU; kpsuko % Jh- l rkskegnojko /kajs
- Xko % eq i gj] i ks l nksk l koGh rk- vkf.k] ft- ; orekG
- Eksua % 9405161882
- f'k{k.k % 12 oh-
- dlyekrhy l nL; % i q i &3] fL=; k&3] ey&2] , dwk &8
- dlye inArh@i dki % l a Dr
- 0; ol k; % 'ksh@dDdly i kyu
- , duk {ks- % 4-80 gDVj
- , duk ylxoMh[kyhy {ks- % 4-80 gDVj
- Okk; rh@vlyhrk[kyhy {ks- % 1-60 ftjk; rh {ks- % 3-20

fi d vijk[Mk

v- dz	fi d kpsuko gake	{ks- gDVj	mRi Uu fDoa	feGkysyk Hkko	, dwk : -	, dwk >kysyk [kpz	fu0G uQk
01	[kjhi Lks kchu nj vkarj i hd	0-80	10	1800		10000	
02	dki w	2-40	24	3700		25000	
03	gk; fcM Tokjh	1-20	15	1000		5000	
04	mMhn] ewk	0-40	11	3000			
05	jCch xgw	0-40	10	1000		5000	

- 2010 e/; s500 ykady dkaM; kai kl u l gj okrhps, dwk mRi Uu feGkys&75000
- 2011 e/; s600 dkaM; k i Sh 400 fodh &60000
- 200 dkaM; k vMh mRi knukl kBh BoY; k-
- i j l krhy dkaMhi kyu [kk | kpsHkM] VQ] dMj deh [kpkz- l a wk?kj?kurh VkdkowoLrii kl u r; kj dys
- df'k foKku dnz; orekGpsekxzhuk[kyhy deh xro.kwd [kpkz] vk/kkjhr dDdly i kyu
- 0; ol k; 0; oLFki u iz ksc-

- 1- d@d/d/i kyukdjhrk fuokjk 0; oLFkd kBh 'krhrw feG.kkú; k VkdkowxksVhpk oki j d: u fuokjk r; kj dj.; kr vkyk R; kdjhrk 'krhe/; svl yŷ; k >KMKP; k Qkm; kps cYY; ká kl wu >ksi MHP; k vkdjkpk 'kM r; kj dŷk ¼30 x 20 ½ pkSQW
- 2- cktŕ; k fhkrhe/kau gok [kGrh jkgkoh o m".krk o FkMh ; ki kl wu l j {k.k feG.; kl kBh cktkjk mi yC/k vl yŷ; k cktŕ; k rKV; kpk oki j dj.; kr vkyk o RkkV; kau [kkyw nku QW 'ku ekrhusfyi wu ?kr-Y; kus mnhj] l ki b- i kl wu l j {k.k feGkys
- 3- mjyŷ; k Hkkxkoj cktkjk mi yC/k vl yŷkh th&1 eqkztkGh (Poul try net) yko.; kr vkysR; keGs rKV; kŕ; k fNnkruw l ki o mnhj b-pk 'kMe/; s; s; kpk /kkck deh >kyk-
- 4- , joh [kn; kl kBh o fi .; kps i k.; kl kBh ykx.kkjsHkkM; kpk [kpZ vuŕæs: - 280@ o : - 120&140@& ifruX gk [kpZ Hkkxo.kl kBh cktkjkruw lykM/VhdP; k Vki Y; k o pkMlyŷP; k cj.; kpk oki j d: u o VcykbM/psdŕg ; kpk oki j d: u ?kj?kŕh i /nrhusgsHkkMsr; kj dj.; kr vkys ¼; kl kBh vnkts [kpZ: - 30@& vkyk½
- 5- 'kMP; k vkr ykbM/ph 0; oLFkk dj.; kr vkyh o cMj Eg.kau Qkd l ykbM/pk oki j dj.; kr vkyk ; kpk [kpZ vnkts: -200@& brdk vkyk ¼Original Brooder fder : -2200@& ½
- 6- i {kkauk vkre/; s [kGrk ; kos ; kdjhrk >KMKP; k cYy; kps>ksi kGsr; kj dj.; kr vkys
- 7- fyVjP; k 0; oLFkdjhrk xŕgkMk o l kŕ kchupk dŷ/kjkpk oki j dj.; kr vkyk-
- 8- Nli j r; kj dj.kdjhrk ok; k xsysdMck]xor] rjKV; k o i jKV; kpk ; kpk oki j dj.; kr vkyk-
- 9- , o<; k 30 ck; 30 QW tkxr 500 xkojku i {; kps l xki u d: u , dk cŕe/; s ¼3 eghu½ : - 40000@& fuŕoG uQk feGkyk-
- 10- l | i fjfLFkrhr dŕ" k foKku dnŕ ; orekG ; Fkhy 'kkL=Kkŕ; k ekzh' kZuk [kkyh vMh mRi knu o cpr xV o 'krdjh eMG ; kau d@d/d/i {kh i jfo.; kpsdke pkyw vkgs

- 'ks'dl; kpsulo % Jh- I fuy foBBYjko ?MolMs
- Xko % eq ckEg.kokMk] rk- uj ft- ; orekG
- Eksua % 9420116929
- f'k{k.k % fc-, -
- dlykr , duk l nl; % i q "k&1] fL=; k &1] ey& 2] , duk &4
- dlye i nArh@i dki % foHkDr
- 0; ol k; % 'ks'h jf' ke m | ks
- , duk {le- % 4-80 gDVj
- Qkx; rh@vksyhrk[kkyhy {le- % 4-80 gDVj

ihd vljk[Mk

v-dz	fi dlp ulo gaxe	{le- %gDVj½	mRi lu %Doa½	feGkykHko ¼ @Doa½	, duk : -	, duk >kyk [kpZ ¼ -½	fuobG uQk ¼ -½
01	[k]hi Lks kchu	1-20	30	3200	96000	12000	84000
02	rj vkrj i hd		8	3100	24800	4000	20800
03	dkl i	1-20	22	3500	77000	26000	51000
04	jCch gjHkj	1-20	18	3500	63000	8000	55000
05	clnk	0-40	200	---	---	---	---
06	xg	0-80	22	1250-	27500	7000	20500
, duk :					288300	57000	231300

js'ke m | ks & 20 o"lvutllo

1- deh [k]kpsl kfgR; Eg.ktsckawo twsl kMh oki : u- l xki ukl kH xWjhr; kj dsys l od k/kj.k , djh [kpZ% : 20000@d : u fuobG uQk % : 80000@& feGfoys/1-5 , djkrw/zo "k2011& 12 e/; s 1-5 , dj rph ykxomhi kl u : 10000@ [kpZd : u , djh fuobG uQk : 60000@& feGfoyk- dfjrk y{k/k'k 'ks'djh* Eg.kwu egjk"V^jkt; js khe foHkxkrQil u 2007 e/; sl Rdkj ^ l g; knh NF" k l Ueku* 2011&12 psl Ueku i ktr

XgmRi lnu ra-Klu

- Ikj .kh i /nr% ckxk; rh xOgkph i j .kh 9 bp %nku vkGhrthy½ varjkoj u djrk 12&13 bp nku vkGh varjkoj i j .kh dsh o >kMkrthy varj , d rsl ook bp Boys
- Qk; n% 1½ i j .khl , djh 40 fdyks, o th 20fdyksfc; k.ksykxys R; keGs50 % fc; k. ; kph cpr >kyh o >kMkrthy varj , d rsl ook bp Boys
- i j .khrthy nku vkGhrthy varj 30 l eh- vl Y; keGs; kX; oGh Moj .kh d : u r.kkps ; kX; fu; æ .k djrk vkys
- xgmRi knuk e/; snq Vhusok >kyh-

clakmRi lnu ra-Klu

- fo | ki hBkpsdlnk ok.k vdsyk l Qnph ekxhy l yx rhu o"kk i kl u ykxom
- ekxhy o"khZjCch gaxkekr i k.kh VpkbP; k dki Mokgwi jhLFkrhr dlnk i hdkyk deh [kpZ; k i s l h V; q: l pk oki j d : u fl pu dsys
- R; keGsvksyhrkP; k i k. ; kph cpr >kyh] et j kph cpr >kyh vkf.k r .kkps i knh kZogh deh >kyk
- deh [kpZ; k i hd 0; oLFki ukr plaxY; k i frP; k dkn; kps, djh 170 fDoa/y mRi lnu feGkys

iz kxf'ky 'krdjh
 ¼ftYgk%ukxi ij ½

'krdu; kpsuko %Jh rst Lohf'kojke >KMs

Jh- rst Lohf'kojke >KMs; kpsf'k{k.k.fc-, l-l h- ¼ouLirh 'kkl=½ i; r >RY; koj R; kah ukdjh 0; ol k; kr u jerk 'kkl='kfn 'krh dj.; kph eukr thn Bawu dk; r jkgys ukxi ij i kl w 30 fdykfeVj varjkoj vl ysys l kouj rky; krhy cks tokMk gh R; kph deHkheh- dVpkrhy vkb] oMhy] i Ruh vkf.k eyxh g; k l okph [kkl dkGth ?kouu rsvkiyh oMhyki kth' pkj , dj 'krh djrkr- tfeu l k/kj.k gydh vkf.k pu [kMh; p r vl pu vksyhrk dfjrk 1400 Qvko#u ufnP; k i k=kr fofgj [kksnu 'krkr i k.kh ?krsvkgs

'krhe/; sike[; kuschVh dik'kpsufou&ufou iz kx d: u mRi mkr ok<

ufou ra=Kkuke/; sch-Vh- ra=Kku] ch-Vh- dik'khy fBcd }kjs [kr o i k.kh 0; oLFki u vkf.k tkLr ?kurk ok<ouu dki v ykxOM dsh- fBcd l pkph 'krkr ekM.kh dj.; kl kBh R; kauk 0-65 gDVj {ks=kl , dnu 62 gtkj [kpzvkyk vl pu l jdkjh vupku 20 gtkj : lk; sfeGkys tu 2011 e/; sfBcd ykouu ch-Vh- dik'kph ykxOM 15 tu 2011 yk dsh- ykxOM djrkauk R; kah eYyhdK 207 vkf.k vthr 155 ch-Vh- ; k dik'kP; k l djhr ok.kauk i k/kkU; fnysvkf.k 150 l aeh- x 30 l aeh- varjkoj R; kph ykxOM d#u gDVjh 22]222 jki sBoyhr-

uohu l djhr ch-Vh dik'kph ykxOM

मल्लीका २०७ बी.टी

अजीत १९९ बी.टी.

cht i Øh; k vkf.kr.k0; oLFki u %

fct i fØ; k%

- 1½ oUMj , l -Vh- 5 eh-yh@ 2-5 fdyks ch; k.k
- 2½ nd: i kr LOjn foj ?KG.kkjs thok.kw [kr] vV-ks/kSKNDVj pk oki j
- 3½ ds, e-ch- ¼i kykl ; p r vlu?kVd½ 100 feyh@5 fdyksch; k.k

r.k0; oLFki u %

i j .khi whZ i sMheFKkyhu g; k r.kuk' kdkph Qokj .kh dsh fBcd l p 4 rkl pkyouu 'kr okQI k voLFkr Boysurj dik'kph ykxOM dsh-

vUunØ; 0; oLFki ukr ukfo. ;

- ❖ 10%26%26 g; k jkl k; fud [krkP; k 50 fdyks5 xls; k ykxOMp; k oGd fnY; k
- ❖ 15 fdykstLr
- ❖ l anz [krke/; sfl -Vh- dEi kLVP; k 15 xls; k ¼i rh 50 fdyksotu½
- ❖ 15 fdyksnkuskj g; fed vkEy
- ❖ 750 xte fotkMZ
- ❖ 25 fdykseWuf'k; e l YQV
- ❖ 5 fdyksfji ek; Økj; >k

fBcd fl pulkrq [kr 0; oLFki u %

vkDVksj efg.; kP; k i fgY; k vkBoM; ki kl u fBcd l p l q d: u vkDVksj vkf.k ukSgaj g; k nku efgU; kr i R; dl vkBoM; kyk [kkyhy vUu?kVd jkl k; fud [krkru i jfoyr-

jkl k; fud [krpsulo

1-62 , dj {ls=QGkl lBhoki jysisek

- ; fj; k & 30 fdyks
- 12%1%0 & 25 fdyks
- 13%0%45 & 25 fdyks
- OgkbV/ i ks/Wk & 25 fdyks
- FkMhpk =kl fi dkl gksA u; sEg.kuu nD: lk l YQj 20 VDds15 fyVj \$ 5 fyVj g; fed vkEy ¼2 oGk½

i hd 0; oLFki ukr l fitodkoki j

- 1- di k' khph l q okrhph ok< tkenkj Ogkoh Eg.kuu okjVh Vsd g; k o/nh dkj dkh 5 x 10 \$ 19%1 9%1 9 g; k i k.; kr foj?kG.kk&; k [krkph Qokj.kh ykxomhi kl u 20 fnol kauh dsh-
- 2- ykxomhi kl u 50 fnol kauh Fkk; ke FkkD> 10 x 10 vf/kd ok; ks>kbE ¼1 h- ohM , VVDV½ 100 fe-yh- ph Qokj.kh d: u j l 'kks ku fdMhps0; oLFki u dsh
- 3- nku [kj i .; k nku 'kr 60 fnol r.k fojfr Boys
- 4- ykxomhi kl u 80 fnol kauh l rrrP; k i kol kr ckMsdqt qu; sEg.kuu gMykbZu ¼i jkDyks/kchu 20%½ g; k cj' khuk' kdkph 30 x 15 fyVj i k.; kr Qokj.kh dsh- g; k Qokj.kh l kcr , l hvkehi hM 5 x 15 fyVj \$ oVed l fLVdjpk l dnk oki j d: u j l 'kks ku dj.kk&; k fdMhps0; oLFki u dsh
- 5- ykxomhuarj 100 fnol kpsi hd vl rkuk Qy/kj.kk pkayh gks; kl kBh uk; Vksa>hu 40 fe-yh@ 15 fyVj i k.kh \$ dk; hd ok< deh dj.; kl kBh fyOgkl hu 3 fe-yh@15 fyVj i k.kh?kou Qokjys g; keGsnku dkm; ke/khy varj deh gkou ckMkph l d; k ok<yh- i krstoG&toG ykxyhr- g; k l kcr l e vUu?kVdkph Qokj.kh 50 fe-yh@15 fyVj i k.kh?ksA dsh-
- 6- di k' khpsi hd 125 fnol kpsvl rkuk ckMkpsi ks k.k OgkosEg.kuu i ks/Wk; e uk; VV ¼13%0%45½ \$ dWf'k; e uk; VV ¼20%1 2½ i R; dh 100 x 15 fyVj i k.; kruu Qokj.kh dsh- Qokj.kh l kcr ek; Øsyk vkf.k ck; ks>kbE l dnk oki jys
- 7- di k' khphojhy jks 0; oLFki ukdjhrk fVYV ¼i kMkkuV> kV½ 1 fe-yh@fyVj i k.kh \$ oMj 10 x 15 fyVj i k.kh gsi zek.k?kou Qokj.kh dsh
- 8- j l 'kks k.k dj.kk&; k i ka&; k ek' kP; k 0; oLFki ukdjhrk Mk; QsFkj kku ¼i ksk½ 20 x 15 fyVj \$ oVed l fLVdj \$ ek; Øsyk l e [krkph Qokj.kh

v'kk i dkijsi hd 0; oLFki ukr ukfo.; r%vkf.k 0; kl ax nk[kou ch-Vh- di k' kP; k i fgY; k gakekr i fr >km 80 ckMsrj nd &; k gakekr ¼fj x kF½ i fr >km 60 ckMslgrh- nd &; k i hd kP; k ckMkpk vkdkj ok<fo.; kl kBh th-, - &3 ph Qokj.kh dsh-

di k' khpsmRi kuu

mRi kuu	%	di k' khpsgDVjh 89 fDoM/y mRi kuu
, dhu uQk	%	182]000 ¼1-62 , dj {ls=QG½
[kpZ	%	50]000 : lk; s
fuobG uQk	%	1]32]000 : i ; s

iz kxf'ky 'krdjh
(x0 + 0, 0/0/0)
¼nqkã j] ft-vejkorh ½

- नाव : श्री. अनिल पंडीत
- गाव : पीपळगाव बैनोई
- ता. : नांदगाव स्व.
- जि. : अमरावती
- शिक्षण : पदविका संगणक अभियंता
- शेती : ४.१० हे.
- कुटुंब सदस्यांची संख्या : ०३
- प्रमुख पिके : सोयबिन, तुर, उडीद, कपाशी ई.
- तांत्रिकदृष्ट्या कृषिकेंसोबत सन २००४-०९ पासून कार्यरत असून प्रयोगशिल तंत्रज्ञानामध्ये उस्मानाबादी शेंळ्यांचे संकरीकरणाबाबत माहिती मिळाली.

- कृषी विज्ञान केंद्राने दिलेली माहिती : सन २००१ मध्ये कृषिकेंसोबत तांत्रिक संबंध
- प्रशिक्षण : कृषिकें व आत्मा अंतर्गत स्थानिक शेंळ्यांचे उस्मानाबादी नसंद्वारे संकरीकरण
  - प्रात्यक्षिक : कृषिकें व आत्मा अंतर्गत तंत्रज्ञान म्हणून उस्मानाबादी नर
  - नाविन्यपूर्ण काम : कृषिकें व आत्मा अंतर्गत युवकांसमवेत स्थानिक शेंळ्यांमध्ये कृषिकेंच्या विषय विशेषज्ञ पशुसंवर्धनाद्वारे जागृती व शेजारील गावांमध्ये प्रसार

उस्मानाबादी नरद्वारे संकरीकरण

कृषिकेंने उस्मानाबादी नर नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञान म्हणून वाटप

उस्मानाबादी शेंळ्यांचे उत्पादन

कृषिकेंने उस्मानाबादी नर नाविन्यपूर्ण तंत्रज्ञानाचे प्रात्यक्षिक

• कृषी विज्ञान केंद्रामुळे झालेले फायदे :

१. तंत्रज्ञान बदलामुळे तांत्रिक शेती व शेतील जोडथंदा कसा करावा याबद्दलचे तंत्रज्ञान मिळाले.
२. वैयक्तिक शेतकरी म्हणून मानसिकतेमध्ये बदल झाला व तांत्रिकदृष्ट्या सबळ झाल्यामुळे युवकांना मार्गदर्शन केले.
३. प्रत्येक वर्षाला शेतीसोबत जोडथंदा म्हणून ५०-६० हजार रु. चे उत्पन्न जास्त मिळाले.
४. कृषिकेंद्वारे महाराष्ट्र राज्यात कृषी शैक्षणिक सहलीद्वारे विविध तंत्रज्ञानाच्या बाबी बघता आल्या व आत्मसात केल्या.

- नाव : श्री. राजेश प्रकाशराव बेलसरे
- गाव : नविन सावंगा, पो. पोहय
- ता. : अमरावती
- जि. : अमरावती
- शिक्षण : कृषी पदविका
- शेती : २.८० हे.
- कुटुंब सदस्यांची संख्या : ०७
- प्रमुख पिके : संत्रा
- तांत्रिकदृष्ट्या कृषिकेंसोबत सन २००७ पासून कार्यरत असून प्रयोगशिल तंत्रज्ञानामध्ये गांडुळखत उत्पादनसोबत व जैविक किडनाशक व जैविक खतांचा उपयोग

कृषी विज्ञान केंद्राने दिलेली माहिती : सन २००७ मध्ये कृषिकेंसोबत तांत्रिक संबंध

- प्रशिक्षण : कृषिकें अंतर्गत कॅड सेल सोबत २ महिन्यांचे प्रशिक्षण ऑनलाइन व ऑनलाइन मॅनेजमेंट चे पूर्ण करून गांडुळखत उत्पादन प्रशिक्षण मिळाले
- प्रात्यक्षिक : गांडुळखत उत्पादन प्रात्यक्षिक तसेच आत्मसंतर्गत गावातील युवक शेतकऱ्यांना तंत्रज्ञानाचे प्रात्यक्षिकाकरीता आर्थिक सहूल्य
- नाविन्यपूर्ण काम : गांडुळखत उत्पादन करून त्यामध्ये जैविक बुरशी टूथकोडर्मा व जैविक सक्ते अॅन्टेबॅक्टोर व पीएसबी वा वापर करून जिल्ह्यातील शेतकऱ्यांपर्यंत विपणन व विक्री

• कृषी विज्ञान केंद्रामुळे झालेले फायदे :

१. तंत्रज्ञान बदलामुळे तांत्रिक शेती व शेतीतील जोडधंदा कसा करवा याबद्दलचे तंत्रज्ञान मिळाले व उत्पादनात सुमारे ७० टक्क्याने वाढ
२. युवा शेतकरी म्हणून मानसिकतेमध्ये बदल झाला व तांत्रिकदृष्ट्या सबळ झाल्यामुळे २२ शेतकऱ्यांचा फळ व भाजीपाला उत्पादक गट तयार केला त्याला आत्मसाधना शेतकरी मंडळ म्हणून नाव दिले व कृषी वाचनालयाची स्थापना केली.
३. कृषी तंत्रज्ञानामुळे एका वर्षात तीन भाजीपाल्याचे पिके घेता आली व त्याचे विपणन व विक्री व्यवस्था गटच्या माध्यमातून करण्यात आली.
४. कृषिकेंद्वारे महाराष्ट्र राज्यात कृषी शैक्षणिक सहलीद्वारे विविध तंत्रज्ञानाच्या बाबी बघता आल्या व आत्मसात केल्या.
५. सन २०१० मध्ये युवा कृषी शुषण पुरस्कार प्राप्त

- नाव : श्री. संजय पंजाबराव यावले
- गाव : टाकळी
- ता. : नांदगाव खं.
- जि. : अमरावती
- शिक्षण : बि. एस.सी
- शेती : ८.२५ हे.
- कुटुंब सदस्यांची संख्या : ०५
- प्रमुख पिके : सोयाबिन, तुर, उडीद, कपाशी, गहु, हरभरा इ.
- तांत्रिकदृष्ट्या कृषिकेंसोबत सन १९९८ पासून प्रथम पथदर्शक कार्यक्रमात सहभाग, पशुपालन व दुग्धव्यवसाय, वातावरण बदलाचा पिकांवर होणाऱ्या परिणाम या (उन्नतशिक्षण तंत्रज्ञानाची रूप अशीकलीश्रीशिक्षण) प्रयोगशाला शेतकरी म्हणून विशेष सहभाग

- कृषी विज्ञान केंद्राने दिलेली माहिती : सन १९९८ मध्ये कृषिकेंसोबत तांत्रिक संबंध
- प्रशिक्षण : कृषिकें अंतर्गत तेलवर्णिय दळवर्णिय पिकांचे उत्पादन, जैविक खातांचा वापर व वातावरण बदलासंदर्भात प्रशिक्षणे
  - प्रात्यक्षिक : तेलवर्णिय पिकात सोयाबिनमध्ये एकात्मिक अन्नद्वय व्यवस्थापनाचा वापर तसेच गांडुळसत उत्पादन प्रात्यक्षिक तसेच आग्नाअंतर्गत गावातील युवक शेतकऱ्यांना तंत्रज्ञानाचे प्रात्यक्षिककरीता आर्थिक सहकार्य
  - नाविन्यपूर्ण काम :
    - सन २०११-१२ मध्ये सडी परंवा पद्धतीचा अवलंब करून सोयाबिनच्या उत्पादनामध्ये दुपटीने वाढ व शेतकऱ्यांमध्ये प्रचार व प्रसार
    - युवकांचा गट स्थापन करून पशुपालन व दुग्धव्यवसाय तांत्रिकदृष्ट्या सक्षमता

सोयाबिन सडी परंवा

दुग्धव्यवसाय

- कृषी विज्ञान केंद्रामुळे झालेले फायदे :
  १. नवनविन तंत्रज्ञानामुळे तेलवर्णिय पिकांमध्ये (सोयाबिन व कपाशी)सडीपरंवा पद्धतीमध्ये दुपटीने उत्पादन घेता आले व गावांमध्ये तंत्रज्ञानाचा वापर प्रसारीत करता आला याचा फायदा शेजारील गावालासुद्धा झाला.
  २. युवा शेतकरी म्हणून मानसिकतेमध्ये बदल झाला व तांत्रिकदृष्ट्या पशुपालन व दुग्धव्यवसाय जोडघंदा म्हणून करता आले व गावात तीन पशुपालक गट निर्माण करून सहकार्यात वापर दुय संकलन सुरु केले.
  ३. कृषिकेंमुळे वातावरण बदलाचा पिकांवर होणाऱ्या परिणाम या प्रकल्पात गावाची निवड झाली तसेच जल व मृद संधारणाचे काम झाल्यामुळे ४७ विहिरींच्या पाण्याची पातळी वाढली व उन्हाळ्यात भाजीपाला पिक घेता आली.
  ४. कृषिकेंद्वारे महाराष्ट्र राज्यात कृषी शैक्षणिक सहलीद्वारे विविध तंत्रज्ञानाच्या बाबी बघता आल्या व आत्मसात केल्या.
  ५. सन २०१०-११ मध्ये सोयाबिनचे एकरी १२.९० कि. उत्पादन मिळाले व कपाशीचे उत्पादन १४.५० क. उत्पादन मिळाले .

- नाव : सा. कल्पना किशोरराव दिवे
- गाव : तळेगाव शामजी पंत
- ता. : तिवसा
- जि. : अमरावती
- शिक्षण : बि. ए.
- श्रेती : १०.१० हे.
- कुटुंब सदस्यांची संख्या : ०६
- प्रमुख पिके : सोयबिन, तुर, उडीद, कपाशी ई. व संत्रा
- तांत्रिकदृष्ट्या कृषिकेंसोबत सन २००६-०७ पासून कार्यरत असून प्रयोगशिल तंत्रज्ञानामध्ये अन्न प्रक्रिया व उद्योग या माध्यमातून जोडली गेली.

- कृषी विज्ञान केंद्राने दिलेली माहिती : सन २०१० मध्ये कृषिकेंसोबत तांत्रिक संस्थे
- प्रशिक्षण : कृषिकें अंतर्गत प्रामुख्याने फळ व गाजीपाला प्रक्रिया याबद्दल माहिती व प्रशिक्षण
- प्रात्यक्षिक : जावळा प्रक्रियेबद्दल सुद्धम लघु व मध्यम उद्योजकता विकास कार्यक्रमांतर्गत ३० दिवसांचे प्रशिक्षण
- नाविन्यपूर्ण काम : कृषिकें अंतर्गत सोयापापड, पालक पापड, जावळा-खवा पुरणपोळी ई. उत्पादन तांत्रिक पद्धतीने तयार केली.

मुख्यतः सोया, पालक पापड तयार करताना गटातील महिला

मुख्यतः उत्पादने विक्री करताना

कचरा प्रक्रिया करताना

आंबा तोरणे तयार करताना गटातील महिला

कृषी विज्ञान केंद्रामुळे झालेले फायदे :

१. तंत्रज्ञान आगमनात केल्यामुळे श्रेतीला जोडण्यात कसा करवा याबद्दलचे तंत्रज्ञान मिळाले.
२. मृदीनी म्हणून वापरत असतांना मानसिकतेमध्ये बदल झाल्यामुळे तांत्रिकदृष्ट्या फळप्रक्रियेचा उद्योग करता आला व आर्थिकदृष्ट्या सबळता आली.
३. प्रत्येक वर्षाला श्रेतीसोबत जोडण्यात म्हणून ९०-८० हजार रु. चे उत्पन्न जास्त मिळाले.
४. कृषिकेंद्राचे महाराष्ट्र राज्यात विविध ठिकाणी कृषी प्रदर्शनीमध्ये भाग घेवून अकोला, नाशिक, पुणे, मुंबई येथे महिलांमध्ये विपणन व विक्री करता आली.
५. कुशल उद्योजक पुरस्कार, भारतीय कृषक समाज कडून डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषी रत्न पुरस्कार, दै. भास्कर कडून बुमन भास्कर उद्योजक पुरस्कार, जिल्हा सामाजिक विकास वंत्रा कडून जिल्हा व विभागातून प्रथम पुरस्कार
६. श्रेतक-चांपरत कृषी तंत्रज्ञान प्रसारणाकरीता टि. व्ही. व रेडीओ प्रसार माध्यमांचा उपयोग

- नाव : सौ. वंदना पंडीतयव सवाई
- गाव : उत्तमसरा,
- ता. : भातकुली
- जि. : अमरावती
- शिक्षण : १२ वी
- श्रेती : ८.१७ हे.
- कुटुंब सदस्यांची संख्या : ०४
- प्रमुख पिके : सोयबिन, तुर, उडीद, कपाशी ई.
- तांत्रिकदृष्ट्या कृषिकेंसोबत सन २००३ पासून कार्यरत असून प्रयोगशिल तंत्रज्ञानामध्ये प्रक्रीया उद्योगाबद्दल माहिती मिळाली.

कृषी विज्ञान केंद्राने दिलेली माहिती : सन २००३ मध्ये कृषिकेंसोबत तांत्रिक संबंध

- प्रशिक्षण : कृषिकें अंतर्गत गट स्थापना व बळकटीकरण, सोयबिन प्रक्रीया, भांडुळसत उत्पादन ई. सुद्धम, लघु व मध्यम उद्योजकता विकास अंतर्गत ३० दिवसांचे उन्न प्रक्रीया तसेच ९ दिवसांचे विपणन व विक्री व्यवस्थापन
- प्रात्यक्षिक : मिरची व हळद प्रक्रीया, मशरूम उत्पादन व प्रक्रीया, परसबाल व सोयबिन प्रक्रीया ई.
- नाविन्यपूर्ण काम : कृषिकेंतर्फे प्रथम पध्दर्थक कार्याक्रम अंतर्गत मिरची व हळद प्रक्रीया उद्योग पल्लवसुद्धरवा तयार करून सुरु केला, मशरूम उत्पादन तसेच सोयामिल्क तयार करून उगमवाडीमध्ये पुरविले

कृषी विज्ञान केंद्रामुळे झालेले फायदे :

१. तंत्रज्ञान बदलामुळे तांत्रिक श्रेती व श्रेतील जोडधंदा कसा करावा याबद्दलचे तंत्रज्ञान मिळाले व उत्पादनात सुमारे ५० टक्क्याने वाढ
२. युवा शेतकरी म्हणून मानसिकतेमध्ये बदल झाला व तांत्रिकदृष्ट्या सबळ झाल्यामुळे २२ शेतकऱ्यांचा फळ व भाजीपाला उत्पादक गट तयार केला त्याला आत्मसाधना शेतकरी मंडळ म्हणून नाव दिले व कृषी वाचनालयाची स्थापना केली.
३. कृषी तंत्रज्ञानामुळे एका वर्षात तीन भाजीपाल्याचे पिके घेता आली व त्याचे विपणन व विक्री व्यवस्था गटाच्या माध्यमातून करण्यात आली.
४. कृषिकेंद्वारे महाराष्ट्र राज्यात कृषी शैक्षणिक सहलीद्वारे विविध तंत्रज्ञानाच्या बाबी बघता आल्या व आत्मसात केल्या.
५. स्व. राजीव गांधी कृषी रत्न पुरस्कार, कुशल उद्योजक पुरस्कार प्राप्त झाला.
६. कृषी विज्ञान केंद्राचे तज्ञ प्रशिक्षक म्हणून कार्य आहे.

iz kxf'ky 'krdjh

½ftYgk%paiz j ½

- 'krdu; lpsuko % Jh- rG'kijke nlnkthculi M-
- Xko % HkMkGk rk- fl mskgh] ft- pni j
- f'k{k.k % 10 oh-
- o; % 30 o"lč
- Qksu ua % 9422908383
- , duk 'krh % 15 , dj ¼ckxk; rh½
- fi ds % [kjh %/kku]ml]rgj
- jch % xgy] gjHkj]HkčZk
- mUgkGhfi d % mUgkGh HkčZk
- brj % 1 VDVj] 1 cšytčMh

iLrkouk& fl mskgh rkyD; kr 100 , dj HkčZk kph ykxom vl rs cgrka k B-II ok.kph i j .kh dj rkr- i k. ; kps L=kr unh o foghj vkgs i adk l eL; k txyh Mpdj o efgyk etij kph vkgs 55&60 : - nsAu l qnk efgyk etij feGr ukgh-

Jh- rnk culi M ; kuhfodfl r dsysukfou; i wZkčZk 'kck rM.kh ; a-

- 1- 6 Qv yk: vkf.k 1 Qv 0; kl vl ysys; a- LVV oj fLFkj jkgrso 1-5 H.P. ph ekVkojhy xky fQjrs ¼; a- cufo. ; kdjhrk 30 fdyksy kM ykxyso rs; a- 10]000@& : i ; kr cuys½
- 2- ; a-koj 3 efgyk etij , dkp oGh dke d: 'kdrkr- o , dk fnol kr ¼8 rkl ½ 3 fDoa 'kck rM.kh. ; kph {kerk vkgs
- 3- 40 efgyk etij , dk fnol kr gkrkus 2-50 fDoa 'kck rMkr- 40 efgyk 2200 : - ykxrk- o ; a-kpk okij dš; keGs 165 : etij o vnkts 200 : - fo | r chy vl s465 : - ykxrk- , duk 1735 brD; k : i ; kph cpr gkrs dk; Ztyn xrhsgkrs
- 4- , djh 12 fDoa HkčZk gkrkso efgyk etij kpk ek/; ekru 10]000@& rM.kh. ; kl [kpž ; k ; a-kpk mi ; kxkeGs 1500@& : i ; kr 12 fDoa rM.kh gkrs
- 5- 'kckpk VjQykyk fpdVsyh ekrh fu?krs o dk< ¼dWkj ½pkxY; k i rhpsfeGrs
- 6- efgyk psdckM d"V deh gkrkso R; kph dk; Zkerk ok<rs

'kr dU; kpslko % JhnRrk=; x.ki rjko xMkjk-

- xko % jk- elax yh ¼fppkGk½] rk- Hknkorh] ft- paiz j
- o; % 55]
- f'k{k.k % 10 oh i kl
- 'krh % 5-82 , dj ¼ckxk; rh½
- ik; kpsl=kr % foghj o 1 clsvjosy

'krle/ksfofo/kfi d o R; krhy mi dæ

v-dz	i h d o mi dæ		{ks-	brj ekfgrh
1	/kku	fi dGgh , p-, e-Vh- ¼Jh i /nrh ykxom½	1 , dj	35 fDo-/kku
2	gjHkjk	Qv/k.k puk	1 , dj	5 fDo-
3	Tokjh	ok.kh ¼xkM Tokj h½] ?kj ¼kkj ¼ykg; k½] o xkojku ¼gg M½	0-50 , dj	10 fDo-
4	rj	l yx	0-50 , dj	10 fDo-
5	Al	jek Al ok.k	0-25 , dj	15]000 : ¼j l orhyk fody½
6	gGn	Lkye] ok; xko ¼' kr-koj gGnhoj i fdz k½ d p j r; kj dsk- ¼gGdn mdG.; kdjhrk½	0-50 , dj	8 fDo-
7	'kMuV	dkdMh] <kcGhfejph] i kyd o nkMdh	0-50 , dj	2 fi dke/ks1-65 yk[k mRi Uu

'kMuV e/; s, dk fi d kpk rkGczk ¼, dk fi d k p½

v¼rkGczk v d d Mhyk ykx.kjk [kp½

- fc; k.k [kj sh & 1000 @& : -
- [krkl kBh & 1000@& : -
- l nh; [krkl kBh & 2500@& : -
- Ookj .kh [kpZ & 4000@& : -
- e t jh & 5000@& : -
- fuuu [kpZ & 2000@& : -
- brj [kpZ & 2500@& : -

c½feGkyysmRi Uu ¼ jkl jhHko 15 : - fdyk½

- 55 fDoa mRi knu & 82]500@& : -
- v r j fi d mRi knu & 18]000@& : -
- , clwk mRi knu & 1]00]500@& : -

'kñ uQk , dk fi d p s c½ feGkyysmRi Uu & v¼y kx.kjk [kpZ
1]00]500&18]00 = 82]000@& : -

dä k V [kr r; kj dj.; kphufou; i/nr

- 1- dä k V dfjrk 8 x 4 x 3 ehVj [kly ; MMk 'kM e/; smHkkjyk
- 2- [MM; ke/; % 1½' sk [kr ¼50½ 2½cdjh yMh ¼20 ½ 3½ft II e 4½jk [k 5½gMMhp k pj k
6½ePNh [kr 7½jDr Hk d Vh 8½LQjn ¼5 fdyks½ bR; knh
- 3- rhu efgusdqt .; kph i fdz; k pkyrso jkst Vkd; ke/ksi k.kh n; kosykr s
- 4- 90 fnoI kr dqt Y; k urj clxMh i /nrh o Qdho i /nrh fi d k u k [kr nrkr-
- 5- u= o LQjn [kr sd/kh nr ukgh- i kykl [kr nk0; : i kr Ookj rkr-
- 6- l gk 'sk [kr dqt o.; kpsV/kdsvkgr-
- 7- i kp Vki ys' sk [kr o , d Vki ysdä k V; k i zek.kkr [kr fi d k u k nrkr-
- 8- 10 fDoa dä k V o" k Hkj kr dk<rkr-
- 9- jkl k; fud [krk ojpk [kpZdeh dsk-

df"kvotkjse/; smi ; kskud kj Qjcnv

- 1- Ukkaj o[kj o Moj r; kj dsyhr-
- 2- R; ke/; s; kK; fNnzi kMnu ojoj 3 QW] 2 QW o fnM QW ykchpk djrk ; rks
- 3- 'kMuS/ e/; sfmM QW ykchpk o[kj , d cSykP; k vk/kkjspsyfork ; rks
- 4- gGnh djhrk 35 fdyspk d d j QDr 250 : - r; kj dsyk- ; keGsbakukph cpr gkrs
- 5- Xkkokrhy brj 'krdlU; ksk 'krshfodkl o vuplj.k dj.; kdjhrk enr
- 6- njo"khZ250&300 'krdlU; kph 'krkoj HkS/-
- 7- fofok i kp i jLdkjkust Uekfur
- 8- 'kkl ukP; k fofok l feR; koj fu; Qrh

ii =

iz, lxf'ly 'ksdjh; kph l k(Mr ekgrh

v-Ø-	'ksdl; kpsulo o iRrk	l idlØ-	ukfol; iqzmi Øe
❖	cy<k.k		
1	furhu johzrkV eq i ks ex #G uo?kj] rk- fp [kyh] ft- cy/Mk.kk	9604745831 9404693541	dækb u gkj ot Vj ; æ-kus fi dkph dk<.kh urj dV/kj xkGk dj. ; kph 0; oLFkk
2	l lxj ulens jkmr eq i ks vftl i ij]] ft- cy/Mk.kk	9421463557	i hd ygku vl rkuk vkr je 'kkxr hpsufou i kl votkj fodl hr dsys
3	txluufk ckcjlo mæjdj eq i ks ekl #G] ft- cy/Mk.kk	9604061474	gGn i kNyh'k ; æ-
4	jkt skv Jç heki kjh eq l k; [kM i ks 'kkjk] rk- yk skj] ft- cy/Mk.kk	9423446728	cSyxkMhe/; si k.; kph ekB; k {kerph Vldh Li i a kP; k l kg; kusQGckx Qokj .kh ; æ-
5	MWih ch i Vy eq i ks erhQkVrk rk- ekrkGk ft- cy/Mk.kk	9822240523 9527682277	1- , dk cSykoj pky.kkjsvkr je 'kkxr votkj 2- feuh Vldj j o j pky.kkjsQGckx Qokj .kh ; æ-
6	jeskeklo l loth eq i ks Mkskxko rk- egdj] ft- cy/Mk.kk	9423146469	tehutP; koj l heV dkkVhV 'krrGscakku x#Rokd"ku i) rhusfl pu
7	elgu rstjlo txrki eq oGrh i ksgkr .kh rk- fp [kyh] ft- cy/Mk.kk	9823272541	1- 'koxk mToy l hyd'ku &1 ok.k fodkl 2- i ka&; k rghpk mToy l hyd'ku &2 ok.k fodkl
8	jkt skj/kdhl u tktw eq i ks v&jk rk- ns jktk] ft- cy/Mk.kk	9404693442 9922093198	dskj vkck fi dkpsmRi knu ?knu fons kkr fu; k-
❖	cy<k.k ¼ tGxlo tlel½		
9	Jh vfouk'kt xluufkmej dj eq i ks oMf'kaxh] rk- tGxkø tk] ft- cy/Mk.kk	9767927127	cSy pyhr Qokj .kh ; æ-
10	Jh l qMthx.kir tklo eq i ks [kM/k] rk% tGxkø tk] ft- cy/Mk.kk	9623239004	'kshe/; suoufou iz, lxx
11	Jh 'k'kdr ulensjlo Moys eq i ks /kkuljk] rk% tGxkø tk] ft- cy/Mk.kk	9922143595	cSy pyhr vkt kj kph fuehirh
12	rstjlo l nk'lo i k/hy eq i ks oMxkø i kv.k] rk% tGxkø tk] ft- cy/Mk.kk	8275331092	, d cSy pyhr Moj k
13	nsonkl l qno oku [Mks eq i ks ygqkø] rk% l æteij] ft- cy/Mk.kk	9881635671	Mcy cM chch, Q
❖	o/kz		
14	Jh bz u l fr'kdelej fl æ y{ehukj; .ki ij] rk- nØGh] ft- o/kz	9890173754	1- deh [kpkz VVDVj pyhr Qokj .kh ; æ- 2- deh [kpkz o brj fudkeh oLrw i kl pu VVDVj VVW/h
15	Jh l qnk ftou i Vys i oukj] rk- l sy] ft- o/kz	9823531452	uS fxZd i /nrhusdØdW i ky u
16	Jh fot ; ulukthjAr ex: G ¼ nLrxhj ½] rk] /ke.lxkø jyo] ft- vejkorh	9970306607	cSy pyfyr i j.kh o Vki .kh ; æ-

17	Jh iela iWly dly/dh] rk- o/kk] ft- o/kk]	9970814235	QGckxæ/; svkrfi d i/nrh
18	Jh ulGdBjlo fude ok; QM] rk- o/kk] ft- o/kk]	9970879475	js khe dks kksmRi knu
19	Jh jkenl egno iVdj i oukj] rk- l sy] ft- o/kk]	9970145306	vkl keh fy: ykxom
20	Jh foula fnokdjlo c]WVs jkg, kk] rk- vko] ft- o/kk]	8975829843	yks[kb/h Moj k
21	Jh iat jesjlo iWly gGnxko] rk] fgXa«?dV] ft- o/kk]	9822363402	fl rkQG ufou ok.k fufeZh
22	Jh ukj; .kfpalch/kpš xjel j] rk- l sy] ft- o/kk]	9922171349	cWjHP; k l gk.; kuspkj.kjsfOk r rkj d] .k
23	Jh l fpu jesjlo dGgs cks'KM] rk- vko] ft- o/kk]	9806796390	Lkk; dy Moj k
❖	HkMkj k		
24	fnyhi patku dki xrs cknjk] rk- l kdksyh ft- HkMkj k	9764040101	i kjā kjhd /kku 'krhe/; scjyekgh pkjk fi dkap ykxom vkf.k i 'kij kyu
25	Jh 'ksjlo 'kaj fu[MVs l syk/h rk- yk[kuh ft- HkMkj k	9764623766	i kjā kjhd /kku 'krh[kkyhy {ks=k e/; sdGh fi dkap ykxom
26	Jh dolmulenojlo 'kryolj ekMxh rk- yk[kuh ft- HkMkj k	7588789693	/kku 'krhe/; svkack o fpdph l nh; 'krh
27	l lš l št ouhplakoj xk/amejh rk- l kdksyh] ft- HkMkj k	9423113044	/kku 'krh o eRL; fct r; kj d#u fodh
28	Jh gā jkt ekshje >MVs f'ko.khckak rk- l kdksyh]ft- HkMkj k	8007743024	i kjā kjhd /kku 'krHP; k tehur gGn o AI 'krh
29	MWfurhu rjldj gRrhMkbz rk- ft- HkMkj k	9423689420	i kjā kjhd /kku 'krhe/; sl æk o Hkkt thi kyk ykxom
30	v'kd j.knos rMeki gh] rk- ft- HkMkj k	8806099152	i kjā kjhd /kku 'krhe/; sHkkt thi kyk vkrjfi dkap l ekos k o 'kGhi kyu
31	Jh l ā; dGgs i kykjk rk- i ouh ft- HkMkj k	9665096652	i kjā kjhd /kku 'krhe/; si klyhgkAI] ½ftYg; krhy i Eke iz; kx½
32	l lš feukfot; dki xrs l mjokQk rk- l kdksyh ft-HkMkj k	9049888589	nqkki kl w i uhj r; kj d: u gMlye/; sfodh
33	Jh dk'hjle egkxylakoj ekyhtak rk- l Md@vtuh	9673031245 9403614841	ekuopyhr gGn i Wly' kj
34	Jh idk'kdšhje thnqš xjkz?kMk rk- nēl j ft- HkMkj k	9673139971	1- /kku 'krhe/; sfpil cVKVsmRi knu 2- i Bk dkgGsmRi knu 3- l æk mRi knu 4- Qokj .kh djhrk Vkdhp i z; kx
❖	xlān; k		
35	Jh nokuā fgjkijsft- xlān; k	9765934594	'krRG; ke/; seRL; i kyu
36	Jhx.kkfyYgkjs] ft- xlān; k	9545154233	yk[k o feJ fi d mRi knu
37	Jh X; kušoj i xjokj] ft- xlān; k	9423114445	i Mhd {ks-koj mrkjkyk vMhoh l jh o jalk i/nrhustl yx rj ykxom
38	Jhdujyky fi l MVs] ft- xlān; k	9371623763	'kMuš/e/; sf'keykfejph
39	Jherhl turk/Mujle Hkkt hi kyš] ft- xlān; k	9270331504	vkack o gGne/; svnd ykxom
40	Jhjkt 'keyky fyYgkjs] ft- xlān; k	9637631028	e' khuŋkjs Qokj .kh l p
41	Jh l rhl mto.kš] ft- xlān; k	901148175	ekd y dēw i kyu o eRL; i kyu
42	Rjdnkl gshje i xjokj] ft- xlān; k	9158969542	nq/kO; ol k;

43	Jh ijskeqijle rjdzj ft- xkln; k	982393872	xG r; kj dj.; kph i fdz; k
44	Jh > kd c?lyj ft- xkln; k	8055719262	gGn i fØ; k o HkMh mRi knu
❖	xMfpjkyh		
45	Jh /ujkt tñ jk-f' ko.kh rk- ft- xMfpjkyh	9422152507	xkMG [kr pkG.kh
46	Jh ckcjlo l kjos jk-i y [ky rk- ft- xMfpjkyh	9545033832	xkojku dkaMh i kyu
47	t; toku t; fdl ku iq "kcpr xV eq i ks jktkij i [Ø] rk- vgg[h] ft- xMfpjkyh	7620127116	Nf" k vk/kjhr feJ 0; ol k;
48	Jh pazkij eqijh eq i ks i kjMh] rk- ft- xMfpjkyh	9421856508	untP; k i k=krhy foghj
49	Jh xq nò t; jke nklus eq i ks [kji Mh] rk- ft- xMfpjkyh	7350919899	VI j dksk mRi knu o futarnd vMhi q fufeZh
50	Jh l a; xMVs eq i ks i kjMh] rk- ft- xMfpjkyh	9689763821	xkM; k i k.; krhy eksh l o/kukdjhrk f' ka Y; kapk i g oBk
❖	ok'ke		
51	Jh vej vxoky eq i ks rk- fj l kM] ft- ok'ke	9420101075	i fØ; k m kx
52	Jh 'wejlo nskk rknGokMh] rk- fj l kM] ft- ok'ke		ck; kxW ra=Kku
53	Jh rsl i Myd l ui eq i ks jk tjk rk- ekysko] ft- ok'ke		ckW yj dkaMh i kyu
54	Jh jlesoj xtkuu okdj eq i ks 0; kM rk- fj l kM ft- ok'ke		cfnLr 'kGhi kyu
55	Jh jlesoj ruijs eq i kseki rk- fj l kM ft- ok'ke		nk/k0; ol k;
56	Jh dskl jlo fouk; djlo nskk eq i ks ok?kGm] rk- ekysko] ft- ok'ke		'kr rG; ke/; s, dkfRed eRL; i kyu
57	l kxakcbznskk eq i ksfyax dksoky] rk- fj l kM] ft- ok'ke		nkG i fØ; k
58	Jh fd'kj [Myoky eq i ksf'kj i j tñ rk- ekysko ft- ok'ke	9423661351	m kuoxh; i hdkk; k i hd ofo/; kpu ukfo.; i qkz; 'kLoh i z; Ru
59	Jh 'wejlo fouk; djlo nskk eq rknGokMh i kxakcb.kh rk- fj l kM] ft- ok'ke	9823351491	m kuoxh; i hdkk; k i hd ofo/; kpu ukfo.; i qkz; 'kLoh i z; Ru
60	Jh xtkuujlo nskk fgojk jkghyk] ft- ok'ke		j s' ke m kx
61	Jh johekj 'Wokj ft- ok'ke	9823748863	yl qk ykxom@Vkd.k; a= o vk; krhy fofok t krhpsl o/kU
62	Jh fo'ky o l kxj jloys ft- ok'ke	9422160909	xj trpu cuoysy h fofok d f" k vkstjks
63	Jh xtkuu dskojlo <oGs jk- f'kj i j tñ] rk- ekysko] ft- ok'ke	9623767531 9421834221	xj tsuq i votkjsfodkl
❖	vdlyk		
64	Jh , duFkek: rhvokjs fgax.kk rk- o ft- vdlyk	9623737728	di k'khe/; sftll epk mi; kx
65	Jh jktskfoodyjlo plams ekVkk rk- eq rztki j ft- vdlyk	8806702536	gGn mRi knu

66	Jh xli ky eulgjjo dMw dæjk rk- efrztkij ft- vdlsyk	9765581891	'kMuS/gkAI fi ds
67	Jhmeskeulgjjo BkdG nglxko xkoMsrk- ft- vdlsyk	8888982601	'kMuS/gkAI Hkkt hi kyk fi ds
68	Jhegno Hxoku txrki plgxko rk- ck' kh/kdGhft- vdlsyk	9423486699	nq/kO; ol k;
69	JhjtsktxUWfkyoGs EgS kx rk- o ft- vdlsyk	9881581117	Nf=e jru 0; ol k;
70	I lS ek/hjktaztq?kjs dq e rk- efrztkij ft- vdlsyk	9421753071	dM/kU; i fØ; k
71	Jherh dY; k.krbZI kksis fl m [kM eigsoj] rk- ckf' k/kdGh] ft- vdlsyk	9960916677	lykLVhd vPNknu oki : u di k' khpsvf/kd mRi Uu
❖ ;orekG			
72	Jh vkuajlo fnudjjo xksoakj eq i ks rk- mej [kM] ft- ; orekG	9423653998	vkrjfi d , dkRehd 'krh i n/krh
73	Jhcckjjo mWejlo t/klo eq nglxko] rk-mej [kM] ft- ; orekG	8007181897	xkMNG [kr r; kj dj.; kph ukfou; i wkzi) r
74	Jh deyfd'kj f/ju jk- i kGknh] rk- nkjOgk] ft- ; orekG		fo"keDr vluukl kBh 'krhr dsysysiz kx
75	Jh ek/lo xliGjlo l kui eq i ksrk-ft- ; orekG	9922661708	'krh vkSt kje/; scny
76	Jh y{e.kjkekmi oM eq i ks <k.kdh] rk- mej [kM] ft- ; orekG	9421844846	Xkj tsuw lk 'krh votkjs r; kj dj.kS
77	Jh l qkldj jktsoj cykdj eq i ks cykjk rk- ?kkVat[h] ft- ; orekG	9423613923	gGn ykxom
78	Jhvfoa m/nojlo cMs eq jkrpkmuk] i ks ej>Mh] rk- ft- ; orekG	9422869906	'kMuS/ xgkrhy i hd 0; oLFki u
79	Jh verjlo nknjlo nsleqk eq i ks vkrkMk rk- eglxko] ft- ; orekG	9527820875	fc-Vh- dki mRi knu
80	Jh l rkskegnojlo /kujS eq i gj] i ks l nksck l koGh rk- ft- ; orekG	9405161882	ijl krhy dDd/i ky u ½ l á wkZ?kj?krh½
81	Jh l fuy foBByjlo ?koms eq ckEg.koMk] rk- uj ft- ; orekG	9420116929	js khe 'krh Ykxom
❖ ulxij			
82	Jh rstLohf'lojke >Mks cks tokMk] rk- l kouj] ft- ulxij		ch-Vh- di k' khe/; sufou&ufou iz kx
83	ryl h efgykpr xV] ulxij		l ks kchu i fØ; k m kx
❖ vejlorh			
❖ vejlorh ½kr [kM½			
84	Jh ifni 'kldjjo elgryS eq i ks /kuMh] rk- plmj jYo] ft- vejlorh	9421660377	l qkjh r gkr dkGi .kh votkjs
❖ vejlorh ¼qkij½			
85	Jh vfuy vfoa iMh jk- fi á Gxko cSukb] rk- uln xko [k] ft- vejlorh	9421821806	mLekukcknh 'kG; kpsl djhdj.k
86	Jh jktSk i zdk'kjlo cy l js eq ufou l koak] i ks i kjjk] rk-ft- vejlorh	9923887151	t fOd cj' kh ksr xkMNG [kr

87	Jh- l a ; i a k j l o ; l o y s jk- VkdGh] rk- uknxko [k] ft- vejkorh	9422949127	l j h o j æ k i / n r l k s k c h u] d i k ' k h
88	l l s d y i u k f d ' k j j l o f n o s jk- rGxko 'kketh i r] rk- fro l k] ft- vejkorh	960457318	x g m k s x i f Ø ; k
89	l l s o a u k i M h r j l o l o k z e q m R r e l j k] rk- H k k r d t y h] ft- vejkorh	7588084454	e ' k : e m k s x
❖	p a i j		
90	r G ' h j l e n k k t h c u l l M - H k k M G k rk- f l a s k g h] ft- p a i j	9422908383	u k f o l ; i w k z H k k p z e w ' k æ k r k M . k h ; æ
91	J h n R r k = ; x . k i r j l o x h l o j - j k - e k x y h ½ f p p k G k ½] rk- H k n t o r h] ft- p a i j	9975764248	d a k t V [k r r ; k j d j . ; k p h u k f o l ; i / n r

